

SN
supernova

ARKADIJE I BORIS STRUGACKI

PLANETA
PURPURNIH OBLAKA

А. СТРУГАЦКИЙ, Б. СТРУГАЦКАЯ
**СТРАНА
БАГРОВЫХ ТУЧ**

ДЕТГИЗ - 1960

**Arkadij & Boris
Strugacki**

**Planeta
purpurnih
oblaka**

1959

Prvo poglavlje

U prostranom kabinetu na elnika Sedmog poligona jedva se smestilo osam me uplanetaraca, tridesetak saradnika raketodroma, inženjera sa raketogradilišta »Vejdali Ju-i«, i predstavnika nau no-istraživa kih i projektantskih institucija koje sara uju sa Komitetom za me uplanetarni saobra aj. Referat je podnosio Ljahov. Govorio je brzo, odse no, lupkaju i olovkom po kožnoj fascikli sa dnevnicima i beleškama.

U skladu sa planom probnog leta, planetoplan »Hius« je, dvadeset asova posle starta, zauzeo nepomi an položaj u odnosu na Sunce, a zatim je, sa stalnim ubrzanjem od 9,7 metara u sekundi, munjevito poleteo prema ta ki susreta sa Venerom; opisuju i pri tome elipsu oko Sunca, Pošto je prešao ta no polovinu razdaljine i razvio brzinu od etiri hiljade kilometara u sekundi (uzbu enje i žagor me u slušaocima), Ljahov je okrenuo planetoplan ogledalom prema ta ki susreta i po eo da ko i. Posle osam i po dana, »Hius« se našao u orbiti »Ciolkovskog« — jednog od sovjetskih vešta kih satelita Venere, a nekoliko asova kasnije pristao uz njega. Potom je Ljahov, pridržavaju i se programa proba, trideset dana manevrisao oko Venere, proveravaju i funkcionisanje foto-reaktora u svim mogu im uslovima, posetio vešta ke satelite koji pripadaju drugim državama, spustio se na Venitu — prirodni Venerin satelit i, kona no, krenuo nazad, ukrcavši obolelog inženjera sa ehoslova ke me uplanetarne stanice.

Ljahov je ispri ao sve o režimima funkcionisanja foto-reaktora, o rezultatima primene Doplerovog efekta za odre ivanje brzina fotonske rakete, izneo pretpostavke u vezi sa protivmeteorskim ure ajem (»Na svu nesre... ovaj bolje re eno sre u, nismo morali da ga isprobamo«), ocenio rasprostranjenost gustih slojeva kosmi ke prašine u prostoru izme u orbita Zemlje i Venere (»Ti podaci, drugovi, po mom najdubljem ube enju, pružaju nade da e mo i da se realiztije ideja o direktno-strujnom fotonskom motoru, barem za ovakve letove, im bude rešen problem fotonskog pogona na anihilaciju«). Posebnu pažnju je Ljahov posvetio nekim neshvatljivim pojavama koje je zapazio u toku leta: Dolazilo je do bezrazložnih prekida radio — i TV veze, eksplozija ultrafrekventne vibracije trupa planetoplana, malih poreme aja magnetskog polja za ko enje u žiži ogledala. Do svega toga je došlo neposredno pred ko enje, to jest u periodu maksimalnih brzina. Ljahov je izrazio uverenje da se tu zapravo radi o fantasti nim brzinama planetoplana — o brzinama koje zahtevaju da se pre e na relativisti ku mehaniku.

U celosti je »Hius« opravdao sve nade koje su polagane u njega. Posle probnog leta, postalo je jasno da, »uprkos mišljenju sumnji avaca i tupoglavaca, koji samom injenicom svog postojanja skrnave slavnu ideju o me uplanetarnom saobra aju«, budu nost, i to bliska budu nost, pripada fotonskim raketama. (Aplauz, odobravanje). ak i u takvom primitivnom i pravolinijskom obliku, kombinacija foto-reaktora sa apsolutnim reflektorom predstavlja ogroman korak napred u tehnici putovanja kroz kosmos.

Sitni konstruktivni nedostaci »Hiusa« bili su gotovo bezna ajni u pore enju sa njegovim neosporno dobrim osobinama i kvalitetima: prakti no neograni enom mogu noš u kretanja, sposobnoš u da startuje i spušta se, bez obzira na utrošak energije, a bez preoptere enja opasnih po život i zdravlje posade, njegovom nezavisnoš u od baza itd.

—... I ja sam, drugovi, moram priznati — rekao je Ljahov, — ak pomišljao: A što ne bih pokušao, tokom probnog leta, da se spustim i na Veneru? (Smeh u sali. Krajuhin se ljuti i mršti, Jurkovski pokazuje Ljahovu pesnicu). A što da ne? Niko za to ne bi saznao... Dovoljno je, me utim, pogledati tu planetu izbliza, da bi se ovek setio šta je to disciplina. Moram re i da je disciplina divna stvar. Ranije nikada nisam leteo u pravcu planeta koje imaju atmosferski omota ... Venera, nije ništa posebno...

Posle Ljahova je govorila navigator Vera Nikolajevna, izuzetno zgodna žena u plavoj haljini, sva rumena od uzbu enja. Ona je iznela nekoliko varijanti izlaženja fotonskog planetoplana na »direktnu putanju«. Ispostavilo se da elektronska mašina za izra unavanje kurseva, sastavni deo opreme »Hiusa«, ne odgovara u potpunosti zahtevima nove, »direktne« kosmogacije — to jest navigacija kroz kosmos.

Navigator i operater moraju neprekidno da unose korekcije zbog poreme aja u kretanju u

odnosu na Sunce, što, na primer, nije moralo da se čini kada se letelo po orbitalnim putanjama. Veri Nikolajevnoj je upao u rebrakati, kosmati mladi, predstavnik Instituta za kibernetiku uređaje, i poželio da objašnjava Krajuhinu šta je sve u njegovom institutu spremno za rešavanje tog problema. Govorio je vatreno i nerazumljivo; sa njim su se odmah dokačili ili Krutikov i još jedan inženjer: poželili su žestoko da se prepiru. Niko ih nije prekidao te Bikov veće poželio da misli da su kibernetiku uređaji sada najvažnija stvar u opremanju fotonskih raketa, ali trenutak kasnije uvide da je pogrešio.

Grupa saradnika raketodroma opkolila je okana Kunanbajeva koji je bez žurbe nešto objašnjavao i olovkom povlačio linije po otvorenim listovima pausa. Krajuhin i Jermakov su okupili oko sebe graditelje raketa sa raketogradilišta »Vejdali Ju-i«, prelistavali i pokazivali im dnevnik leta. Graditelji raketa su klimali glavama i nešto beležili. Ljahov, Bogdan Spicin i Jurkovski su pažnje slušali na elnika Sedmog poligona. Jurkovski se ironično osmehnu, reče nešto, i svi se nasmejaše: Ljahov i Spicin — veselo, na elnik — zbunjeno.

Bikov još jednom pogleda kolege koji su pobijali navode brkatog predstavnika Instituta za kibernetiku, pa se okrenu Daugeu, koji predloži:

— Hajdemo, Alekseju, kućni. Dovršite raspravu i bez nas. Moramo se upoznati sa novim podacima o Veneri. Poslao ih je Mahov, na elnik »Ciolkovskog«.

Uveče su se me uplanetarci okupili u hotelskoj kupaonici. Vera Nikolajevna je govorila užagrenih o njima:

— Odlepi se od zemlje i nađi se u prostoru — to još uvek ne znaš i osvojiti taj isti prostor. Prvi vazdušni baloni nisu ovek u inili gospodarom vazdušnog okeana. To je u inio tek avion. Zar ne? Gospodarima prostora e nas na initi samo »Hius«, koji ne zavisi od sile teže, koji se oslobodio ropskog potinjanja toj sili.

Bogdan Spicin je zaljubljeno posmatrao Veru Nikolajevnu, a Ljahov rasejano promrmlja:

— A mi smo, eto, bili prvi u tom poslu!

Jurkovski se osmehnu:

— Ipak je kod nas, na Zemlji, bolje, zar ne, Vasja?

— Razume se da jeste.

— »Razume se...« Eh, Vasja, Vasilije moj! Nema u tebi ni trunice poezije! Obavio si takav let! Ne, ti uopšte nisi dostojan takve časti!

— Moraš znati da nisam nikakav sportista — ljutito reče Ljahov. — Ja sam trudenik, radnik! I ne vidim u tome ništa loše.

— Niko i ne kaže da je to loše... — Jurkovski podiže pogled prema tavanici. — Ali, moraš se složiti, momče, da put obično krče... sportisti, kako ih ti nazivaš...

— Znaš i da nije baš uvek tako.

— Kakva je to klasifikacija? — sa uenjem upita Krutikov. — Sportisti, radnici...

— Uvek i svuda — sa sigurnošću reče Jurkovski — napred su, u prvim redovima kora ali entuzijasti-sanjari, usamljeni romantičari, oni su krčili put administratorima i inženjerima, a zatim...

— Zatim je po kostima tih sanjara i romantičara jurila pohlepna siva masa, rulja prezrena... — osmehujuć i se i kreveljeću, piskavim glasom progovori Dauge. — Jadan si mi ti, mili moj Voloča, znaš! Entuzijasta-sanjar... jedinka!

Jurkovski se naglo okrete prema njemu, ali Krajuhin diže ruke:

— Trenutak samo — dobaci sa podsmehom. — Znaš, Vladimire Sergejeviču, administratora-entuzijasta nema? Ni inženjera-sanjara tako e? Hm... I šta ono još reče u vezi sa sivom masom?

Bikov je sedeo kao na iglama. Nikada mu dotle Jurkovski nije bio toliko nesimpatičan. On pogleda Ljahova, bledog, sa usnama koje su drhtale i razljuti se još više. Ali, on još nije imao ovde pravo glasa. Stigao je tek pre nekoliko dana.

— Svi smo mi sanjari, ako hoćeš, Vladimire Sergejeviču — nastavi Krajuhin. — I entuzijasti. Samo, svako na svoj način. Evo, Vera Nikolajevna se raduje što joj »Hius« pruža mogućnost da se kreće u prostoru kud god i kako god zaželi. To veseli njenu krilatu dušu. Je li tako? U tome ona, sigurno, i vidi istinsku ulogu »gospodara prostora«.

— Ja to uopšte nisam htela da kažem... — rasejano odgovori Vera Nikolajevna.

— Nadam se... Jer država, naš narod, naša stvar ne otekuju od nas samo rekorde, već isto tako i uran, torijum, transuraniide... Svi smo mi sanjari. Ali — ja ne sanjarim o tome da jurim po prostoru kao nekakav mehur od sapunice, već da iz prostora crpem sve ono što može biti korisno... Ono što je prevashodno potrebno za bolji život ljudi na Zemlji. Nositi sve u kuću, a ne besmisleno trošiti sve ono što postoji u kući! To je naša uloga. A isto tako i naša poezija.

— Baš kao pčele — reče Krutikov.

— Upravo kao pčele, a ne kao... vodeni cvet, koji živi samo jedan dan. Pored toga, u naše doba prolazni periodi protiču jako brzo. Evo i primera: u narednom letu pilot »Hiusa« će obavljati više nego skromnu dužnost taksiste. Glavnu ulogu će imati drugi. Evo, on!... — pokaza Krajuhin Bikova, koji, sav iznenađen, pobježe da trepe oči. — I Dauge, i Vi, Vladimire Sergejeviću. Ove stvari su potrebna bogatstva Venere, a ne pompejski raporti. A potom ćete vi ustupiti mesto novim herojima, proizvođačima, onima koji će graditi fabrike na obalama Uranske Golkonde. I sve je to posao, dragi moj, stvaralački posao, a ne nekakav tamo sport! Samo što se neki prema njemu odnose kao prema efektnoj mogućnosti da blesnu kao pod kupolom cirkusa i poberu aplauz, dok se drugi prema svemu tome odnose kao prema poslu uopšte. A vama je, izgleda, stalo da se samo dokopate riznice tajni, u kojoj one leže kao snoplje, i da zabodete svoj steg... Eh, vi... sportisti...

Zavlada tišina. Jurkovski ustade i, ne pogledavši nikoga, izađe.

— Silan momak — progovori Krajuhin. — Hrabar, pametan... Sav kao da je satkan samo od ambicija!

Jermakov reče bez osmejka na licu:

— Otac mi je prišao da je izvesni Nikolaj Zaharovič Krajuhin u mladosti...

— »Krajuhin, Krajuhin«... — Nikolaj Zaharovič pobježe stenju i da trlja kolena. — To je bilo u mladosti... A osim toga, možda ti je poznato, malo sam pomenuti Krajuhin je upravo zbog toga dobio preko nosa... izvinite za izraz... na partijskom sastanku, da. I to mu je u oči skesao upravo tvoj tata, Anatolije Borisoviču! Eto, tako, znači, stoje stvari.

Krajuhin ljutito šmrknu, nakašlja se i ode.

*

Poslednji dani pred start su tako reći proleteli. Svi su bili zauzeti. Jermakov je rukovodio radom grupe za opsluživanje koja je ukrcavala u »Hius« sve što je bilo potrebno za let. Brod se nalazio pod masom metalnih konstrukcija, bio je obavijen paučinom kablova i skela. Ispod njega su se vrzmale desetine cisterni, traktora, dizalica i konvejera. Radilo se danonoćno. Kroz debele metalne cevi, prekrivene slojevima leda i inja, ubacivani su gasovi pod pritiskom — vodonik za rakete i kiseonik za posadu, kroz tanje cevi — voda i sredstva za podmazivanje. Konvejeri i dizalice su kroz tri otvora ubacivali pakete, vreće i sanduke sa namirnicama, opremom i aparaturom. Desetine ljudi, u specijalnim kostimima vrzmalo se u uranskim reaktorima. Strunjaci, koji su doputovali iz Novosibirska, proveravali su mikron po mikron slojeve »apsolutnog reflektora«; u tom neopisivo finom, a istovremeno i najjačem oklopu na svetu, mogla su se pojaviti mikroskopski sitna oštećenja, koja bi mogla da ekspediciju pretvore jednostavno u bukčinju. Krajuhin je doputovao da li može videti kako su sa kupole »Hiusa« skinuli debelu titanijumsku ploču i kako su dizalice pažljivo spustile u komore za aktiviranje fotonskog reaktora balone-kapsule sa mešavinom te nog tritijuma i deuterijuma. Potom je ploča vraćena na svoje mesto i istoga je dana podignut i pripremljen za nju ogroman kontejner sa »maljicom« — specijalnim transporterom za prevoz astronauta po Veneri.

— Sa tim glupavim sandukom na grba i — reče Vera Nikolajevna — »Hius« izgleda veoma nezgrapno.

Ljahov, Spicin i Krutikov su sve te dane provodili na »Hiusu« u prostoriji u kojoj su se najzad uređaji za upravljanje planetoplanom. Dauge i Jurkovski su proučavali nove podatke o Veneri koje je doneo Ljahov, neprestano su raspravljali, sastavljali nekakve tajanstvene radiograme, nosili ih Krajuhinu na potpis, a potom sa njima jurili u radio-stanicu.

Kada je groznica oko priprema dostigla kulminaciju, Krajuhin je pozvao Bikova i krenuo sa njim u jedan od podzemnih magacina na južnoj periferiji grada. U suvoj i svetloj prostoriji

magacina Bikov je ugledao sanduk sa oružjem.

— Poznate stvar ica? — upita ga Krajuhin.

Bikov ga je posmatrao u nedoumici, a onda se nagnu i pro ita:

— Karabin-automat, tip 1975. godine...

— A ovo ovde?

— Reaktivne puške... revolveri...

— Eto vam, birajte... Bikov je shvatio:

— Za celu posadu?

— Jakako. Uzmite i rezervu.

Bikov utke odabra osam novih karabina, nekoliko desetina ru njih granata, vazdušne revolvere, finske kame u svetložutim kožnim futrolama.

— A gde ie municija? I detonatori za granate?

— Ima i municije, i detonatora i svega što vam je potrebno. Napišite na elniku magacina šta vam je potrebno...

Spustiše se jedan sprat niže.

— Ovo je tako e za vas — re e Krajuhin, pokazuju i cilindri ne predmete ije su se metalne ivice presijavale.

— Atomske mine... — promrmlja Bikov.

— Poznate su vam?

— Kako ne bi bile...

— Uzmite deset kompleta. Ponesite i desetak vise ih raketa—reflektora...

Dva asa kasnije kroz grad u pravcu poligona krenuše kola natovarena teškim sanducima od plastike i tucetom rešetkastih okruglih futrola. Dva asa kasnije sve to je bilo ukrcano na »Hius« pod li nom kontrolom Bikova.

Kona no je sve bilo završeno. Tokom jedne no i su nestali laki i nezgrapni podupira i i skele, kojima je bio obavijen planetoplan, metalne cevi, dizalice i konvejeri. Otišla su kola, traktori, otputovali ljudi. Na ugaženoj, raskopanoj zemlji, pod kišom koja je rominjala, ostali su samo tragovi materijala koji je koris en za pripreme radove.

Krajuhin je u pratnji Jermakova i na elnika grupe za opsluživanje obilazio sve prostorije »Hiusa«, sve pregledao i vrlo pažljivo osluškivao mo nu buku solenoida uklju enih za probu. Posle je izrekao nekoliko primedbi, sišao na zernlju, obrisao ruke pešom mantila i rekao:

— ini se da je sve u redu, družu Jermakove. Potpišite dokument.

Jermakov potvrdno klimnu glavom. Na elnik grupe za opsluživanje sa olakšanjem odahnu, malo se zbuni, a zatim upita, nakašljavši se:

— A kada e biti start. Nikolaje Zaharovi u? Sutra?

Preostalo je, me utim, još nekoliko formalnosti. U gradu je Krajuhin bio hitno pozvan u radio-stanicu, i kada se vratio iz nje, on hladno (tako se barem Bikovu u ini) izjavi da se start odlaže za prekосуtra izjutra, jer sutra izjutra stiže državna komisija.

— A uve e e biti... sve... sve ana ve era.

Bez nekih formalnosti i frakova.

Jurkovski energi no po e da pokre e usne, Jermakov ravnodušno zevnu, a Krutikov sleže ramenima i ponovo se udubi u itanje nekakve knjige.

— Hajde da se malo prošetamo — Dauge

predloži Bikovu.

Izi oše iz hotela i bez žurbe krenuše niz ulicu ka poligonu.

— Zdravice, kitnjasti govori — re e Dauge besno. — To uopšte ne mogu da podnesem!

— No, znaš li... — Bikov pogleda nezadovoljno sagovornika. — Takav doga aj, ipak...

— Šta zna i to »takav«? Ljudi rade svoj posao. Ima li u tome ne eg udnog? Neobi nog?

Koliko je meni poznato, ne odre uje se nekakva posebna komisija za obeležavanje polaska, recimo, geološke ekspedicije?

— Doga a se sigurno i tako nešto...

Jedno su vreme kora ali utke. Bikov upita:

— Zašto se to onda tako uopšte radi?

— avo e ga znati zašto. ini mi se da se tako uobi ajilo od davnina, kada je bilo potrebno

»razdrmati« ljude, oduševiti ih za običajni posao. I eto, tada se uobičajilo i do danas se ljudi ne mogu odvojiti od te glupave navike. Ko može bolje od nas da shvati značaj ekspedicije »Hiusa«? Smešno je u naše doba vatreno izgovoriti velike istine... I čega radi? Da bi se po hiljaditi put ponovilo ono što svi tako dobro znamo!

Vratili su se u hotel. Kraj ulaza u trpezariju, Dauge se zaustavi, ustuknu i gurnu Bikova laktom:

— Tiše!...

Trpezarija je bila osvetljena slabim i crvenim suncem. Na otomanu su, glavu uz glavu, sedeli Bogdan Spicin i Vera Nikolajevna. Ušatali su, gledaju i kroz prozor, a lica su im bila do te mere ozbiljna i neobičajno tužna, da se Bikovu steže srce. Velika, bela Bogdanova ruka grčila je uska, krhka ramena žene. Dauge povuče Alekseja za rukav i oni na prstima odoše na sprat.

— Eto, Alekseju, tako je to... — progovori

Dauge. — Sastanu se samo za nedelju-dve, a onda ponovo svako na svoju stranu. Ona je pet godina starija od njega... Ljubav, šta da se radi. Prava, velika ljubav...

Zamisli se. Bikov oprezno upita.:

— A što se ne uzmu?

— Šta kažeš? Zašto se ne uzmu? — nije shvatio odmah Dauge. — A kakve bi to svrhe uopšte imalo? Oni se sastaju jednom ili najviše dva puta godišnje, zar ne shvataš?

— Razumem — promrmlja Bikov, ali odmah energično dodade: — Ne, apsolutno ništa ne shvatam! Što se ne bi uzeli, živeli zajedno, a isto tako i leteli zajedno...

— Zajedno... Nemoguće je zajedno, Alekseju. Oni se, kako sam ti rekao, sastaju jednom ili dva puta godišnje. Apsolutno je nemoguće da lete zajedno, jer Bogdan u estvuje u ekspedicijama na koje žene ne polaze. Kakva bi mi pa to bila porodica?

— Ne — ubedeno progovori Bikov — to bi ipak nekako moglo da se sredi, kada bi to samo odista želeli.

— Možda si u pravu. Možda su oni jednostavno izmislili za sebe tu ljubav?

— Eto, uzmi kao primer sebe...

— Ja bih, Alekseju... — Daugeov glas zadrhta. — Ja bih za voljenu ženu život dao! Ja sam, dragi moj, slabiji ...

Sledećeg dana doleteše gosti iz Moskve. Na radost Bikova i zaprepast svih, večer je protekla veselo. Bilo je i govora i zdravica uz šampanjac, i lepih želja za srećan put. Krajuhin je opisao nekoliko komičnih epizoda iz ranog perioda kosmičkog saobraćaja. Jurkovski najednom počeo da recituje stihove Bagrickog, Kazivao je svoje najdraže »Crnoberzijance«, a kada se aplauz smirio, on reče sa tugom u glasu:

— Eto... koliko je samo lepih pesama o moru i mornarima, a o nama ih uopšte nema. Samo jedna te ista — »Leti, raketo moja... «

— Pesnici poznaju more hiljadama godina — primeti Vera Nikolajevna — a kosmički prostor gotovo da i ne poznaju. Strpi se malo. Voleli biste i napisani odlični stihovi i o nama...

Jurkovski joj galantno poljubi ruku:

— Strpe u se, Vera ka...

Kada su se gosti razišli. Krutikov uzdahnu i primeti:

— Hvala neka je bogu, dobro smo se proveli. Samo...

— Da — upade mu Dauge u reči. — Oproštajno večer u intimnijem krugu bi ipak bilo prikladnije.

Krajuhin ustade, bučno odmahnu i reče:

— Molim za malo pažnje, dragi moji prijatelji. Samo za trenutak pažnje. Sada smo u krugu najbližih i imam želju da vam uputim nekoliko reči. Alekseju Petroviču, sipajte svima vino... Po kapljicu, Anatolije, ne uznemiravaj se... Ta—a—a—ko, hvala vam! Prijatelji! Ja sam ovde najstariji među uplanetarac... Strašno se osećam kada se setim u kakvim smo kovčezima započeli svoju karijeru! U poretku sa »Hiusom«, to su bile staromodne kovčezice, da ne kažem nešto mnogo gore. Ali, ja nisam od onih samozadovoljnih, koji gunjavaju da je, eto, sadašnjoj omladini mnogo lakše nego što je to bilo nama. Jer, znam koliko je složen vaš zadatak. Zadatak je uvek ograničen sredstvima, i ukoliko su moćna sadašnja sredstva, utoliko vam je i zadatak složeniji. Vama neće biti lakše nego što je to bilo nama... nego, možda, čak i

teže, jer vam je odgovornost mnogo ve a... Prijatelji, ako vam bude veoma teško, setite se, molim vas, za koga i u ime ega sve to inite. Poznajem vas sve prili no dobro, tako da mogu da budem uverem ako se toga setite, ima ete više snage. Eto... to bi bilo sve. U vaše zdravlje!

On diže svoju ašu, iskapi je i brzo izi e iz prostorije. Jedno su vreme svi utali. Zatim se diže Jurkovski i tiho re e:

— No, ho emo li, argonauti... u zdravlje starca?

Te ve eri Dauge dugo nije mogao da zaspi. Ustao je, upalio sijalicu i seo za sto, gledaju i pravo u izvor svetlosti. Dugo je tako sedeo. Pogled mu pade na novine koje tog dana nije stigao ni da otvori.

Bikov ih prelista, malo se zamisli, a onda ih strpa u džep sakoa. To treba svakako poneti sa sobom. To je dah Zemlje, snažan puls rodne planete koji ovek želi da ose a i na dalekom putovanju. Simbol... Aleksej uzdahnu i ugasi svetlost...

Jutro je na dan starta bilo vedro. U pet asova izjutra više niko nije spavao. Svi su se okupili u salonu, sedeli su ili se vrpeljili. Za doru kom su malo jeli i to dosta bezvoljno, a Jermakov se pretvarao da to ne vidi. Krajuhin i gosti su se o ne emu poluglasno došaptavali. Ukricali su se u kola. Iako je bilo još rano, ulice su bile pune sveta. Kola izi oše iz grada.

Tada se Bikovu dogodi ono ega se kasnije još dugo se ao sa u enjem i stidom. Obuzela ga je nekakva udnovata uko enost. Kao da se izgubio, posmatrao je sve oko sebe ravnodušno, ne mogavši da se koncentriše ni na šta. Misli su mu se rojile po glavi, ali nijednu nije bio u stanju da dovrši.

Kraj blindiranih rovova se po eše opraštati. Bikov je mahinalno stezao ne ije ruke, ose aju i na svom licu priglut, uko en osmeh i nemaju i snage da ga odagna. Krajuhin mu nešto re e, zagrljiše se i poljubiše. Aleksej je klimao glavom, dok mu je predsednik gradskog sovjeta nešto vatreno govorio, tapšu i ga po ramenu. Zatim se na odrvenelim nogama, koje su ga jedva slušale, pomeri u stranu i zaustavi, posmatraju i kako Spicin grli Veru Nikolajevnu, a ona mu miluje lice. Dauge dograbi Alekseja za ruku i odvede ga do kola...

Kada je Bikov digao pogled, nad njim se ve presijavala glomazna, ispup ena površina reaktorskog prstena. Najzad je shvatio šta mu je smetalo. U mozgu mu je nesvesno, ali jasno titrala jedna te ista misao: »Poslednji put... Poslednji put... « Nije mogao da se seti kada mu se ta misao pojavila u svesti, ali nikako nije mogao da je odagna.

— Na mesta! — dreknu Jermakov neprirodno oštrim glasom.

Bikov se osvrnu oko sebe. Kola, koja su ih dovezla do »Hiusa«, ve su bila otišla. Unaokolo se prostirala jednoli na pusta tundra.

— Alekseju Petrovi u, ne zadržavajte se!

»Poslednji koraci po Zemlji« — pomisli, prilaze i lestvama. »Poslednji udisaj zemaljskog vazduha«. »Poslednji pogled prema plavom nebu«. Otvor se resko zalupi... Tek tada shvati da se u stvari boji. Jednostavno se — uplašio. Odmah se smiri i pode za Daugeom u salon. Bikov. Dauge i Jurkovski sedoše u fotelje i utke se vezaše širokim elasti nim pojasevima. Jermakov. Spicin i Krutikov su sigurno bili u komandnoj kabini. Bikov pogleda Jurkovskog. ije je lice bilo ljutito, dok mu se na nosu javljala žu kasta pega.

— Pripremite se! — odjeknu iz nevidljivog

zvuka nika prodorni glas Jermakova.

Zavlada mrtva tišina. Samo za trenutak Bikov oseti da mu je muka i da se ne ose a najbolje. Ogromnim naporom volje uguši odvratno ose anje bespomo nosti i popreko pogleda Daugea. koji je netremice gledao preda se.

— Start!

Gromoglasna grmljavina je dopirala odnekud odozdo. Sve se pokrenu. Sedište fotelje mekano pritisnu telo. Bikov se iz sve snage napreže da zatvori o i i u tom asu ugleda raznobojne kolutove pred o ima. Buka se prvo poja ala, zatim po ela da se stišava i najzad sasvim umukla. Zavladala je tišina. Bikov se oprezno okrenu prema Daugeu.

— Bola više ne e bili — jasno i veselim gla som re e Dauge. — Startovali smo. I poleteli.

Jurkovski se najednom besno lupi dlanom po elu.

— Šta ti je! — uznemireno ga upita Dauge.

— Vražja stvar!... Zaboravio sam u hotelu elektri ni aparat za brijanje, a ini mi se da ga nisam ni isklju io.

Bikov sa izvesnim naporom zauze sede i položaj, protrlja dlanovima slepoo nice i sa olakšanjem uzdahnu...

Drugo poglavlje

Pred ve e se vreme pokvarilo. Sa okeana je naišao hladan talas, nad tundrom su po eli da se gomilaju gusti slojevi sive magle. Nebo su pokrili niski oblaci; smra ilo se kao da je po ela da se spušta no .

U kabinetu na elnika Glavne radio-stanice Sedmog poligona bilo je toplo i svetio. Kraj stola, u niskoj fotelji, s glavom na grudima, dremao je Krajuhin. Iznad vrata je glasno kuckao sat, odbrojavaju i minute. Pri svakom otkucaju Krajuhin je za tren dizao plavicaste. gotovo prozirne o ne kapke. Na ivici stola se hladila netaknuta aša aja. Kroz poluotvorena vrata je provirio dežurni, zastao za as u nedoumici, zatim prišao na prstima i stavio ispred njega svežanj radiograma.

— Ima li ega novog? — promuklo progovori Krajuhin.

Dežurni.se trže:

— E—e... ništa. Pre trinaest minuta je »Hius« javio da je sve u najboljem redu.

— Da li je uspostavljena televizijska veza?

— Nije, Nikolaju Zaharovi u, za sada nam još nije pošlo za rukom da je uspostavimo.

Krajuhin je dugo utao, a dežurni se nekoliko puta premeštao sa noge na nogu i kašljucao, da bi Krajuhin najzad rekao:

— Kažeš da nema nikakvih novosti?

— Nikakvih.

— Dobro...

Iskosa je bacio pogled na radiograme, pa onda ponovo zatvorio o i. Srce ga je tištalo, ose ao je tup bol, nešto ga je probadalo u levom ramenu. Opružene noge su mu bile natekle, ali nije imao volje da ih pomera. Ipak je naterao sebe da skine ruku sa naslona i uzme ašu. Tada je srknuo aj, osetio mu ninu. To su sve nervi — rekao je sam sebi. — Nervi i starost. Sve dotle on nije znao šta su to, u stvari, nervi. Lekari su mu govorili da e mu škoditi ako se nervira, ako se uzbu uje. A on je to primao s podsmehom. inilo mu se da se nikada nije uzbu ivao... Do današnjeg dana.

Danas, 18. avgusta 19.. godine, ta no u 05.00 po moskovskom vremenu, po elo je ono za šta se on spremao jednu i po deceniju. Start prve fotonske rakete otvarao je novu eru u istoriji me uplanetarnog saobra aja. I upravo tim startom završavala se za njega, za Krajuhina, mogu nost da neposredno uti e na dalji tok doga aja. Jedna i po decenija lutanja, borbi, ogromnih napora... I evo ime se sve to završilo: on sedi osluškuju i setne jesenje zvuke, jednoli no sitno dobovanje kišnih kapljica o prozorska okna, klokotanje mlazeva koji se slivaju niz oluke sa krovova, zavijanje vetra. Šestorica najodabranijih ljudi u utrobi najsavršenijeg na svetu planetoplana preuzeli su od njega štafetnu palicu i krenuli dalje, prema ostvarenju njegove najdraže ideje. A on je ostao, slab, nemo an i poguren. I eka, eka, eka...

Za trenutak ga obuze sažaljenje prema samom sebi i zavist prema njima, mladima, ali odmah zaboravi na to, jer je glavno ose anje, koje je uklonilo sve ostale misli i ose anja. bio strah za te ljude. No, dobro... Probni let »Hiusa« protekao je u najboljem redu. Izgleda da su do najsitnijih detalja prou eni svi procesi u titanijumskoj oblozi foto-reaktora... Inženjer može sa apsolutnom preciznoš u da utvrdi šta se tamo dešava u svakom milijarditom deli u sekunde, i da predvidi šta e se desiti u slede im deli ima sekunde. Sve je uzeto u obzir: fantasti no visoke temperature, fantasti ne brzine, neverovatno veliki pritisci i optere enja. Najzad, sigurno nije tek onako, zbog zlehude sudbine, nastradao nesre ni Petrosjan!

Krajuhin jedva uspe da proguta nekoliko gutljaja aja. Grlo mu je bilo suvo, o i su ga pekle. Telo mu je obuzimala neprijatna groznica. Niz prozorska stakla se u sjajnim prugama slivala

voda.

— Svinjarija — promrmlja, zimogrožljivo uvlače i glavu u ramena.

Neuspeh ekspedicije bi predstavljao pravu katastrofu za njegovu životnu delo... upravo sada. dok mnogi još ne veruju u »Hius«, dok se još nije stišala buka koju su digli »oprezni« zbog iznenadne eksplozije prvog »Hiusa«. Tada se činilo da je ideja o fotonskom pogonu diskvalifikovana za dugo, a možda i zauvek... sasvim... Tek je intervencija vladine komisije materala sumnjičave da u ute.

Ne, on odista ne može da se požali. Zahtevao je, tražio ogromna sredstva — dali su mu čak i više nego što se usuđivao i da pomisli. Zahtevao je da se uklone saradnici koji su po njegovom mišljenju bili štetni ili nepotrebni — a među njima je bilo i ljudi sa velikim zaslugama iz prošlosti. I — oni su bili uklonjeni. Neustrašivo je eksperimentisao, i verovali su mu. Sigurno je u njemu postojala ogromna snaga, nepokolebljivo ubeđenje u ispravnost onoga što je radio. Uostalom, bilo je važno i to što mu je sve polazilo za rukom. Krajuhin je bio prvi istraživač dve velike planete i nekoliko meseca, graditelj pet najvećih veštačkih satelita, vaspitač i idol tri pokolenja najodvažnijih međuplanetaraca... I sada se Krajuhin, u stvari, nalazi na čelu najmoćnije međuplanetarne flotile. To su bili naporni uspesi teške pobede. Iza toga su stajali — poginuli drugovi, raslovi neopisivog očajanja i užasa, bol zbog nepovratnih gubitaka... trijumfi, trenuci ogromne sreće, zaslepljujućeg ponosa... Ali, bilo je nemoguće gledati unazad. Trebalo je hitati. Ako se »Hius« srećno vrati, niko više ne sme da podigne glas protiv fotonske rakete. Ne, ako...

Krajuhin ustade i, ispravljajući noge, napravi nekoliko koraka iz ugla u ugao prostorije.

— Ovako ne valja — reče glasno. — Gatam, kao nekakva babetina. Ako, ako...

U stvari, odlučio je znao da više niko i ništa na svetu ne može i da zaustavi buran razvoj fotonske tehnike. Onoga časa kada su dobijene prve mrvice »apsolutnog reflektora«, bila je rešena sudbina starih impulsnih raketa. Sada prostor mora samo da se povlači. Odupirući se, uzimaju i nove žrtve... ali povlače i se ipak pri tome... Prvo u Sunčevom sistemu, a kasnije — ko to zna... možda će se to desiti još za života Krajuhina — i u međuzvezdanim prostranstvima...

Krajuhin ponovo sede. Osećao je da ima groznicu i pomisli da je to zbog toga, što nije navikao na ovakvo pasivno iščekivanje i nemir. Možda bi bilo bolje da je sam stao na čelo ove ekspedicije. Ali, njega najverovatnije ne bi pustili u kosmos. Kome bi bio potreban tamo, na najstrašnijoj planeti u Sunčevom sistemu, ovako slabunjav i bolešljiv?

Bolje je misliti na odvažnu šestorku.

Jermakov... Pametan, hladnokrvan. Uvek miran i spokojan Anatolij Jermakov. Dovoljno iskusan da oceni značaj termonuklearne rakete za međuplanetarni saobraćaj... Ceo je život proveo pored Krajuhina, koji ga je poveo i na prvo putovanje i koji mu je bio uzor... Pa ipak, on ide na Veneru, kao vojnik u juriš, da bi se osvetio za sve — za strašnu, besmisleno pogibiju žene, za smrt drugova u ognju... Ali, čak ni on ne vidi iza osvojene Venere osvojeni svemir. ...

I za Daugea, sposobnog geologa-radioaktivca, najprimamljivija su fantastična bogatstva uranske Golkonde... Istini za volju, on ima i Mašu Jurkovsku... Ali, on je geolog do srži i ne može se mnogo posvetiti preživljavanju porodičnih nezgoda.

Tu su isto tako i Jurkovski, iskusan geolog-istraživač, Bogdan Spicin, majstor-pilot raketoplana, Mihail Antonovič Krutikov, najbolji navigator u zemlji, Aleksej Bikov, inženjer-nuklearac i stručnjak za upravljanje specijalnim transporterom za kretanje po planetama...

Cela šestorka je predstavljala odličnu »reprezentaciju«... Zatvorivši oči, Krajuhin ponovo ugleda njihova lica i Jermakova, pilota geologa, »specijalistu za pustinje« na delu...

Kada dežurni ponovo uđe u kabinet, Krajuhin ga pogleda tako besno da mladi stade kao ukopan i pođe da trepe. Ali, Krajuhin brzo dođe sebi.

— Ima li neke? — upita.

— Radiogram iz komiteta, Nikolaju Zaharoviču.

— I šta onda?

— Interesuju se za »Hius«.

— Javite da je sve... da je za sada sve u redu.

— Razumem... Ali. ...

— Šta?

— Vaš potpis...

— Dajte to ovamo.

Krajuhin brzo potpisa i baci nalivpero.

— Televizijska veza? Dežurni kao krivac raširi ruke.

— Dobro, idite...

Seti se svog pou nog govora na oproštajnom banketu. Eto, uopšte nije govorio ono što je u stvari nameravao. Ali, kako je mogao da im kaže: »Ako poginete, sve je propalo... « — ili nešto sli no tome. A možda je upravo to i trebalo re i?

Ustade zanose i se. Jasno je, bolestan je. Dobro bi bilo da potraži nešto vrelo... Pruži ruku prema videofonu. U tom asu u hodniku se za uše užurbani koraci, poluotvorena vrata se širom otvoriše i pojavi se nasmešeno lice dežurnog, koji povika:

— Nikolaju Zaharovi u! Uspostavljena je veza! Jermakov vas zove pred kameru!

— Idem — re e Krajuhin, ali ostade još malo, oslanjaju i se o sto i gledaju i nekuda preko glave dežurnog. Jermakova treba upozoriti — vrtelo mu se u glavi — Jermakova svakako treba upozoriti Da li u biti u stanju da to u inim?

— Hajdemo.

U velikoj sali za televizijsku vezu fluorescentno svetio je zaslepljuju e obasjavalo nekoliko fotelja ispred visokog stalka sa srebrnastim ekranom. Krajuhin zatvori o i i izvadi tamne nao ari.

— Uklju ite — re e prilaze i ekranu.

Dežurni stade kraj pulta. Na ekranu zasvetlucaše sive senke i ubrzo iz zelenkaste praznine isplovi ozbiljno lice Jermakova.

— Zdravo, mališa! — re e Krajuhin. — Kako me vidiš?

— Odli no, Nikolaju Zaharovi u.

— Sve je u redu?

— Pre pola asa izišli smo na direktan kurs. Prvi put u životu se kre em kroz prostor po direktnoj liniji. Ali, morali smo dosta da se pomu imo dok smo u memoriju upisali putanju prve etape. Izgleda da e nau nici morati da usavršavaju elektronske mašine za izra unavanje kurseva. Krutikov je upravo legao i odmah zaspao kao zaklan. Kre emo se brzinom od pedeset kilometara u sekundi, foto-reaktor radi mirno, temperatura ogledala je — nula, radijacija — uobi ajena.

— Kako posada?

— Odli no.

— Bikov?

— Odli no se drži. Utu en je što nema mogu nosti da baci pogled na Zemlju.

— Šta mu je ne pokažeš?

— Razumem.

— Kako je protekao start?

— Sjajno. Jurkovski je razo aran. On kaže da takav start ne bi probudio ak ni bebū.

— Za to treba zahvaliti Bogdanu. Pravi je majstor... Nego... Jesi li sam?

— Ne brinite, Nikolaju Zaharovi u — odgovori Jermakov brzo kao da je upravo i o ekivao to pitanje.

Krajuhin se namrgodi:

— Dežurni! — oštro ga pozva.

— Izi ite iz sale na deset minuta. Dežurni se brzo udalji, pažljivo zatvorivši vrata za sobom.

— Ne brinite — ponovi Jermakov.

— Ne brinem — brzo odgovori Krajuhin

— Ja se, dragi moj, jednostavno plašim.

Jermakovljeve se o i suziše:

— Plašite se? Šta se desilo?

Kako da mu to objasni? Krajuhin skide nao ari i žmire i, po e da ih briše maramicom.

— Uopšteno uzevši, molim te: budi oprezan. Tako... Naro ito tamo, na Veneri. Nisi de ak i

moraš shvatiti. Ako bude mnogo teško ili opasno, pljuni na sve i povuci se. Sada ne rešava sve Golkonda.

Govorio je i ose ao: Anatolij ne shvata. Ali, njegov jezik nikako nije hteo da izgovori: Svedi rizik na minimum. Sada je važno sre no se vratiti. Ako se vama bilo šta desi, mora emo se za duže vreme odre i fotonjskih raketa.

— Ko se uva i bog ga uva — nastavlja
je, sa užasom ose aju i da govori nepovezano i
neubedljivo. — Uzalud ne rizikuj...

— Ako bude opasno ili — ako je teško?

To je bio Jermakov, Tolja Jermakov, koji je sa maj inim mlekom posisao prezir prema okolišenju i nedore enosti. Bilo ga je stid za Krajuhina i bilo mu ga je žao. I on je bio uznemiren. Nagnu se prema ekranu, zagledavši se u lice Krajuhinu koji se povu e unazad...

— Evo šta — re e Krajuhin, trude i se da pobedi užasavaju u slabost, koju je ose ao — slušaj šta ti se kaže, druž e Jermakove. Nemam nameru da se takmi im sa tobom u oštroumlju...

— Razumem — tiho odgovori Jermakov. — Ne u rizikovati. Smatra u da je osnovni zadatak ekspedicije — sa uvati brod i ljude. Brod u sa uvati. Ali kako u njih zadržati od rizika... ?

— Ti si komandant.

— Ja jesam komandant. Ali — svako od jnjih ima svoju glavu i svoje srce. Ne e me razumeti i ne znam da li u uspeti da ih nateram na odstupanje. Ja ne uživam vaš autoritet.

— Nisi me shvatio...

— Shvatio sam vas, Nikolaju Zaharovi u. I spreman sam da se povu em po cenu svega, pa ak i po cenu asti, izvršavaju i vaše nare enje. Ali, da li e se povu i i oni?

Svetle Jermakovljeve o i gledale su Krajuhinu pravo u mozak. One su shvatale sve.

— Ja mogu samo da naga am šta vi mislite...

Krajuhin spusti glavu i promuklo re e:

— Dobro, radi kako znaš. Potpuno se uzdam u tvoju razboritost. A sada zbogom, odoh. Izgleda da sam nešto prozebao...

— Trebalo bi da se odmorite, Nikolaju Zaharovi u.

— Trebalo bi... kontroliši radio-automatiku. Ta no prema utvr enom redu, svakih pola asa moramo primati automatske signale sa »Hiusa«. Svaka dva asa — tvoj li ni izveštaj. Neka se ne kasni ni jedne jedine sekunde!

— Razumem.

— Onda — zbogom. Odoh.

Ustade i nesigurnim korakom brzo krenu ka izlazu. Pod kao da se ljuljao, kao da se propinjao. Treba sti i... — pomisli i ni ice se sru i u crnu provaliju...

... Krajuhin do e sebi u toploj postelji u svome hotelu. Sunce je sijalo. Sto i kraj uzglavlja bio je pun bo ica, kutijica i fiola. Doktor i Vera, oboje u belim mantilima, sedeli su pored postelje i posmatrali Krajuhina.

— Vreme? — upita on, jedva pomi u i jezik.

— Dvanaest nula pet — brzo odgovori Vera.

— Datum?

— Dvadeseti.

— Tre i... dan...

Vera klimnu glavom. On se uznemiri, pokuša da se pridigne:

— »Hius«?

— Sve je u najboljem redu, Nikolaju Zaharovi u. — Doktor ga brižljivo pridrža za ramena. — Lezite samo bez brige.

— Malo as su telefonirali iz radiostanice

— re e Vera. — Sve je u najboljem redu.

— Dobro — promrmlja Krajuhin. — Vrlo dobro...

Doktor mu prisloni jednu bo icu uz rame. Za u se šištanje i lek prodre pod kožu. Krajuhin zatvori o i. Zatim razgovetno re e:

— Javite Jermakovu. Sve što sam govorio — neka zaboravi. U pitanju su bili panika, bolest, slabost...

— Bunca — šapnu Vera.

On htede da kaže da to nije buncanje, ali zaspao.

Probudio se noću i odmah osetio da mu je bolje. Vera ga nahrani buljonom i keksom, napoji vrelin indijskim čajem.

— Uključite radiograme — reče.

— Treba da se odmarate — pobuni se Vera.

— A ja kažem — uključite!

Ona poslušno uključila i magnetofon. Slušao je rasejano gledajući u tavanicu, razmišljajući o tome da je »Hius« najverovatnije već poeo da koi. Tada ponovo utonu u san.

Sledeći dani protekli su mirno. Krajurun se brzo oporavljao. Doktor je dopustio da se kraj postelje montira videofon, tele-ekran, a dopustio je i da bolesnik prima posete. Do kasno u noć su sa radiostanice stizale trake sa signalima »Hiusa« i Jeramkovljevim izveštajima. Dolazili su i odlazili inženjeri, majstori, šefovi raznih službi. Posle večere Krajuhin bi pregledao novine, uključio stereoskopski televizijski program Moskve, porazgovarao sa Verom i Ljahovom i, umoran, i zato najzad smiren, legao da spava.

Rano izjutra u sobu je uletela Vera, bleđa, rezbarušene kose i vrlo jakim glasom, tako mu se barem ušnilo, povikala:

— »Hius« ne šalje signale! Preko noći je punih pet časova...

— Vera se uhvati za glavu i gorko zaplaka.

Treće poglavlje

»... Ili su romanopisci i štampa lagali, ili naš let ni po čemu nije tipičan. U njemu nema apsolutno ničega »me uplanetarnog«. Sve je obično i svakidašnje. A istovremeno... Upravo to »istovremeno« spada u oblast osećanja i preživljavanja. Ako se pogledaju činjenice, onda je teško zamisliti da se nalazimo na kosmičkom brodu i da naš planetoplan leti fantastičnom brzinom prema Suncu. Sada, dok pišem ove retke, Jurkovski i Johani se muvaju oko karte hemisfere Venere — tako oni nazivaju dva kruga na hartiji, na kojima su ucrtani crveni i plavi kružići, kao i sitne pegice, štrafirane zeleno. Jurkovski je objasnio da su crveni kružići — planinski vrhovi koji su poznati; plavi kružići su hipotetični ili oni koji su zapaženi samo dva ili tri puta: zelene mrlje obeležavaju mesta na kojima su registrovane snažne magnetske anomalije. Velika crna mrlja je — Golkonda. To je sve. Odista — zagonetna planeta! Nad tom kartom naši astrogeolozi sede satima, porede i nešto sa svojim beleškama i raspravljaju tiho i poluglasno, dok Jermakov ne dođe iz komandne kabine na ručak i ne otera ih od stola. Krutikov je sada na dežurstvu. Bogdan u susednoj kajitici, sklupčavši se na postelji na sklapanje. Nije zaboravio da se, po navici, priveže. A Jermakov se zatvorio u svojoj kajitici i ne izlazi iz nje već puna dva časa. Ali, on je priča za sebe... «

»... Elem, prethodnog dana se nije desilo ništa što bi bilo vredno da se zabeleži. Piloti i čuvari su morali dosta da se namuče dok planetoplan nije izveden na tzv. direktan kurs i dok nije poleteo direktno prema tački susreta. Zbog toga su Jermakov i Mihail Antonovi još na Zemlji izrazili nekakvu »avolsku krivulju«, trostruku spiralu, po kojoj se planetoplan kretao, smanjujući inerciju orbitalnog i obrtnog kretanja Zemlje i ulazio u ravan orbite Venere. Krutikov je kasnije rekao da se ispostavilo da »Hiusov« kompjuter za izražavanje kursa nije na potrebnoj visini. Jurkovski, Dauge i ja smo sedeli za to vreme u salonu i osluškivali lake potrese. Ali, amortizacioni mehanizmi fotelja su jednostavno arobni, te ništa neprijatno nismo doživeli, izuzev kratkotrajnog osećanja lake mučnine. Zatim sam pripremio ručak. Imamo u izobilju rezervi gotovih jela u termo-konzervama, ali imamo i presno meso u plastičnim posudama, sterilisano gama-zracima, kao i ogromne količine povrća i voća...

Nismo imali toliko sreće kao Ljahov za vreme probnog leta. Ubrzo posle starta »Hius« je naišao na meteorit. Naravno, da nije bilo Jermakova, niko to ne bi ni zapazio. Najednom —

kao da je neko otvorio pod ispod naših nogu, srce je zamrlo kao za vreme spuštanja ekspresnim liftom. Prostor oko »Hiusa« se neprekidno opipava UKT-lokatorom. Ako se u neposrednoj blizini pojavi opasni meteorit, elektronski uređaj prema odbijenim impulsima automatski određuje njegovu putanju i brzinu, poredi te podatke sa brzinom i pravcem kretanja planetoplana i šalje odgovarajuće signale mehanizmu za upravljanje. Apsolutno automatski, planetoplan ili usporava ili ubrzava kretanje i propušta meteorit ispred sebe ili ga prestiže. Susret sa meteoritom, izgleda, nije baš tako redak i veoma je opasan. Protivmeteoritski uređaj »Hiusa« za sada nas izvlači i iz nezgodnih situacija... «

»Nekoliko asova ranije, radiostanica Sedmog poligona je uspostavila televizijsku vezu sa nama. Krajuhin je pozvao Jermakova na dogovor. O njemu su razgovarali — to niko ne zna, jer je Jermakov istoga časa naredio Bogdanu da izađe iz komandne kabine, gde se nalazio na dežurstvu, i vrsto zatvorio vrata. Razgovor je bio kratak. Jermakov je ubrzo izašao i otišao u svoju kajitu.

Dauge i Jurkovski su pošli da zbijaju šale, ali ih je Bogdan oštro prekinuo. Dva časa kasnije došao je Jermakov na dežurstvo. Odlazeći u komandnu kabinu, Jermakov mi naredi da mu se javim. Svi smo bili za njega. Svi su me pogledali iznenađeno. Bilo mi je jasno. I odista, svima se učinilo da su Jermakov i Krajuhin razgovarali o meni. To sam i ja pomislio — moram to priznati — i bio sam uznemiren. U komandnoj kabini je bilo veoma toplo. Kroz oblogu od titanijuma je dopirala huka fotoreaktora. Ne gledaju ni u mene, Jermakov me upita želim li da vidim Zemlju.

— Vi ste, ako se ne varam maštali o tome, Alekseju Petroviču?

Ne dodavši ni jednu reč, Jermakov me odvede do uređaja koji je ličio na povećivač i frižider, sa dva okulara na gornjem delu. Pred mojim se očima pojavila okrugla crna provalija, oivičena slabim ljubičastim odsjajima. U beskonačnoj dubini videlo se mnoštvo svetlih i nejasnih tačaka, u centru se jasno isticao svetleći krst, a desno i iznad njega ugledah kuglicu prijatne zelene boje sa svetlom zvezdicom pored nje. To su bili Zemlja i Mesec...

— Sada se pred vama nalazi donja hemisfera nebeske sfere — progovori Jermakov. — Svetlucanje na ivicama predstavlja odražavanje termonuklearnih eksplozija u žiži ogledala iz »Apsolutnog reflektora«.

Odmah sam se, samo se po sebi razume, smirio: besmisleno je i pomisliti da se me »iskrcati« sa broda i uputiti nazad, na Zemlju.

Nisam otkrio ništa grandiozno u prizoru koji sam ugledao. Gotovo isto se može videti i u ašhabadskom planetarijumu. To rekoš Jermakovu, koji klimnu glavom: »Razume se, ali to je samo elektronska reprodukcija koja služi za kontrolisanje preciznosti izrađivanja kurseva. Svetao krst na sredini obeležava tačku preseka između ose našeg kretanja i nebeske sfere«.

Jermakov mi objasni da se »Hius« u tom trenutku nalazi na oko 30 miliona kilometara od Zemlje, pa mi predloži da pogledam napred. On okreće dugme, i pred mojim očima se pojavio svetao žuti disk. Presecao ga je krst, a oko diska u crnom praznom prostoru su treperile zvezde. »Sunce« — reče Jermakov. — A desno od njega — vidite li? To je Venera. Onog trenutka kada »Hius« dospe u njenu orbitu, ona će takođe biti u tački susreta«.

Jermakov isključi uređaj, ponudi mi da sednem i pogleda table sa instrumentima, koje su bile naopreknane i kane mnoštvom velikih i malih instrumenata, okaca i kazaljki. Posle toga, po esmo razgovor. Potrudim se da ga prenesem od reči do reči.

Lice Jermakova bilo je kao i uvek mirno, ali su tamni kolutovi ispod očiju i bora na čelu jasno pokazivali da se desilo nešto neuobičajeno. »Recite, Alekseju Petroviču — po čemu on gledaju ni me netremice — šta mislite o svojoj ulozi u ekspediciji?«

»U kom to smislu?« — ponovo se uznemirili.

»U pogledu subordinacije... potčinjavanja, na primer«.

Posle kratkog razmišljanja odgovorili mi da sam navikao da izvršavam naredjenja onoga kome sam neposredno službeno potčinjen.

»To jest?«

»U ovom slučaju, potčinjen sam vama, Anatoliju Borisoviču«.

»A ako imate dva naredjenja, koja se uzajamno isključuju?«

»U tom slučaju izvršava, vremenski gledano, ono koje je poslednje izdato«.

Trudio sam se da govorim mirno, ali, moram priznati, da su me podilazili žmarci, te po eh da izlažem nekakve glupave pretpostavke..

»Zna i — raspitivao se on i nadalje — ako moje nare enje bude u protivure nosti sa nare enjem predsednika Državnog komiteta — zna i li to da ete se onda povinovati meni?«

»Da... Mi nismo u armiji, ali izvrši u svako vaše nare enje ako ono ne bude protivure ilo interesima naše države... i partije, samo se po sebi razume. Jer, ja sam komunista«.

On po e da se smeje.

»Samo da ne pomislite da sam nekakav tamo zaverenik. Uopšte nisam nikakav zaverenik. I uopšte ne sumnjam u vašu spremnost da izvršavate moja nare enja. Jednostavno — želim da znam kako biste se držali, ako bi nas okolnosti naterale da se ne pridržavamo nare enja komiteta. Veoma mi je drago što ste disciplinovani«.

I meni je bilo drago, asna re ...

»Želeo bih da znam... « — odlu ih ipak da zapitam.

»Objasni u... Ili bolje re eno, napravi u aluziju, pa ete onda shvatiti. Evo o emu se radi. Mnoge stvari ne zavise samo od izvršenja zadatka ekspedicije, nego i od uspešnog povratka »Hiusa«. Mnogo, mnogo važnih stvari. I mi, verovatno, ne emo imati prava da se izlažemo velikom riziku u traganju i istraživanju Golkonde, ak i ako je re o izvršavanju direktnog nare enja komiteta... «

Jermakov me isprati do izlaza. Stvarno, ovde ovek ima o emu da razmišlja. Budi oprezan, Bikove! Ništa ne razumem. Uostalom, Krajuhin i Jermakov nisu od onih koji se bilo ega mogu uplašiti. Da bi se odlu ili na povla enje, takvi moraju imati mnogo, vrlo mnogo muškosti... U emu li je samo stvar?«

Pošto je završio sa pisanjem dnevnika, Bikov se uputi u salon, u kome su se nalazili Jurkovski, Dauge i Spicin. Dauge je puzao po karti Venere, a Jurkovski je sa Spicinom žustro polemisa o ne emu, što Bikov nikako nije mogao da shvati.

Posle ve ere za stolom ostadoše svi, osim dežurnog Krutikova. Jermakov, na kome se videlo da je pospan, sedeo je pijuckaju i vrelu kafu. Bogdan i Jurkovski su se, kao i obi no, šalili, prise aju i se studentskih dana. Dauge je »konstruisao« nekakav fantasti ni napitak od desetak vrsta vo nih sokova, a Bikov ve po ko zna koji put razmišljao o tome, kako ovakva atmosfera nema ni eg zajedni kog sa situacijom u metalnom sanduku koji luda kom brzinom bukvalno guta milione kilometara crnog, praznog prostora.

O emu to razmišljaš, Alekseju? — upita ga Dauge.

— Onako, znaš... misli! — odgovori Bikov osmehnuvši se. — Eto, sedimo, pijuckamo aj... Sve ovo uopšte nisam ovako zamišljao... .

— A kako si to zamišljao ceo let? — re e Dauge pomalo ironi no. — Ah, možda po knjigama? Ili po novinskim reportažama?

— Makar i tako. ..

Jurkovski po e kitnjasto:

— Heroji me uplanetarci su hrabro savla ivali sve teško e opasnog leta, odvažno kora aju i u susret opasnostima...

— Da... nekako tako. A osim toga, o ekivao sam bestežinsko stanje i svakojake druge, nove, ose aje...

— Na šta to ciljaš?

— Ne, ne, znam da u brodu, koji se kre e sa stalnim ubrzanjem, ne može biti ni re i o nekakvom bestežinskom stanju. Ali, to je ipak razo aranje.

Bogdan i Dauge po eše da se smeju.

— Verujte, Alekseju Petrovi u — ozbiljno po e Jurkovski — bez bestežinskog stanja je kudikamo prijatnije. Imali ste sre e. Se am se, eto, pre šest godina smo leteli na Mesec. I sa nama je krenuo — tako e na prvo putovanje, obratite dobro pažnju — nekakav stru njak, specijalista. Ali ne za pustinje, kao Bikov, ve

za selenografiju. Dugo je pisao o Mesecu, prou avao Mesec, polemisa o Mesecu, ali na Mesecu pre toga nikada nije bio. Plašio se da leti. Ali... takav je ve naš život...

— Pri aš o Gluskinu? — upita Dauge.

— Upravo o njemu — osmehnu se Jurkovski. — Elem, startoval i smo. Poleteli. Isklju ili

reaktor, oslobodili putnike amortizacionih balona. Sve im je bilo super-interesantno — bestežinsko stanje, novi ose aji i sve ostalo u tom stilu. Gluskin se tako e radovao, iako je bio mal ice bled. Nekako dva asa pre toga prišao mi je i upitao me: »Gde bih mogao da se umijem, druže?« A ja opet, molim vas lepo, zaboravio da je on novajlija. »Idite — kažem ja njemu — hodnikom, poslednja vrata desno.« I ništa mu više nisam objasnio. I on ode ...

Sada su se svi smejali: Dauge. Bogdan, pa ak i Jermakov. Bikov je namrgo eno slušao.

— I — zatvorio se tamo — nastavi Jurkovski. — Prošlo je pet, deset minuta, etvrt asa — a njega nema. Zatim se pojavio — mokar od glave do pete Psuje, a vodeni mehuri lete oko njega na sve strane ... Posakrivasmo se kud koji. Uklju ili smo ventilatore punom snagom, jedva nekako o istismo hodnik. Kako je samo selenograf psovao — pravi užas! I sada pocrvenim kada se toga setim. Jer, sa nama su tada bile i žene. Eto šta ponekad može da po ini bestežinsko stanje, Alekseju Petrovi u! — sve ano završi Jurkovski.

— Se am se — re e Bogdan — kako je jedan drug...

— Pri ekaj malo — naglo ga prekide Jurkovski.

Tanak, jedva ujan zvuk je dopirao odozgo, as slabiji, as ja i, ja aju i nekako talasaste nalik na zujanje komarca u šatoru. I Bikov primeti kako postepeno nestaje boja sa skamenjenog lica Jermakova, kako Dauge najednom preblede i gotovo pomodre, kako Spicin široko otvori o i, a Jurkovskom se pojaviše pe ati na licu. Svi su gledali nekud iznad njegove glave. On se okrete. Ispod samog plafona, u naborima kožnih tapeta, zaplamsao je, pulsiraju i, crvenkasti plami ak. Neko promuklo opsova i sko i. Tresnu ašu po stolnjaku se razli crvena mrlja. U istom trenutku zaglušuju a zvonjava odjeknu u salonu. Tavanica, lica ruke, beli stolnjak — sve obasja zloslutni blesak crvenkasto-malinaste boje.

— Zra enje! — zagrme iznad samog njego vog uha ne iji nepoznati glas.

Bikov je kao op injen posmatrao malu crvenu sijalicu-indikator, nalik na prst, koja je virila iz zida i konvulzivno se palila i gasila. »Cin, cin, cccin!« — treštalo je signalno zvano. Vrata se širom otvorise, na pragu se pojavi Krutikov.

— Zra enje! — dreknu. Njegovo smršalo lice bilo je prekriveno znojem. Jermakov lagano progovori, jedva pokre u i bele usne:

— Vidimo i ujemo.

— Zašto, otkud? — promrmlja Bogdan. Jurkovski sleže ramenima:

— U potpunosti besmisleno pitanje.

— Nije, nije besmisleno! — sav zadihan,

brzo progovori Dauge. — Možda se još možemo zakloniti ...

— Specijalnim odelima?

— Makar i njima!

— Koješta! — ubedljivo re e Bogdan. — Kada je probilo omota i zaštitni sloj ...

»Cin-cin-cccccin!«

— Od ovoga se ne možeš nikako zakloniti — prošapta Krutikov.

Dauge se osmehnu iskrivljena lica.

— Šta možemo — re e. — eka emo.

Krutikov sa nekakvom ko opernom dostojanstvenoš u podiže asu koja je pala i sede izme u Jermakova i Bikova.

— Stotinak rentgena, najmanje — primeti Jurkovski.

— Više — re e Bogdan.

— Sto pedeset. Ko da više? — Dauge uze kaši icu i po e je stezati drhtavim prstima. — asna re , ose am kako u mene prodiru protoni!

— Interesuje me ho e li ovo dugo potrajati? — progunda Jurkovski, žmirkaju i pogleda uprta u sijalicu-indikator.

— Ako potraje duže od pet minuta — propali smo ...

— Prošla su dva minuta — tiho izjavi Jermakov.

Krutikov namesti kragnu kombinezona, zakop a se i po e po džepovima da traži luly. »Cin-cin ccccin ... »

— Sedeli su pod pljuskom smrti i slušali divnu muziku — re e Jurkovski. — ujte, je li

ikako mogu e isklju iti ovu prokletu zvonjavu? Nisam nešto navikao da umirem u ovakvim uslovima ...

»Cin-cin ccccin ...«

Dauge najzad slomi kaši icu i baci komade na sto. Svi se pogledi prikovaše za njih.

— Prva žrtva zra nog napada — re e Jurkovski. — Dauge, budi tako ljubazan, pa gurni ruke u džepove ...

Bikov jedva uspe da zatvori o i. Pet minuta i — kraj? I, što je najvažnije, ništa ne možeš da u iniš, apsolutno ništa ...

Zvonjava najednom prestade. Ugasi se crveno oko indikatora. Tišina. Dugo su sedeli utke, ne smeju i da se pomere, isuviše ošamu eni da bi se mogli radovati. Jermakov najzad progovori, obra aju i se Jurkovskoni:

— Ipak ste vi ko operan tip, Vladimire Sergejevi u. Pozer...

Dauge po e nervozno da se smeje, Krutikova spopade štucavica i on, mršte i se, potraži rukom soda-vodu.

— Kriv sam, Anatolije Borisovi u! Kajem se, jesam mal ice — re e Jurkovski. — U mladosti sam se isticao u amaterskim pozorišnim trupama ... — Proteže se. — Nadajmo se samo da posledica ne e biti. Ja ionako imam na teku em ra unu celu gomilu tih rentgena.

Bikov je vrteo glavom.

— Zar je odista sve ovo trajalo samo dva minuta? — upita.

— No, drugovi — promuklo progovori Jermakov ustaju i. — Smatrajmo da je incident prošao. Sada... hitno na kontrolu unutrašnje zaštite!

— Otkud sada! Takve se stvari doga aju jednom u deset godina! — za u se Krutikovljevi bas. — Nego, šta je sve ovo moglo da prouzrokuje, po vašem mišljenju?

— Jasno je ak i ježu: kosmi ki zraci — odgovori Jurkovski.

— Odli no ako ste u pravu. Ja sam, moram to priznati, pomislio da je prsila obloga fotoreaktora.

Bogdan pogleda na asovnik.

— Moramo na dežurstvo, Anatoliju Borisovi u. A i vreme je da uputimo signale Zemlji. Ho emo li javljati?

— Ne! — ledeno odse e Jermakov. — Ne treba nepotrebno uznemiravati ljude. Emitujte, kao i obi no »Sve je u redu«. Još nešto: sada molim — sve po redu, jedan za drugim pravo u medicinsku stanicu radi provere i dezaktivizacije. Dauge — prvi. Posle toga — kontrolisati i detaljno ispitivati zaštitu broda.

— Ali, sad možemo sebi da dopustimo, ako ništa drugo, a ono barem po šoljicu kafe! — razdragano primeti Krutikov. — Ih, pa ona se potpuno ohladila! Aljoša, budi tako dobar, uklju i ...

— Ipak, heroji-me uplanetarci moraju hrabro savla ivati sve poteško e — re e Bikov, pogledavši Jurkovskog.

Ovaj po e bezbrižno da se smeje:

— Ne teško e, dragi moj Alekseju Petrovi u, nego samo strah od smrti. Teško e su tek pred nama. To vam garantujem, kao što je to obi avao da govori Krajuhin.

etvrto poglavlje

Zagonetka kosmi kog incidenta objašnjena je nekoliko asova kasnije. Kao odgovor na oprezno pitanje Jermakova, stigao je izvod iz izveštaja Krimске aktinografske opservatorije, na osnovu koga je utvr eno: u trenutku kada je posada »Hiusa« o ekivala da e stradati od smrtonosnog zra enja, na Suncu je zapažena snažna erupcija usijanih gasova — pojava prili no esta i dosta dobro prou ena. Gust mlaz jezgra vodonikovih atoma — protona — fantasti nom je brzinom jurnuo u prostor i »zaka io« planetoplan, koji mu se našao na putu.

Samo deo protona je prošao kroz oklop od legiranog titana, oja anog slojem »apsolutnog reflektora«, ali su oni u njemu stvorili bezbrojne izvore vanredno jakog gama-zra enja protiv

kojeg prakti no ne postoji nikakva zaštita. Gama-zraci su i delovali na indikatore i signalne ure aje i zamalo što nisu uništili ekspediciju na samom po etku njenog puta.

To je bio susret mnogo opasniji nego sa meteoritom. Da je protonsko »bombardovanje« potrajalo makar etvrt asa — na »Hiusu« niko ne bi ostao živ. ak i kratkotrajnije gama-zra enje takvog intenziteta moglo je posadi da nanese mnogo ozbiljnih neprijatnosti: neki od starih me uplanetaraca, koji su ve pretrpeli ranije zra ne udare, sigurno bi oboleli. Na svu sre u, Jermakov je imao najnovije preparate, koje je u svoje vreme komitetu ustupio jedan biofizi ki nau noistraživa ki institut. Uneti u organizam, ti preparati su u potpunosti ili skoro sasvim otklanjali posledice radioaktivnih zra enja, koja nisu previše intenzivna.

— uo sam za takve doga aje — primeti Bogdan, kada Jermakov završi sa itanjem radiograma. — Izgleda da je tako pre petnaestak godina nastradao jedan nema ki kosmotanker. Ali, kad eksplozije na Suncu nisu retkost, zašto se onda tako retko doga aju sudari sa tim protonskim snopovima?

— Vrlo jednostavno — javi se Jurkovski. — Rekao bih da je poprili no udnovato što uopšte i dolazi do sudara sa njima. Protonska bujica se širi u veoma uskom snopu, tako da je verovatno a da se u nju upadne više nego minimalna.

— Zna i da smo imali sre e — uzdahnu Dauge.

— A ne bi nam pomogla ak ni specijalna odela? — zainteresova se Bikov.

— Kakva specijalna odela! — Dauge odmahnu rukom. — Radi se o energiji od desetak milijardi elektronovolti! Ali, sre om, sve je prošlo ...

— Za sada još nije sve — re e Jermakov.

— A šta to?

— U komandnoj kabini se još uvek pale i gase indikatori.

Jurkovski se naglo okrete:

— Zar još?

Jermakov potvrdno klimnu glavom.

— Žmirkaju, avo ih odneo — potvrdi Bogdan.

— Jako?

— Ne, negde oko jednog stotog dela rentgena. Ali — ipak žmirkaju.

— Zna i da erupcija još uvek nije prestala... Jer mi letimo upravo oko osovine protonskog snopa... — Dauge se zabrinuto zamisli.

— Ne vredi ništa! — Jurkovski, kao u ulozi nastavnika koji je uhvatio u enika u neznanju, nastavi da klima glavom. — Sunce se obr e, i mesto erupcije se odavno pomerilo u stranu. Zna i da nije to u pitanju, ovde je u pitanju nešto sasvim drugo...

— Usmerena radijacija — re e Jermakov.

— Prirodno! — obradova se Dauge. — To je i moglo da se o ekuje. Pod uticajem protonskog bombardovanja, deo atoma u sloju omota a »Hiusa« je postao radioaktivan, i to je sve...

— Baš lepo — »i to je sve«! Sa tim emo tek imati muke!

— Sumnjam — pobuni se Spicin. — Jer, radijacija nije tako jaka, ne prelazi dopuštenu dozu.

— Dobro je i to što nas je odozgo zaštitio »malj ik« — usudi se da kaže Bikov.

— Da, »malj ik«... — Jermakov se zamisli. — Ali, i »malj ik« može da bude ozra en. To ne bi bilo ni najmanje prijatno.

— Da iza emo i prekontrolišemo? — predloži Jurkovski.

— Tek kada se okrenemo ogledalom prema Suncu, kroz otprilike dvadeset i etiri asa.

Život na planotoplanu je tekao normalno. Jermakov je pratio rad fotonske tehnike i zajedno sa navigatorom rešavao nekakav problem nove kosmogacije. Geolozi su po ko zna koji put kontrolisali program istraživa kih radova na Golkondi. Bikov je itao knjige iz oblasti astronomije, a Bogdan Spicin je sve slobodno vreme provodio muvaju i se oko radio-uredaja.

Jednom Bogdan pozva celu posadu u komandnu kabinu.

— ujte — re e osmehuju i se sre no. — Govori Mars. Peš ani zaliv. To je za nas.

— »... veoma kratko — govorio je veseli sopran. — I evo, u dolini zaklonjenoj od ledenih

oluja ograncima središnjeg grebena, otkrili smo plitka jezera i prostrane livade, kao iz bajki. Ah, drugovi, da samo znate kakva je to lepota! Popnete se na uzvišicu i vidite: ljubi asta glatka površina jezera, nepomi na, kao ogledalo, neobi an ilim visoke narandžaste trave i ogromnog svetlozelenog cve a, a nad svim tim — tamnoljubi asto nebo. Poželeli smo prosto da skinemo skafandere...«

Bikov je video kako se na licima njegovih drugova oduševljenje i radost bore protiv nepoverljivosti, kako im se usne same od sebe pokre u u osmeh sre e, kako im u o ima svetlucaju topli titraji.

— To je Mars! — prošapta Dauge. — Momci, zamislite samo, to je Mars, mrtva planeta Mars!

»... toj dolini smo dali ime »Dolina Hiusa« u vašu ast. Ne možemo vam ponuditi vodu iz njenih jezera, cve e sa njenih poljana, ne možemo, na žalost, ak ni da vam je pokažemo, ali neka nosi ime vašeg broda, hrabri prijatelji naši! Eto... jedan trenutak... vreme je da završimo. Do vi enja, želimo vam puno sre e, svakom ponaosob...«

Tog dana za ru kom Jurkovski, Dauge i Spicin su dugo pri ali, upadaju i jedan drugome u re , o svojim pohodima na Mars.

Prošlo je pedeset pet asova leta i Jermakov saopšti da je došao trenutak okretanja »Hiusa« ogledalom prema Suncu, trenutak po etka ko enja. Brzina planetoplana je u tom trenutku iznosila 1.200 kilometara u sekundi. Tokom narednih etrdeset asova »Hiuis« je trebalo da se kre e sa negativnim ubrzanjem u odnosu na Sunce, kako bi do mesta susreta sa Venerom stigao nultom brzinom.

Sve je to Dauge užurbano objasnio Bikovu, dok je salon pripreman za okretanje: specijalnim zavrtnjima su pri vrš ivani orman za knjige i bife, sakupljano je sve što je moglo da padne ili se pomeri sa mesta. Zatim su se, na komandu iz komandnog centra, svi pri vrstili remenjem za fotelje.

Bikov je o ekivao ose anje nalik na one koje je doživeo kada je isprobavao supertransporter »malj ik«, ali je sve ispalo mnogo jednostavnije. Zahvaljuju i vanrednoj umešnosti Spicina, planetoplan se okrenuo brzo i neosetno. Bestežinsko stanje je potrajalo jedva jednu sekundu i gotovo da ga niko nije ni osetio. Nekima se u inilo samo da se pod iskrivio nekako u stranu i za jedan tren zauzeo, vertikalni položaj, a zatim je ponovo sve stalo na svoje uobi ajeno mesto.

»Hius« je jurio ka Suncu sa reaktorskim prstenovana okrenutim napred: fotonski reaktor je radio kao i ranije, daju i mu stalno ubrzanje od deset metara u sekundi, ali je sad brzina planetoplana u odnosu na Sunce neprekidno opadala. Posle ru ka Bikov podseti Jermakova da treba prekontrolisati »malj ikovu« radioaktivnost.

— Osim toga — dodade on, — iako nemamo razloga da sumnjamo u ja inu »malj ikovog« kontejnera, ipak ne bi bilo loše pogledati da se nešto nije poremetilo, pokrenulo za vreme zaokreta.

— Pogledati? — Jermakov zažmuri. — Ne bih rekao da bi to bilo tako jednostavno...

— Ali zar mi... zar ja nisam izlazio napolje za vreme ranijih letova? — umeša se u razgovor Jurkovski.

— Za vreme ranijih letova — možda. Nemam ništa protiv. A sada se radi o izlaženju iz planetoplana koji se kre e velikim ubrzanjem. Možete li zamisliti šta bi se desilo sa vama ako biste pali? — nastavi Jermakov.

— »Hius« leti dalje, a ti dospevaš gotovo u žižu, gde eksplodira plazma — objasni Dauge.

— Anatoliju Borisovi u, dopustite meni — re e Bikov, energija iskoristi napred. — »Malj ik« je moja stvar i ja za njega odgovaram.

— Ian 18. Instrukcije za me uplanetarne pilote: »Zabranjeno je za vreme putovanja puštati putnike van broda« — brzo izrecitova Jurkovski.

— Tako je. To je zakon — složi se Dauge.

— Ali ja nisam nikakav putnik! — pobuni se Bikov.

— Trenutak samo — re e Jermakov. Alekseju Petrovi u, ja odista nemam prava da vas puštam napolje. Nemate prakse, iskustva... I ne samo to. ak i da ste iskusni, ne bih vas pustio: ako bi se dogodila kakva nesre a, niko vas ne bi mogao zameniti na »malj iku«... A

Vladimir Sergejevi je završio školu i stekao potrebnu praksu za vreme letova... Prema tome Vladimir ili ja...

— Ian 17. Instrukcije — upade mu u re Dauge — glasi: »Komandantu broda je zabranjeno da napušta brod i izlazi iz njega za vreme leta«.

— Tako je. Takav je zakon! — smeju i se doviknu Jurkovski i iza e napolje.

Bikov se snuždi. Dauge ga lupnu po ramenu:

— Nemoj, Alekseju, molim te! Ovde nije toliko važna smelost, koliko navika.

— Nije to nikava velika majstorija.

— U tom slu aju — dobro, neka ti bude.

Imaš li bilo kakvu predstavu o vakuum-skafanderu?

— O emu to?

— Vakuum-skafanderu. O odelu za rad u bezvazdušnom prostoru.

— Šta ti pada na pamet! Ne bih u njemu mogao ni prstom da mrdnem!

U tom asu se vratio Jurkovski nose i dve pozamašne bale.

— Možda ne emo morati da isklju ujemo fotoreaktor? — upita, raspakuju i vesto bale i izvla e i iz njih providan cilindar, dvostruke balone i još neke ure aje.

— Obavezno emo isklju iti. Nego, setio sam se, teko onako, kao uzgred, Alekseju Petrovi u, odmah ete se upoznati sa bestežinskim svetom. Savetujem vam da ne napuštate salon i ne pravite nagle pokrete.

— Ne razumem...

— im se isklju i fotoreaktor, ubrzanje iš ezava i planetoplan po inje da se kre e ravnomerno, a pošto nema ubrzanja — ne e biti ni teže.

— To li je, zna i! — lice Bikova se ozari i on po e da trlja ruke.

— Spremni! — javi se Jurkovski.

Stajao je u vratima, od glave do pete u udnom kostimu od elasti nih metalnih prstenova, nalik na nekakvog udovišnog zglavkara sa ljudskom glavom. Bikov je ve ranije imao prilike da vidi me uplanetarni skafander na fotografijama i u bioskopu, ali je ipak sa radoznanost u razgledao Jurkovskog.

— Idemo — kratko naredi Jermakov.

Bikov se smesti u fotelju. Bat koraka u hodniku se utiša, bešumno se zatvoriše vrata. Dauge povika: »Gde da pri vrstim sajlu?« — i sve se utiša.

— Pažnja! — za u se u zvu niku glas Spicina.

Istog asa Bikov oseti da ga nešto lagano diže uvis. Gr evito se uhvati za naslon fotelje. Nešto piskavo zazvižda, kroz planetoplan prohuja prohladan povetarac. Bikov glasno uzdahnu, kao da se nije desilo ništa strašno. Onda oprezno raširi prste i ustade.

Kada su se etvrt asa kasnije Dauge, Mihail Antonovi i, sav prekriven belim injem, Jurkovski, hvataju i se za specijalnu užad na kožnoj oblozi zidova vratili u salon, zatekoše Bikova, crvenog lica, oznojenog i uznemirenog, kako glava ke lebdi iznad fotelje i trudi se da je svim silama dotakne makar vrhovima prstiju.

Dauge i Mihail Antonovi , guše i se od smeha, dopuzaše ispod namrgo enog voza a »malj ika« i povukoše ga na pod

— Kako ti se u inio... svet bez. . teže? — zagrcnu se Dauge. — Jesi... li... op... robao?

— Jesam — kratko uzvratu Bikov.

— Pažnja! — zakrešta zvu nik.

Pošto je fotoreaktor ponovo uklju en,. Jurkovski ispri a da kontejner sa »malj ikoni« zra i, ali vrlo slabo. Drža i su, spolja gledano, u najboljem redu, a to je i najvažnije.

— Venerin srp se vidi golim okom. Oko Sunca — korona, kao biserni oblak! Što nisam pesnik! — Jurkovski zauze pozu i po e da recituje.. .

Niko više i ne pomenu nezgodu koja se desila Bikovu u bestežinskom svetu. U planetoplanu ponovo zavladaše mir, tišina, svakidašnji, tako re i zemaljski život...

Bikov i Dauge su sedeli u salonu za šahovskom tablom kada je ušao Krutikov zabrinuta izraza lica.

— Jeste li uli novost, momci?

— Šta se dogodilo? — upita Dauge.

- Prekinuta je veza.
- Sa kim to?
- Sa svima. I sa Zemljom, i sa »Ciolkovskim«.
- Zašto?

Krutikov samo sleže ramenima.

- Je li prekinuta odavno?
- Više od jednog asa. Jermakov i Bogdan su isprobali bukvalno sve. Krstarili su na svim talasima i — ništa. Mrtva tišina svuda, kao na morskom dnu.

- Možda su aparati pokvareni? — reče Dauge.
- Sva tri urečaja najednom? Ne verujem nešto u to.
- Ili možda antene nisu u redu? Navigator samo sleže ramenima.
- Gde je Voloda?
- U svojoj kajiti, najverovatnije...

Bikov povuče Mihaila Antonoviča za rukav:

- Možda je poremećen samo prijem, a oni nas čuju?
- Sve je moguće. Ipak je to vrlo čudno... Nikada se još do sada nije dogodilo da istovremeno zataje svi radio-uredaji!

— Ne klonite duhom, prijatelji — raspevano, pomalo u šali povika Dauge. — Za sada se još ništa strašno nije desilo... Privremeno je zbog neke prekinuta veza, ali su motori u najboljem redu, hrane imamo u izobilju, »Hius« se kreće po kursu...

Krutikov uzdahnu. I Bikovga je razumeo. Za njih, decu Zemlje, radio-veza je bila jedina živa, opipljiva nit koja je do njih dopirala sa rodne planete. A prekid te životvorne niti, čak i privremen, izazivao je utučenost. Bikov odjednom svakim damarom svoga tela oseti tupu, neverovatnu usamljenost »Hiusa«. Desetine i stotine miliona kilometara ledene pustinje... do materinski tople, drage Zemlje...

Bikov baci pogled na Daugea, koji je rasejano mešao šahovske figure i bi ga stid zbog sopstvenih misli. Dosta je što se uplašio onda, pred sam start.

— Novi nestašluci našeg omiljenog kosmičkog prostora — reče Jurkovski ulazeći. — Kako vam se sviđa ovo sada?

— Uopšte nam se ne dopada — proguna Dauge. — Dosta lakrdijašluka! Dosadio si... Na Zemlji će Krajuhin poludeti.

— Nemamo zbog neke da se bojimo za staroga! Glava mu je jača nego moja i tvoja zajedno. Mislim da je veza nestala zbog toga što je sektor prostora, u kome se sada nalazimo, na neki način neprobojan za radio-talase... U svakom slučaju, nije krivica ni do aparata, ni do antena.

— Sanjar! — uzdahnu Mihail Antonovič. — Gde si čuo da prazan prostor ne propušta radio-talase?

— Do danas — nigde. Ali, Ljahov je video. I ja. Tebe nišinjence ne mogu ni u šta da ubede.

Jurkovski pođe napolje i na pragu zaslade:

— Svima prisutnima preporučujem da se popnu u komandnu kabinu. Vama, čisto, verovatno, po i za rukom da čujete nešto zanimljivo.

Krutikov se namršti i uze iz bifea napolitanku, a Bikov i Dauge se popeše za Jurkovskim, koji je stajao na stepeniku. Iz komandne kabine je dopirao monotoni glas Bogdanova:

— Zemljo, Zemljo... Be-16, zašto čutite? Zemljo, Zemljo... Ovde »Hius«... Be-16, zašto čutite? Probam: jedan, dva, tri, četiri, pet...

utanje. Dauge i Bikov se zгледаše. Jurkovski je bio zamišljen. Začu se škljocanje nekakvih prekidača. Bogdan uzdahnuvši reče:

— Ništa, Anatoliju Petroviču. Tišina, kao u grobnici.

Pokušajte ponovo na dugim talasima.

— Razumem.

Posle kratke pauze, Bogdan progovori:

— Dobro, pretpostavimo da nešto nije u redu sa antenama. Ali takva radio-stanica, kakva je na Sedmom poligonu, sposobna je za direktan prijem i bez antena... Ljahov je u pravu. Sve je to zbog naše brzine... Zemljo! Zemljo! Be-16, zašto čutite? Ovde »Hius«. Probam: jedan, dva,

tri...

— Možda je Jurkovski u pravu kada tvrdi da smo upali u nekakvu četvorostruku jamu? — reče Jermakov.

Jurkovski se glasno nakašlja. Jermakov priđe i vratima.

— Svi ste tu?

— Ovde smo, Anatoliju Borisovi i ja. Sedimo, čekamo.

— Šta mislite o svemu ovome?

— Već sam rekao šta mislim... — Jurkovski sleže ramenima.

— Možda, možda... Ali iz svih tih izvitoperenih prostora osećam se a se miris matematičke mistike.

— Kako hoćete — mirno reče Jurkovski. — Ja ne bih rekao da je to mistika, već najstvarnija objektivna realnost...

Jermakov ušuta.

— Gde je Mihail?

— U salonu, ždere napolitanke.

Radostan Bogdanov krik prekide Jermakova, koji je upravo zaustio da kaže nešto sarkastično no:

— Javljanju se! Javljanju!

— Ovde Be-16. Ovde Be-16. »Hius«, »Hius«! Dajem vezu: jedan, dva, tri i četiri, tri, dva, jedan, »Hius«, odgovorite...

— To je Zajenkov — promrmlja Jurkovski.

Bogdan pođe i užurbano:

— Be-16, ujem vas odlika. Zašto tako dugo niste odgovarali?

— Ovde Be-16, ovde Be-16 — ne obraćaju i uopšte pažnju na Bogdanov odgovor, nastavljao je Zajenkov. — »Hiuse«, zašto ne odgovarate? Zašto utičete? »Hiuse«, zašto ne odgovarate? »Hiuse«, odgovorite. Ovde Be-16...

— Mi ih ujem, ali ne i oni nas — reče Dauge. — Stalno nas prate nove i nove neprijatnosti. Probaj ponovo.

Hitav glas je istim monotonim glasom upućivao pozive Sedmi poligon, a isto tako monotono i umorno pozivao Bogdan. Sedmi poligon jednostavno nije bio. Sa Zemlje su dopirali radio-signal, ali ne i na Zemlju... Jermakov je neprekidno koračao po prostoriji. Jurkovski je sedeo nepomično. Dauge dobiova prstima po kolenu, a Bikov rukama gladio kolena. Vuku i dimove iz lule, u komandnu odaju ulaze Krutikov.

— Ovde Be-16, »Hiuse«, odgovorite...

Nešto zašušta i zakrešta u eteru. Nov nepoznati glas odjeknu u planetoplanu, sav zadihan i promukao:

— Hilfe! Hilfe! Save our souls! U pomoć!

Jurkovski hitro ustade. Stade kao ukopan Jermakov. Dauge uhvati Bikova za ruku.

— Hilfe! Hilfe! — vikao je iz sve snage nepoznati glas. — In two — three hours we are done... Balonen... U pomoć! Kraj... Ende...

Glas se izgubi uz jezivo šuštanje i pucketanje.

— Šta je to? — promrmlja Bikov.

— Neko strada, traži pomoć, Alekseju... — samo usnama prošapta Dauge.

— Koordinaten... zwei und zwanzig... dvadeset i dva... Ugušimo se... Zum alles...

— Spicine, brzo na radar, hitro! — naredi Jermakov.

— Razumem!

— Our pelengs... take our pelengs... Unseren pelengen...

— Hitno krenuti prema njemu! — povika Jurkovski.

— Pitanje je samo — kuda?

— Bogdane, imate li tamo išta?

Posle kratke pauze, začu se promenjeni Bogdanov glas:

— Nikako da uhvatim koordinate!

— Kako je to moguće?

— Ne mogu, Anatoliju Borisovi i ja — drhtavim glasom procedi Bogdan. — Uverićete se i

sami...

Bez re i, ne gledaju i jedan drugoga, Jurkovski, a za njim Dauge i Bikov, pogledaše preko ramena Jermakova. Tanka duga ka kazaljka sporo se okretala na broj aniku, bez zadržavanja. Jurkovski opsova.

— Hilfe! Hilfe! Tausukete kure!... Naše koordinate...

Svi su bili uznemireni. Bogdan je besno okretao doboš za hvatanje koordinata; škljocaju i ru icama, uklju ivao je i isklju ivao razne instrumente, ali nikako nije mogao da uhvati koordinate.

— Za arano mesto — došapnu Bogdan, brišu i znoj sa ela.

— Ovo je sramota za nas — tiho re e Dauge. — Ljudi su u smrtnoj opasnosti...

Jermakov se munjevito okrete prema njemu:

— Šta ete vi ovde? Ko vam je dozvolio da u ete ovamo? Marš napolje, sva trojica...

Na stepenicama Jurkovski u nu i uhvati se rukama za glavu. Bikov i Dauge stadoše pored njega.

— U pomo ! U pomo ! — odjekivao je promukli glas. — Everv body hears us, help!

Bikov je slušao ne dišu i. Nije znao ko zove u pomo , nije znao šta se dogodilo, ose ao je samo — svim svojim bi em strašno o ajanje, koje ga je pritiskalo svakim zvukom tog glasa.

— Da nam je samo znati gde su!... — prošapta Jurkovski.

— Do avola! — ozloje eno povika Dauge.

— Zar je mogu e da ih ne uje niko osim nas?

— Koliko je meni poznato, osim nas se trenutno u ovom sektoru nalazi još najmanje sedam brodova. Samo dva od njih — kineski i engleski — imaju izvesna ograni enja slobodnog kretanja. Pa ipak, dok oni izra unaju novu putanju, pro i e najmanje jedan as... udno je što ih ne ujemo...

— One... druge...

— Samo bi »Hius« mogao da poleti bez izra unavanja putanje, direktno prema pelengu — re e Dauge.

— Kada bi ih bilo...

Odjednom se za uše novi zvuci. Ne iji oštar glas na lošem engleskom jeziku upita:

— Ko zove? Ovde mi! Ko zove? Tražim vaš peleng...

Onaj koji je tražio pomo , sav uzbu en, uzvрати:

— ujem vas, u redu!

— Govorite li kineski?

— Ne...

— Ruski?

— Da, da, govorim i razumem... Vi ste Rusi?

— Ne. Sa vama govori komandant zvezdoplana KSR »Jangce« Lu Šier. (»Dobri, stari Lu!« — došanu Jurkovski). — Odavno vas ve ujemo, ali imamo samo usmereni predajnik, pa smo vaš položaj uhvatili tek pre nekoliko trenutaka. Sa kim govorim?

— Profesor... University of Cambridge...

Robert Lojd. Na brodu »Star«... Strašna havarija.

Prešli su na engleski jezik.

— Idemo prema vašim koordinatama.

— Hvala, velika hvala... Gde se vi nalazite?

— Pre pola asa sišli smo sa me unarodne baze na Fobosu.

Za u se krik:

— Ne ete sti i!... Ne, ne vi ne ete sti i! Osu eni smo na...

— Potrudi emo se da stignemo. Za nama se pripremaju za let remontni kosmotankeri. Skinu emo vas s vašeg...

Ne ete uspeti. — Glas Engleza je sada zvu ao sasvim mirno. — Ne ete uspeti... Imamo kiseonik još za... dva asa.

— Gde se nalazite? Vaše koordinate?

— Heliocentrijske koordinate...

Profesor je nešto rekao, neke cifre koje Bikov nije razumeo. ulo se kako Jermakov i

Bogdan užurbano šušte papirom, zatim je zazujao elektronski raunar.

— To je u pojasu asteroida. Treća kosmička jedinica od Marsa — saopšti na kraju Krutikov.

— četrdeset miliona kilometara — neveselo reče Jurkovski. — čak ni »Hius«, kada bi se nalazio kraj samog Marsa, ne bi stigao. — Ustade i snuždeno spusti ruke.

— Sve mi je jasno — razleže se Lutov glas. Imate li ikakve mogućnosti da se održite makar deset mesecima? Razmislite...

— Ne... Glicerinski anestetici su pokvareni... Vazduh neprekidno ista je — izgleda da na brodskom omotaču postoje mikroskopske pukotine...

Posle kraćeg pauze, profesor odade:

— Ostala smo samo nas dvojica... jedan od nas je bez svesti.

— Držite se, profesore!

— Ja sam miran — zaustavi se nervozan podsmešljiv glas. — Sada sam potpuno miran!...

Mister Lu!

— Slušam vas, profesore.

— Vi ste poslednji koji čuje moj glas.

— Profesore, vas sigurno čuju stotine ljudi...

— Svejedno, vi ste poslednji čovek s kojim razgovaram. Kroz izvesno vreme ćete na i naš brod i naša tela. Molim vas i preklinjem vas da sve materijale koje smo na ovom putu prikupili predate Meunarodnom kongresu kosmogatora. Obećavate li mi to?

— Obećavam, Roberte Lojda!

— Svi koji nas čuju, biće svedoci... Materijale stavljam u tašnu... tašnu od krokodilske kože... eto tako... Ona će ležati na stolu u komandnoj kabini. Čujete li me?

— Dobro vas čujem, profesore.

— Eto tako. Unapred vam zahvaljujem, mister Lu. A sada, još jedna mala molba. Kada se vratite na Zemlju, kada se... vratite... — nastupila je pauza, zaustavi se ubrzano, napeto disanje Lojda. — Izvinite, mister Lu... Kada se vratite, sigurno će vas posetiti moja žena, misis Lojd... i sin. Prenesite im moj poslednji pozdrav... i recite im da sam na dužnosti ostao do kraja. Čujete li me, mister Lu?

— Čujem vas, profesore.

— To je sve... Zbogom, mister Lu! Zbogom ostajte svi koji me čujete! Želim vam svima puno sreće i mnogo uspeha!

— Zbogom, profesore. Klanjam se vašoj odvažnosti.

— Nisu potrebne takve reči... Mister Lu!

— Čujem vas.

— Radar će raditi bez prekida.

— Dobro.

— Ulazi u brod ostaje otvoreni. — Pauza.

— Dobro, profesore.

— Eto, izgleda da je to sve. Good buy!

Zavlada tišina.

— Mi... zar nikako ne bismo mogli da stignemo do njih mi? — upita Bikov, jedva pokreću i ukočene usne.

Niko mu ništa ne odgovori. Svi si ošeh u salon, čuvali posedoše oko stola. Niko nikome nije gledao u oči. Svi su bili zamišljeni...

Peto poglavlje

Radio-veza je bila uspostavljena dvadeset četiri sata kasnije isto onako iznenadno kao što je bila i prekinuta. Izgleda da je »Hius« prolazio kroz »zaradano mesto« — udnovatu oblast u prostoru, u kojoj nepoznate smetnje deluju na radio-talase. Dok su o tome raspravljali ostali članovi posade, Bikov se osećao veoma mučno, kao da je bio uvređen zbog ravnodušnosti svojih drugova prema Lojdovoj pogibiji.

Do susreta sa Venerom je preostajalo još samo petnaest — dvadeset miliona kilometara. Let se približavao kraju. Nastupao je najodgovorniji trenutak ekspedicije — iskrcavanje na površinu Venere. Izuzimaju i retke primere, to nije polazilo za rukom ni najboljim kosmonautima sveta...

im je uspostavljena obostrana veza sa Zemljom, Jermakov je emitovao telegram, u kome je jasno i koncizno opisao neobične događaje i preneo sadržaj poslednjeg razgovora Lua sa profesorom Lojdom.

— Lepo ste nas izneverili! — zamuckuju i od uzbuđenja, rekao je Zajenko. — Vera Nikolajevna samo što nije poludela. A »Star...« — glas mu se tu utiša i postade ozbiljniji — to ve svi znamo. Ceo svet zna za to. Lu je stigao do engleskog broda i preneo sa njega tela poginulih i dokumentaciju...

— Šta se tamo zbilo?

— Ne zna se ta nošta, ali se pretpostavlja da je eksplodirao reaktor. Motor je odleteo u paramparad. Lu nam je pokazao snimak preko TV-kanala.

— Koliko ih je poginulo?

— Lu je našao dvojicu. Englezi su javili da je na »Staru« bilo ukupno osam ljudi.

— Slava im...

— Slava...

Posle kraće pauze, nastaviše razgovor.

— Šta mislite o uzrocima prekida radio-veze, Anatoliju Borisoviču?

— Za sada ne mogu da kažem ništa određeno. Možda ste zapali u gust oblak metalne prašine?

— Time se ništa ne objašnjava. Nego, prepustimo stručnjacima da reše tu zagonetku. Šta je sa Krajuhinom?

— Oporavio se. Hteo je silom ovamo, u radio-stanicu, ali mu to lekari još uvek ne dopuštaju. Ovde neprekidno pljušti.

— Pozdravite ga najtoplije u ime svih nas, i u moje ime takode.

— Svakako, Anatoliju Borisoviču! Aha... zapričali smo se.

A ovde se nalazi jedna ceduljica sa porukom za vas. Već puna dva dana stoji ovde.

— Zašto utite! itajte!

— Odmah. »Sve što sam onda govorio, zaboravi. Izgleda da starim i postajem sve slabiji.

K.«

— Molim?

— K. Veliko slovo. Umesto potpisa.

— Razumem. »Sve što sam onda govorio, zaboravi«.

— Da, »Zaboravi«.

Jermakov upitno pogleda popreko Spicina, koji je sedeo u njegovoj neposrednoj blizini, okrenut: le ima.

— Jasno je. Bio je u pitanju mali nesporazum... Ima li još nešto?

— Ne. To je sve. Grafikon veze ostaje isti?

— Da. Do viđenja.

— Vreme je — reće za vreme ručka Spicin — da od Mahova uzmemo sve potrebne pelenge.

— Nije li možda malo prerano? — javi se Jermakov. — Jer, imamo u rezervi još desetak asova.

— Ako dopustite, Anatoliju Borisoviču, bilo bi bolje da po nemo što ranije. Trebalo bi da prikupimo što je moguće više podataka, jer je sve ovo za nas potpuno novo.

Bikov poluglasno upita o čemu je reće.

— »Hiis« se približava Veneri — objasni Dauge, tako da moramo proračunati trasu od »Ciolkovskog«.

— Do »Ciolkovskog«? Veštaće kog Venerinog satelita? A zašto to?

— Kako, to misliš — »zašto to?« Da bismo mu se približili.

— Ja sam razumeo da ćemo sa »Ciklovskim« samo održavati vezu i da ćemo se spustiti na Veneru mimoilazeći je i ga pri tome.

— Ali si ti brz... Treba detaljno da se dogovorimo sa našim elnikom »Ciolkovskog« Hamovim o uzajamnoj akciji.

— Hoćemo li se tamo dugo zadržati?

— Ne znam... Anatoliju Borisoviču, koliko ćemo se zadržati na »Ciolkovskom«.

— Pet-šest časova, ne više. Uručimo poštu, knjige, i održati konsultivni sastanak i krenuti dalje.

— Jasno. Uostalom, Alekseju, upravo ćeš tamo okusiti bestežinsko stanje u pravom smislu te reči. Uživaćemo...

Bikov se seti svog neuspelog eksperimenta i oseti nelagodnost.

Više od tri časa je trajalo približavanje »Hiusa« i »Ciolkovskog«. Posada je imala pune ruke posla. Naravno i piloti, jer se stvar komplikovala zbog toga što je ravan orbite »Ciolkovskog«, koji je obilazio oko Venere na razdaljini od nekoliko hiljada kilometara, bila gotovo vertikalna u odnosu na ravan orbitalnog kretanja Venere. Zato su Krutikov i Spicin morali prilično da se namuče oko proračuna. Uspeli su — i planetoplan je po spirali koja se sužavala po čemu da se približava mestu gde će u određeno vreme proći »Ciolkovski«. »Putnici« su to vreme proveli u salonu, privezani za fotelje, uz osećaj da su sasvim laki kao gumeni baloni i opet teški kao olovo. Manipulisanje ubrzanjem je naglo prestalo i u jednom, ne baš najprijatnijem trenutku ljuljanja, umesto da osete novi uspon, munjevito su propali dole, kao u bezdan.

— Sve je u redu! — razleže se najzad glas Spicina iz zvuka. — Možete se odvezati. »Ciolkovski« je na sto kilometara od nas, a Venera — na tri hiljade...

— Pričekaj, Alekseju, ne odvezuj se — upozori Bikova Dauge, užurbano se oslobađajući i remenja.

Zajedno sa Jurkovskim, on vrlo vesto, hvatajući se za fiksirani nameštaj, razapeo po salonu nekoliko najlonskih konopaca pored onih koji su već bili po zidovima. Iste konopce razapeše i po hodnicima, komandnoj kabini i po svim kajitama,

— Sada možeš da izideš...

Bikov oprezno ustade, ali se iznenada vinu i ostade da lebdi u vazduhu, držeći se pri tome za naslon fotelje. Ne gledajući ni nikoga, uhvati se za konopac i, pošto ga nezgrapno cimnu, ponovo se nađe na podu.

Oseti se snažan udarac. Nešto zaškripa. Salon počeo da se ljulja.

— Šta je sada ovo? — promrmlja Dauge.

Onda i Bikova se susretoše sa ukočenim pogledom Krutikova. Na ekranu navigatora zasjaše sitni biseri znoja.

— Primaj goste, Mihaile Antonoviču! — veselo povika Bogdan iz hodnika. — Čakavoli nespreni!

Dauge glasno uzdahnu, a Krutikov drhtavom rukom izvuče maramicu.

— Baš su čakavoli — reče i promuklo, teško dišući. — Tako mogu čoveka za ceo život da osakate... da počine da muca...

Gurnu maramicu u džep i, hvatajući se za konopce, brzo izađe kroz vrata. Dauge proguta:

— Ovo se ponavlja gotovo svaki put, i svaki mi put srce side u pete.

— A šta se to desilo?

— Uz nas je pristala mala raketa sa »Ciolkovskog«. Me uplanetarni taksi, izvolite ga pogledati. Ekspres... Sigurno je stigao Mahov da izrazi svoje poštovanje... Stoj, kud si navro? Ne leti, ostani sa mnom...

Bikov je u činio neoprezan pokret, proleteo između konopaca i udario u tavanicu, a zatim, raširenih ruku, poleteo na pod. Dauge ga uhvati za nogu i, cimnuvši ga vesto, postavi na noge.

Bikov sede u spasonosnu fotelju i vrsto rešen da je ne napušta sve dotle dok ne prestane delovanje »prokletog bestežinskog stanja«. Tog časa u hodniku se začuo žagor, odjeknuše radosni povici, bučno pozdravljanje i, prema svemu — poljupci.

— Zdravi bili, prijatelji! — odjekivao je nečiji glas. — Zdravo, Mihaile Antonoviču! Stalno mršaviš, jadniče?

— Zdravo, Mahove, dragi moj! Daj da te poljubim, pa da te posle toga odmah kaznim. Za prekršaj propisa o kosmičkoj saobraćaju...

— Eh, Bogdane, Bogdane! Nemoj me grditi, bar kada se radujem... Anatoliju Borisoviču,

drago mi je što vas vidim. Upoznajte se: moj zamenik, inženjer Štirner Grigorij Mojsejevi .
Direktno će sarađivati sa vama.

— Uo sam, uo, odli no... Izvolite u salon

— pozva Jermakov.

— Ne emo tako, dragi moj, uze emo poštu — pa onda svi kod nas. Jedva smo vas do ekali.

— Oprostite, dragi Mohove. Ovoga puta emo se ograni iti na razgovor koji emo voditi samo ovde. Navrati emo kod vas u povratku... Izvolite za mnom.

Gosti u oše u salon, pozdraviše se sa Daugeom i Bikovom, pa onda posedaše za sto. Bikov se neprekidno pridržavao za konopac.

— Dakle, družo Mahove — po eo Jermakov — kažite šta imate da nam kažete...

— Mahov se glasno nakašlja. Štirner otvori fasciklu i konsultovanje otpo e. Govorili su malo, ali su zato bili precizni, najviše su upotrebljavali formule i matemati ke termine, razgledaju i pri tome crteže i prora une koje je doneo Štirner. Razgovaralo se o tome kako da se obezbedi maksimalna preciznost iskrcavanja »Hiusa« kraj granica Uranske Golkonde i kako da se održava veza posle iskrcavanja. Mahov, zajedno sa Štirnerom njegovim drugovima, koji su stigli sa dva druga vešta ka satelita, detaljno su razradili sistem radio-navodenja. Na taj na in, pretpostavljalo se da e »Hius« dospeti na udaljenost od samo pedeset do stotinu kilometara od Golkonde. Taj sistem, istina, još nije prakti no isproban, ali eksperimenti obe avaju potpuni uspeh.

— Od nas se sada traži maksimalna preciznost — re e Štirner, — a od vas, drugovi, pažnja i manevarsko majstorstvo. Koliko mi je poznato, »Hius« nije toliko ograni en u svom kretanju kao obi na impulsna raketa, i u svim mogu im i nemogu im situacijama uspe e da se drži zadatog pelenga. Ali, ponavljam, pre svega — pažnja! Ako »Hius« samo za dla icu odstupi od radio-talasa, rizikujete da se na ete na hiljade kilometara od predvi enog i zadatog mesta!

Dakle, »Hius« je o ekivao spuštanje na Veneru, uz uslov da se drži tri ukrštena radio-snopa, koji e ga izvesti na najpodesniju ta ku, po mišljenju stru njaka. Na visini od deset do petnaest kilometara iznad površine Venere, iš ezavaju impulsi pelengatora: ili nestaju bez ikakvog traga zbog apsorbovanja, ili se odbijaju uvis, u Venerinu stratosferu. Sa te visine planetoplan se mora spuštati vertikalno. Nisu isklju ene ozbiljne komplikacije: zlokobna atmosfera Venere može da obmane, izvitoperivši signal. U tom sluaju, stupi e u dejstvo kontrolni paralelni ure aji. Spicin i Jermakov su zapisali neke cifre, uporedili svoje prora une sa Štirnerovom shemom i izjavili da nemaju nikakva pitanja. Mahov je prešao na drugu ta ku. Ukoliko radio-veza u krajnjoj liniji sigurna — sa površinom Venere ne bude uspostavljena, treba se dogovoriti o opti kim signalima. Po mišljenju Mahova, neophodna su samo dva signala — prvi: »hrana i voda«, i drugi — »rezervni delovi, energetsko napajanje«. Spisak rezervnih delova i aparata je bio ve unapreri sastavljen.

— Doneli smo vam ru ni aparat za davanje signala i dve male rakete sa atomskim punjenjem. Ako bude... povuci-potegni... razumljivo, ako se desi nešto loše i bude vam neophodna naša pomo , lansirajte jednu od malih raketa uvis, vertikalno iznad sebe. Ona e eksplodirati na visini od oko dvesta kilometara. Svakako, ne ete ih ispaljivati bilo kada. Uzmite, evo vam, tablicu za izra unavanje vremena. U nazna enim intervalima naši osmatra i e pažljivo pratiti šta se zbiva iznad rejona vašeg iskrcavanja.

— I onda? — upita Jermakov.

— I... ništa. Zna emo da nešto nije u redu kod vas, pa emo se postarati da nešto pred uzmemo.

Šta?

— Dobaci emo vam automatske rakete sa najnužnijim rezervama za slu aj havarije. Rakete bi stigle ta no na vaš peleng.

— Odli no! — složi se Jermakov. — A šta e nam druga raketa?

— Dve rakete, jednu zadrugom, lansira ete ako iskrcavanje protekne loše i ako se planetoplan pri tome ozbiljno ošteti.

Zavlada tišina.

— Vrlo je verovatno da u tom sluaju ne e imati ko da ih ispali — primeti, namrštivši se, Dauge.

— Moj pesimizam ipak ne ide tako daleko — blago reče Mahov.

Posle savetovanja. Dauge predloži Bikovu:

— Hajde da pogledamo lepu Veneru. Jermakov mi je dozvolio da te pustim.

Posle deset minuta, u nezgrapnim oklopnim odelima, sa providnim šlemovima na glavama, obojica su stajali u kupolastom kesonu pri vršenom za ulaz u brod. Dauge dobro zatvori vrata za sobom, zatim uključi i pumpu i okrete se prema manometru na zidu. Tanka kazaljka po se skokovito da se spušta naniže. Ona se zaustavila, Dauge sa ulaza otkriva široku elin traku i debeli rebrasti poklopac se pomeri u stranu.

Bikov je otkrivao da ugleda ono što je stotinama i stotinama puta opisivano u reportažama, novelama i romanima; crnoljubi astu provaliju, išaranu zaslepljujućim tačkama zvezda. Umesto toga, zasvetle mutna žuto-ružičasta svetlost. Planetoplan je lebdeo nad ogromnom, slabo osvetljenom maglovitom kupolom. Sivkaste senke su gmizale po bleštavom, narandžastom polju, polako se približavale i udaljavale, savijale se u krugove i cepale u nestvarne pege koje su išezavale. Bliže ivicama, kupola je postajala tamnija, ali njene granice nisu bile oštre, već su neprimetno, u blagim ljućim tonovima, prelazile u potpunu, neprozirnu tminu.

Eto kakva je bila Venera, »najstrašnija planeta u sunčevom sistemu«! Bikov ju je netremice posmatrao. Tamo se negde krije blago koje treba da pronađe posada »Hiusa«. Tamo se nalaze olupine teledirigovanih mehanizama, razlupani planetoplani, grobovi neustrašivih...

Sa leve strane na kupolu se brzo navlačila crna senka, nejednaka, puna dubokih žlebova i ispupčenja.

— Izlazimo na novu stranu — odjeknu u šlemu glas Daugea. — Oni ružičasti odblesci na crnoj pozadini, najverovatnije su vulkani. Ovo sam za rejon stalne vulkanske, aktivnosti. Za sada niko ništa tačno ne zna... Pretpostavke...

Napustiše keson, a sa leve strane ponovo zatreperi jaka svetlost i ocrta se ogroman, žuti srp.

— A gde je taj »Ciolkovski«, — seti se Bikov da upita.

— Sa ulaza se, Alekseju moj, ne vidi, jer smo okrenuti prema Veneri, a »Ciolkovski« je nad nama. Još je prerano za tebe da pužiš po spoljašnjoj oblozi »Hiusa«. Vide eš ga kada se budemo vraćali.

Već su ih otkrivali. Jermakov pozva sve na ručak. To je bio prvi obrok u uslovima bestežinskog stanja i Bikov potajno zažele da stigne poslednji. Me uplanetarci su vesto, ne prekidaju i razgovor, prinosili ustima elastične cucle, povezane sa sudovima od plastike elastičnim cevima. Komadi hleba i salate uzimali su iz mrežastih kutijica, ne zaboravljaju i da ih dobro zatvore posle svakog uzimanja. Jednom rečju, vozač »maljika« bi ostao gladan, da mu se Krutikov nije našao pri ruci.

— Vreme je, drugovi — reče Mahov ustajući, pošto je video da Jermakov gleda u asovnik.

Posle opraštanja, Jermakov reče Mahovu:

— Ne zaboravite — udaljite se od nas najmanje pedesetak kilometara, jer vas inače može jako opeći.

— Dobro, dobro, ne brinite za nas — proguna Mahov. — No, doviđenja, prijatelji! Srećno!

Okrete se i brzo, hvatajući se za razapete konopce, izađu u hodnik, a Štirner za njim. On se zalupiše ulazna vrata, a zatim zavlada tišina.

— Mi ništa ne rekosmo ljudima o kosmičkom napadu — seti se najednom Jurkovski.

— Ništa uostalom, nije ni važno — reče Jermakov. — Molim, pripremite se... Spicine, idemo.

Bikov šapatom upita Daugea:

— Zar će Mihail Antonovi ostati ovde?

— Da. U komandnoj kabini nema šta da radi...

Krutikov i Jurkovski su već sedeli u foteljama i vezivali se remenjem. Isto u iniše Bikov i Dauge.

— Počinje spuštanje! — promuklo se začu iz zvuka.

Pod se naglo cimnu pod nogama, naslon fotelje kao težak teret pritisnu ramena. Brujanje reaktora, koje je postajalo sve jače, odjeknu u ušima.

Mahov i Štirner, priljubljeni uz okrugli iluminator »me uplanetarnog taksija«, videše kako ispod planetoplana, koji je li io na crnu meduzu, suknu plamen. Zatim zaslepljuju e sinu ljubi asto sunce. Kada ponovo otvoriše o i, »Hius« se više nije video. Samo se lak, magli ast obla ak rasplinjavao na onom mestu gde je trenutak pre toga bio planetoplan.

Šesto poglavlje

Niko na »Hiusu« nije gajio nikakve iluzije o brzom i lakom spuštanju na zagonetnu planetu. Svojevremeno je referišu i o ekspediciji broda »Tahmasib«, Jermakov opisao kako je teško bilo upravljati raketom u atmosferi Venere, kako se ona kovitlala kao iver u vrtlogu, koliko je nadljudskih napora bilo neophodno da bi se raketa stabilno održala. Opisao je surove vetrove, ledene oluje iznad terena usijanog do temperature od sto stepeni. U tim uslovima nisu uopšte vredeli, moglo bi se ak re i da su bili opasni, najsvršeniiji žiroskopski ure aji, koji su u mirnijim atmosferama automatski održavali me uplanetarni brod u odre enom položaju, ne dopuštaju i mu da se ljulja, obr e i prevr e...

»Hius« je morao da osloni na veoma neprecizno navo enje sa vešta kih satelita, koje je svakog trenutka moglo biti poreme eno. Radio-lokatori protivmeteorskih ure aja nisu funkcionisali u atmosferskim elektri nim poljima Venere i planetoplan je mogao da udari o neki stenoviti vrh. A opasnost od oluja i ciklona?

— Samo da se spustimo... — procedi kroz zube Dauge.

— Što pre! — re e Krutikov. — Sve ovo ni po emu ne li i na ranija putovanja, zar ne, drugovi?

— Ta no — odgovori Dauge. — Prilikom spuštanja na mirne planete i na planete bez atmosfere, ovek ima sasvim druga iji ose aj.

— Zašto to? — upita Bikov, razmišljaju i o tome da li i ostali lanovi posade ose aju vrtoglavicu i mu ninu.

— Zato što se sa pilotima, kakvi su Jermakov i Spicin, i na startu i prilikom spuštanja, može spavati, itati ili igrati šah... Ali, izgleda ne i ovde, na Veneri.

— Da — uzdahnu Krutikov — ovde ipak ne...

— Dojadili ste mi svojim ogavnim brbljanjem! — naljuti se Jurkovski. — Zašto samo cmizdrite? Sa uvajte svoja preživljavanja za sebe. Ugledajte se na Bikova — pozeleneo je... ali se drži, uti. Hajde bra o, da zapevamo!

U tom asu iz zvu nika odjeknu napeti glas Jermakova:

— Pažnja!

I — pod po e da se ljulja i lagano da se pokre e. O onome što se doga alo slede i tri- etiri asa, Bikovu je ostalo u pam enju samo nekoliko nejasnih, nepovezanih, utisaka. Kasnije, nikako nije mogao da reprodukuje postupnost doga aja. Izgleda da je Jurkovski sa bocom kiseonika dopuzao do Daugea, kome se glava skljkala na grudi. Strašan, gotovo nepoznat glas Spicina, koji je javio da je Anatolij Borisovi razbio glavu, odjeknuo je neposredno posle potresa, od koga je pukao remen kojim je Bikov bio privezan za fotelju. Šta se dalje doga alo — nije mogao da se seti. Nekakve udovišne sile igrale su se »Hiusom« — pao mu je na pamet stari izraz »kao žaba u fudbalskoj lopti« onda, kada je — vrsto stežu i u ruci komad remena — proleteo kroz kajitu i udario le ima o zid. Elasti ni zid ga je odbio nazad. Izgleda da je izvesno vreme bio bez svesti, jer je odjednom utvrdio da sedi vrsto vezan u fotelji. Bikov se nije se ao kako mu se me u kolenima našao lak balon sa aktiviranim ozonom... kako se i kada Jurkovski našao u neverovatnom položaju u svojoj fotelji, lica oblivenog krvlju... Zatim ga je Mihail Antonovi drmusao za ramena i vikao mu nešto u uvo... Sve je to lebdelo u njegovom mozgu kao kroz žutozelenu maglu, izme u nesvestice i ose anja mu nine. Pod se pojavljivao negde sa strane, zatim se munjevito pomerao, propadao i ponovo neverovatnom snagom priklivao noge za pod. Na mahove kao da je vladalo zatišje: tada bi Bikov zabacivao glavu, široko otvarao usta i u estalo i duboko disao. Onda bi sve otpo injalo iznova... S vremena na vreme bi se setio pilota u komandnoj kabini: zamišljao ih je unakažene,

instrumente — razlupane u parampar ad, a planetoplan — kako se sa visine survao na oštre tvrde stene. »Hius« je o igledno, naglo usporivši kretanje, dospeo u jaku atmosfersku bujicu, koja ga je povukla sa sobom odvla e i ga od cilja, pa su se Jermakov i Spicin svim silama trudili da ga održe na kursu.

Najednom zavlada tišina. Bez i jedne vibracije ili zvuka. Ona se sru i na otupele ljude kao udarac groma. Bikovu se u ini da se i vreme zaustavilo. Pred o ima su mu još uvek lebdele raznobojne pege, niz telo mu se slivali mlazevi znoja, a ruke i noge su mu drhtale. Zatim ga obuze udnovata apatija, i jedina mu je misao i želja bila — da opruzi noge i spava, spava, spava... Kroz poluzatvorene kapke vide kako Jurkovski polako ustaje, nesigurno kora a, rukom opipava glavu i sa u enjem posmatra prste umrljane krvlju.

— Šta ti je? — upita Dauge.

— Ni... ništa... — namrgodi se Jurkovski. — Izgleda iz nosa... — Zatim podiže ruke, na ini nekoliko gimnasti kih pokreta, pa se odjednom uko i: — Drugovi! — povika. — Pa mi smo na Veneri... i živi smo! »Hius« je itav, avo ga odneo! Dauge! Diži se! Je li ti jasno? Na Veneri smo...

— Ne žuri sa radovanjem — zaustavi ga Dauge. — Izgleda da se nešto desilo Antoliju Borisovi u...

— Da, i ja sam uo Spicinov povik — potvrdi Krutikov.

— Idemo?

Taman krenuše, a vrata se otvoriše i na pragu se pojavi Jermakov, bled, sav mokar od znoja, glave ufa lovane u mle nobele elasti ne zavoje.

— Svi ste živi? — brzo pogleda po salonu.

— Svi — re e Dauge.

— Sre no smo se spustili! — re e na to Jermakov i steže svakome ruku.

— A šta je sa Bogdanom? — upita Krutikov.

— Spava.

— Hm...

— Sru io se kao ubijen.

— Nije ni udo — našali se Krutikov. — Tri i po asa ovakvog... ovakve... I sam se jedva držim na nogama.

— Šta je sa »malj ikom«? Da se nije srušio? — upita Bikov.

— Da izi emo? — neodlu no predloži Jurkovski.

— Ne — Jermakov se obazre oko sebe i ponovi: — Ne. Ni u kom slu aju. Sredite se i odmorite. O izlaženju emo porazgovarati kroz etiri asa, kada dobijemo sve podatke spoljašnje laboratorije. Uklju ite jonizaotre, umijte se i — na spavanje!

— Dobro bi bilo da se nešto pojedje... — re e Mihail Antonovi .

»I popije po koja ašica konjaka« — pomisli Bikov.

— Kako ko želi. Ja u na kupanje, pa u postelju... Alekseju Petrovi u, pomozite mi da odvedem Bogdana u kajitu, možete li?

— Svakako...

Kao i obi no, Bikova je probudio Dauge, ije je lice bilo kao u oveka posle bolesti, dok su mu se crne o i presijavale kao da ima groznicu.

Obla i se, Alekseju. Navla i specijalno odelo i marš u salon — promuklo re e Dauge.

— Idemo napolje.

Izlazak na Veneru! Bikovu prolete kroz mozak bolna misao da se nalazi na planeti koja je uništila toliko divnih, neustrašivih ljudi. Sada e po eti ono najvažnije, zbog ega su i stigli ovamo...

Bikov se užurbano pripremi, izvu e iz niše specijalno odelo i obu e ga. Svi su ve bili u salonu, oko stola, sa šlemovima preba enim preko le a.

— Kafu? — ne obra aju i se nikome odre eno, upita Bikov.

— Kasnije — namrgo eno re e Jurkovski.

— Nemamo šta da odlažemo, treba krenuti.

Ne uveno: pet asova posle spuštanja još nismo otvorili vrata za izlaz!

— Kre emo! — jednostavno pozva Jermakov.

— Oružje? — Bikov pogleda komandanta.

Ovaj klimnu glavom i izi e u hodnik. Za njim krenuše ostali. Bikov ustr a uz stepenice i trenutak kasnije im se pridruži sa automatom na grudima i dve bombe o pojasu.

— Aleksej—osvaja ! — našali se Spicin.

Svi su se okupili u kesonskoj komori ispred spoljašnjeg izlaznog otvora. Bogdan hermeti ki zatvori vrata za sobom.

— Stavite šlemove! — naredi Jermakov.

Bikov više nije video lica drugova, i bi mu neprijatno. Zaklopara pumpa, po e da skaku e kazaljka manometra. Jermakov se uhvati za ru icu otvora. Pomeri se u stranu teška eli na traka, otvor zadrhta i... odvratna, masna gusta te nost žutosive boje, pokulja im kloko u i pod noge. Bila je gusta i lepljiva, ali je tekla slobodno, a zraci reflektora su titrali kao zlatne iskrice po njenoj površini. Prizor je bio do te mere neo ekivan, da se u prvom asu niko i ne poma e sa mesta. Zatim Jurkovski sko i napred, ali ga Bikov prestiže. On se uhvati za ivicu poklopca ulaznog otvora i pritisnu ga iz sve snage. Noge su klizile po blatištu i on pade na kolena. Ali — ve stigoše Jurkovski i Dauge, a na njihova su se le a oslanjali Bogdan i Krutikov. Poklopac popusti, pomeri se sa mesta i Jermakov brzo pritisnu dugme zatvara a.

Svi se uspraviše. Pod nogama im je teklo mutno, žitko blato, iz koga se dizala para. Bikov podiže automat, obrisa kundak rukavom, pogleda u cev, a onda o isti uprljana kolena.

— Ukoliko se ja u išta razumem, ovo uopšte nije pesak — za u se u slušalicama glas Daugea.

— Da. Ne li i baš previše na pustinju — potvrdi Jurkovski.

Jermakov je, u nuvši, posmatrao blato.

— Ako se okanemo šala do bolje prilike — re e — sklon sam da pretpostavim: »Hius« se spustio u mo varu.

— Do ušiju — složi se Jurkovski. — Ali; gde je u tom slu aju pustinja?

— Naš je život pun iznena enja — uzdahnu duboko Krutikov.

— Lepo nam je pomogao Štirner svojim pelengovanjem!

— Kakve Veze sa svim ovim ima Štirner?

— Ako je »Hius« zapao u ovo tresetište... — po e Bogdan.

Jurkovski nestrpljivo strese ramenima:

— I — ništa! Izi i emo kroz gornji otvor i videti u emu je stvar.

Izi oše iz kesona i, ostavljaju i na linoleumu tragove masne r e, popeše se do uskog otvora za unošenje tereta.

— Mo vara na Veneri, molim vas lepo! — mrmaljao je Mihail Antonovi . — Kakvo iznena enje!

Gornji su otvor otvarali oprezno, spremni da ga munjevitom brzinom ponovo zalupe. Ali, nije se desilo ništa strašno. Za ulo se šistanje

— to je u komoru prodrla spoljašnja atmosfera — i sve se utišalo.

— Ura — re e tiho Jurkovski. — Sve je u redu. Otvarajte.

Poklopac se otvori uz zveket. Jermakov, koji je stajao prvi, naže se preko ivice. Iza njegovih le a, nestrpljivo su se gurali Jurkovski i Krutikov. Dauge, koji se provukao izme u njih, stade iznena en.

Oni ništa nisu videli. »Hius« je bio okružen gustim zidom lelujave, potpuno neprozirne žu kaste magle. Dole, na metar i po od njih, slabo se presijavala površina mo varnog terena. U tišini su se uli nerazgovetni zvuci, nalik na prigušeno kašljanje ili na nekakvo udno klokotanje. Dugo su stajali tako me uplanetarci, zagledani u mutne, beli aste talase isparenja. Ponekad bi im se u inilo kako pred njima svetlucaju nekakve senke, da se naziru nekakve nakazne sive figure, ali su stalno nailazili novi slojevi magle i sve je ponovo nestajalo.

— Dosta je — re e najzad Jermakov. — Ve mi pada mrak na o i. Moramo aktivirati infra-crveni ure aj. — Uspravi se i pogleda uvis. Aha, »malj ik« je na svome mestu!

— Dobro smo ga pri vrstili... — Spicin se, oslonjen grudima na ivicu otvora, nemirno vrteo as na jednu, as na drugu stranu. — Reaktorski prstenovi su se duboko zaglibili u mo varu.

— Ništa, pogleda emo malo, pa emo pokušati da se dignemo.

— A ako se trup još dublje zaglavi?

Infra-crveni ure aj uopšte nije pomogao.

Na ekranu su se kovitlale senke, teren je na jednom te istom mestu izgledao as nestabilan, as opet dobro nabijen, pa potom izrovan...

— Hajde da izi emo — predloži Jurkovski.

— Tamo emo ve videti šta da se radi.

Pripremio se da isko i. Bikov ga uhvati za rame.

— U emu je stvar? — pomalo ljutito se zainteresova geolog.

— Naš je život pun iznena enja — re e Bikov. — Ja idem prvi.

— Zašto to?

Bikov utke pokaza automat, a Jurkovski se usprotivi.

— Bikov je u pravu — upade Jermakov. — Budite tako dobri, Vladimire Sergejevi u, pustite mene prvog.

— Nije mi jasno...

— Propustite mene i Bikova. Vрати emo se za tri minuta. ..

Svi su znali da prema postoje im pravilima komandant ne sme prvi da napusti brod posle spuštanja na nepoznatom mestu. Ali... razumeli su isto tako i Jermakova. I Jurkovski utke koraknu u stranu. Bikov brzim pokretom uze automat »na gotov's« i sko i za Jermakovom. Noge mu do kolena upadoše u žitko testo.

Sedmo poglavlje

Mo vare na Veneri! To je me uplanetarcima izgledalo mnogo apsurdnije nego prona i na primer, žbunje banana na Mesecu ili pak stada krava na golim vrhovima asteroida, Iako je to bilo otkri e od prvorazrednog zna aja, ono je umnogome komplikovalo situaciju, jer je predstavljalo više nego neverovatno iznena enje.

I pored velikog iskustva i odvažnosti, me uplanetarci su jedva bili u stanju da sakriju jedan od drugoga nemir koji ih je obuzeo. U svesti su im se munjevitom brzinom menjale jedna za drugom razne pretpostavke. Kolika je i kakva bila ta mo vara? Ho e li kroz nju mo i da se probije »malj ik«? Ne preti li »Hiusu« kojim slu ajem opasnost da se zaglavi ili, možda prevrne? Smeju li da se usude da ponovo dignu planetoplan i pokušaju da se iskrcaju na nekom drugom mestu? ...

Jedva izvla e i noge iz lepljivog blatišta, Bikov zakora i za Jermakovom, koji se bio zaustavio, nešto osluškuju i. Oko njih je bila gusta, žu kasta polutmina. Videli su ispred sebe samo neveliki sektor masne, svetlucave kaljuge, ali su zato uli mnogobrojne nepoznate zvuke i šumove: nešto nalik na dahtanje, kašljanje, krkljanje. Potmulo jecanje je dopiralo izdaleka, kao i potmulo rikanje i otegnuto visoko zavijanje. Zvuci su, najverovatnije, nastajali u mo vari, ali Bikov najednom pomisli na fantasti na stvorenja koja su mogla da se kriju u magluštini i brzo opipa bombe koje su mu visile o pojasu. Obazre se prema tamnoj silueti »Hiusa«, uze automat u ruke i krete napred, prestizu i Jermakova.

Tik... tik-tik... tik... — jedva ujno po e da kucka Gajgerov broja . »Nije mnogo, najviše hiljaditi deo rentgena — umiri Bikov samoga sebe i odmah na to zaboravi, osetivši pod nogama nešto tvrdo. Savi se, pipaju i ispred sebe slobodnom rukom: kroz zavesu od isparenja iznad masne površine boje r e, ocrtavale su se uglaste stene oblepljene ilova om.

— Kako je kod vas, Alekseju Petrovi u? — za u se glas Jermakova.

— Ništa naro ito... za sada... — odazva se Bikov. — Sve je u redu. Mnogo je blata. Pod nogama ose am nešto udnovato — niti kamenje, niti krhotine...

Klize i i spoti u i se, krenu napred. Pod nogama je uo šljapkanje, gacanje...

— Anatoliju Borisovi u! — povika Bikov iznenada. — Pred nama je mo vara ije je dno prekriveno asfaltom!

— Ne razumem. Idem za vama.

— Kažem vam, pred nama je mo vara sa asfaltnim dnom.

— Da ne buncaš, Alekseju? — dopre do njega uzbu eni glas Daugea, koji je stajao kraj

izlaza iz planetoplana i hvatao svaku re prethodnice.

— Odista, pravi pravcati asfalt. Odnosno — nešto nalik na »takir« u našim pustinjama!

Bikov se etvoronoške uspuza na vrsto tle i ustade.

Tik... tik-tik... tik...

— Pravi pravcati tvrđi asfalt, Anatoliju Borisovi u! Stojim na njemu!

— Možda je ovo obala? — sa potajnom nadom u glasu upita Jermakov, približavaju i mu se.

— Ne znam... ne, nije obala. Pre li i na skramu...

— Debljina je otprilike trideset do trideset i pet centimetara — re e Jermakov, pošto je opipao tle.

— Ja znam šta je to — umeša se iznenada Krutikov. — »Hius« se spuštao na fotoreaktoru...

— Do avola! — ulo se kako se Jurkovski lupio po šlemu. — Pa to je onda...

— Spe ena ilova a, nema sumnje — potvrdi Jermakov. — Fotoreaktor je isterao iz nje vodu, nastala je kora, a »Hius« ju je probio kada je avenerirao.

— Li i na to — složio se Bikov. — Široko je kao Crveni trg, ravno, po toj površini može i da se pleše. Ali, pukotine se šire na sve strane.

— Ho e li »malj ik« mo i da se probije? — upita Jermakov.

— »Malj ik« e svuda da se probije — odgovori Bikov.

Tik-tik... tik... tik-tik...

— U tom slu aju, drugovi... mislim da posada može da se iskrca. Jurkovski i Spicine, krenite prema Bikovu. Ja se vra am na brod.

— Razumem!

— A ja? — zainteresova se Dauge uvre eno.

— Ja i vi moramo da analiziramo primerke tla i atmosfere, a uz to pogledamo i još neke druge stvari, Mihaile Antonovi u — naredi Jermakov, došavši u keson. — Oti te u komandnu kabinu i pokušajte da okolinu opipate radarom... Druže Bikove, k vama su krenuli Jurkovski i Spicin. Vi ste vo a. Pokušajte da stignete do ivice platforme. Dalje ne idite.

— Razumem.

»Pravilno — pomisli Bikov. — Bilo bi glupo nasumice puziti do guše po ovoj kaljuzi, kada imamo transporter sa infracrvenim reflektorima. Istina, transporter još nije skinut...«

Negde u blizini poluglasno je psovao Jurkovski. Prigušeni Bogdanov glas progovori:

— Malo udesno, udesno, Volo a...

Kroz nekoliko trenutaka iz magle izroniše dve sive prikaze.

— Gde si, Aljoša? Do avola, ništa se ne vidi... Šta, zar te još nisu prožderala lokalna udovišta?

— Imao sam sre e — progunda Bikov, pomažu i im da se popnu na »takir«.

Krenuše bez žurbe, preska u i široke pukotine u kojima se pušila žitka masa ilova e.

— Bogdane! — spustivši glas, progovori Bikov. — Izgleda da mov ara zra i... uješ li?

Tik... tik-tik-tik-tik...

— ujem. Nije to ništa. Imamo vrlo osetljive broja e.

— Sve, što se na e pod fotoreaktorom, mora da zra i — pou no re e Jurkovski. — To je jasno ak i...

— Stani, stani... — Bogdan diže ruku.

Zaustaviše se. Nerazumljivi glasovi Jermakova i Daugea postadoše jedva ujni kroz šuštanje i pucketanje u slušalicama.

— Koliko smo se udaljili od »Hiusa«, šta mislite? — upita Spicin.

— Jedno sedamdeset-osamdeset metara — brzo odgovori Bikov.

— Zna i da je domet naših radio-telefona samo toliki...

— To je premalo — primeti Jurkovski. — Jonizacija?

— Da...

Tik... tik-tik... tik... tik-tik...

Kretoše dalje. Rika, kloketanje i zavijanje postajali su sve jasniji. Negde napred, s desne strane, razleže se glasno frkiranje. — užete li? Kao da je pucanj topova... — re e Jurkovski.

— Pogledajte, molim vas!

Spoljašnja ivica platforme u obliku ogromne lepinje, koju je na površini mo vare ispekao plamen fotoreaktora, obrazovala je okruglinu i preko blagog nagiba spuštala se prema kaljuzi. Odmah iza nje, ocrtavale su se blede-sive fantasti ne siluete udnog bilja. Do njega je bilo jedva desetak kora aja, ali su beli asti talasi isparenja neprekidno menjali njegov oblik, otkrivaju i jedne, a obavijaju i neprozirnom maglom druge detalje, te ih zato nijedan od tri musketara nije mogao razgledati kako valja.

— Šuma Venere — prošapta Jurkovski.

— Da... Venerina prašuma... Po mom mišljenju — više nego gadna — nakašlja se Bogdan.

— uti, Bogdane! Govoriš besmislice... Pa to je život! Novi oblici života! I mi — mi smo ih otkrili!...

— Evo, izgleda, još jednog novog oblika života — promrmlja Bikov nemirno, netremice posmatraju i veliku tamnu senku koja se iznenada pojavila u njihovoj blizini na samoj ivici platforme.

— Gde to? — brzo se okrete Jurkovski.

Senka nestade.

— Pri inilo mi se... — po e Bikov, ali ga duboka, potmula rika prekide. — Evo, užete li?

— To je tu negde, pored nas... — Spicin pokaza udesno.

— Da, da, u našoj neposrednoj blizini. Zna i, odista sam video...

Bikov lagano otk a i bombu, pažljivo se osvr u i oko sebe.

— Veliko? — upita Spicin.

— Ogromno...

Ponovo se razleže rika, ovoga puta u neposrednoj blizini. Nijedna zemaljska životinja nije imala takav glas — mehani ki, poput zvuka parne sirene i uz sve to još strašan, prete i.

Bikov se trže.

— Ri e... — prošapta tiho.

— Da... Da je pogledamo? — promuklim glasom predloži Jurkovski. — Eh, izgleda da ovde nije kao na Marsu! Gostoljubiva i prijatna planeta! Sanatorijum!

Tik... tik-tik... tik-tik...

— Ne, ne smemo i i — re e Spicin. — To bi bila prava pravcata ludost...

Bikov ništa ne re e.

— Plašite se? U tom u slu aju sam... — Jurkovski energ i no zakora i napred.

Sve se odigralo u tren oka. Bikov se okrete prema Spicinu, a istog asa nešto teško tresnu, sru i se na platformu, kao kada na asfalt padne ogromna bala mokrog veša. Okrugla tamna masa, velika kao dobro utovljena krava, nadnese se nad ljude iz magluštine. Jurkovski se zatetura i uz prigušeni uzvik skljoka u blato. Spicin krenu unatraške. Za jedan se tren Bikovu u ini da je oko njih zavladała mrtva tišina. Zatim mu tiho »tik-tik« ude u svest i on lagano do e sebi.

— Lezi! — povika što je ja e mogao.

Spicin, pavši ni ice, vide kako Bikov sko i unazad i zamahnu desnom rukom — jednom, pa još jednom. Dva potmula udarca ga zaglušiše. U magli sevnuše dve narandžaste munje i dva puta se pojavi i nestade u sumraku sjajno, vlažno telo — nešto kao ogroman kožni džak, izrovan dubokim naborima. Sa fijukom nešto prolete pa se sve utiša.

— Finita la comedia — mahinalno promrmlja Spicin, jedva nekako ustaju i.

— Gde je Jurkovski? — zadihano povika Bikov.

— Ovde sam. — Dajte mi ruku...

Izvukoše na »asfalt« Jurkovskog, umazanog blatom od glave do pete. Ne govore i ništa, on jurnu onamo gde je pre tri minuta bilo udovište.

— Ništa — re e razo arano.

I odista — udovište je bilo nestalo, ako je uopšte i postojalo.

— Ali — ono je bilo ovde? — Jurkovski je kora ao pored ivice platforme, zaustavljao se, saginjao, zagledao u nejasne konture isprepletanih stabala i krošnji iza koprene isparenja.

— Bilo je...

— Ono je... ono je otišlo...

— Kao da se rasprsnulo — zamišljeno progovori Spicin.

— Možda ga niste pogodili? — naivno upita Jurkovski, zaustavljaju i se pred Bikovom, koji je zabrinuto razgledao automat.

Bikov prezrivo huknu.

— Pa dobro, otišlo je i neka mu je sa sre om — progovori Spicin. — Interesovalo bi me — šta je ono htelo od nas? Da li je možda htelo da ru a?

— Bes-mis-li-ca! — jetko re e Jurkovski. — Kome li je samo pala na pamet ta glupava ideja o udovištima-ljudožderima sa drugih planeta?! Hajde, razumem romanopisce i scenariste, ali ti, Bogdane, ti si ve stari me uplanetarac...

Vra ali su se utke. Glasovi Jermakova i Daugea nisu se uli; sigurno su ušli u »Hius«.

Pre nego što e zagaziti u ilova u koja se pušila, Jurkovski re e zamišljeno:

— Bilo kako bilo, fauna na Veneri postoji.

Vrlo-vrlo interesantno! Samo... jeste li baš sigurni, Alekseju Petrovi u, da niste promašili?

To je ve bilo previše. Bikov se naljuti i pohita napred.

Tik... tik-tik... tik-tik-tik...

Pošto je Bikov podneo izveštaj o izvi anju terena i opisao susret sa udovištem, re uze Jermakov:

— Da rezimiramo sve što nam je poznato. »Hius« se potpuno neo ekivano spustio u mo varu. Prema mojim prora unima, nalazimo se otprilike na sto kilometara južno od Golkonde. Ne više od sto kilometara... Razdaljina, kao što vidite, nije velika. U drugim okolnostima, bilo bi nam dovoljno dvadeset etiri asa da je savladamo. Ali... mi se nalazimo u mo vari. I ne samo to. Prema radarskim podacima — istina ne baš najsigurnijim — mo vara je oivi ena planinskim grebenom u obliku prstena od stena. U tom prstenu nismo uspeli da otkrijemo ni najmanji otvor.

— Vulkan? — upita Dauge.

— Mogu e je da se nalazimo u krateru ogromnog blatnog vulkana. A taj vulkan je opet jako, jako udan, jer analiza vode iz njegove ilova e pokazuje, . . — Jermakov otvori notes: — Evo, izvolite pogledati. To je smeša otprilike podjednakih odnosa teške i superteške vode.

Jurkovski posko i s mesta.

— Tritijumska voda? T2O — složi se Jermakov.

— Ali...

— Da. Period poluraspada tritijuma iznosi samo oko dvanaest godina. A to opet zna i...

— Zna i — prihvati Dauge — da je vulkan nastao tek nedavno, ili da postoji nekakav prirodni izvor, koji dopunjuje utrošeni tritijum...

— To još nije sve — re e Jermakov. — Krater — ako je ovo uopšte krater — predstavlja provaliju bez dna. U svakom slu aju, naši eholoti za hidro-akusti ko merenje su bili potpuno bespomo ni.

— Koliki je pre nik kratera? — brzo upita Jurkovski.

— Krater je prema svemu pravilan krug, pre nika oko petnaest kilometara. »Hius« se nalazi na severoisto noj ivici — od ovog mesta do grebena ima jedva osam kilometara. Takva je situacija, drugovi. .

— Ukratko re eno — upade mu u re Jurkovski, — ispod nas su stotine metara mo vare, od cilja smo udaljeni sto kilometara, a od toga su deset mo vara i stenovita prepreka. Da li stvari stoje tako?

— Ta no — složi se Jermakov.

— Pola mo vare sastoji se od tritijumove vode, a tritijum se raspada, dopustite da vas podsetim, ispuštanjem neutrona, a neutronska zra enje — pri tome mislim na dugotrajno zra enje — uopšte nije nikakva šala, nije to igra ka, ak i ako smo u specijalnoj ode i.

— Apsolutno ta no.

— Ali... Bikov je siguran da e se »malj ik« probiti kroz mo varu. A preko stena?

— »Malj ik« e pro i svuda — sigurnim glasom ponovi Bikov. — U krajnjem slu aju, di i u stene u vazduh.

— Hm... Pa ipak, više bih voleo da, pre nego što krenemo »malj ikom«, ostavimo »hius« na sigurnijem mestu...

— Ne bih rekao da emo baš morati da dižemo stene u vazduh — po e Dauge. — Greben

možda nije kompaktan. Potraži ćemo prolaz i sigurno ćemo ga pronaći.

— Uzmite u obzir još nešto — reče Spicin. — »Hius« ne leti horizontalno. Veoma lako možemo pogrešiti i promašiti cilj za nekoliko hiljada kilometara. Svi znamo kakve mogu biti atmosferske bujice na ovoj na prvi pogled simpatičnoj planeti. Najzad, bolje je biti u močvari, nego ležati na stenama... .

Jurkovski sleže ramenima.

— Šta predstavlja veći rizik — umeša se Krutikov. — Ostati u močvari, ili uiniti pokušaj da se iz nje krene?

— Šta vi mislite? — upita Jermakov.

— Ako Aljoša... garantuje za »maljika«, a ako geolozi garantuju za »Hius«, sve treba ostaviti onako kako i jeste.

— Šta to znači — »garantuju za Hius«? — upita Jurkovski.

— Ako dokažu da »Hius« neće utonuti u ovu provaliju, odnosno da se neće prevrnuti.

Jermakov ustade:

— Znači, »Hius« ostaje ovde — energično reče. — Ja i Dauge smo izvršili sva neophodna merenja i čini mi se da planetoplan stoji prilično stabilno. Uostalom, ovde je rizik mnogo manji nego na stenovitim grebenima... I dalje. »Hius« ne smemo ostaviti bez nadzora. Zato ćemo »maljikom« krenuti samo petorica. Jedan pilot i ostati...

Kod tih reči Spicin zadrhta, a Jermakov dodade:

— Stalni dežurni na »Hiusu« će biti — Krutikov. Ima li prigovora? Mislim na suštinske prigovore...

Dobrodušno lice Krutikova pokazivalo je da mu se predlog ne sviđa, ali nije mogao da mu prigovori ništa suštinsko.

Posle večere izvršene su pripreme za spuštanje »maljika«. Bikov je ušao u njega, dobro zatvorio sve otvore, seo za komandni pult i pritisnuo prstima klavijaturu. Svudahod »maljika« je počeo da zvrži i lako zazveketao gusenicama. »A sada... — pomisli Bikov — sada ćemo ih sve iznenaditi«. Zaglušujuće zazvuče motor, i »maljika« skoči sa planetoplana. Međuplanetarci videše kako ogromna, masivna prikazabunovica zveče u prelepi zagnjuruje se u maglu. »Hius« se zaljulja, kao amac na talasu, a močvara zadrhta od teškog udara. Škripe i gusenicama po odvaljenim komadima »asfaltne« kore, transporter se iskoprcica iz kaljuge i sa neverovatnom lakoćom kao da zaplovi, kao da pojuri, razbacuju i oko sebe bljuzgavice ilovače, napravi krug i zaustavi se kraj izlaznog otvora planetoplana. Jaka bela svetlost reflektora obasja isparenja koja su se kovitlala.

— Majstor, nema zбора! — reče Jurkovski.

Oduševljeni Krutikov počeo da aplaudira.

— Druže komandante — odjeknu glas Bikova u slušalici, — »maljika« je spreman za ekspediciju.

Počelo ukrcavanje prtljaga. Nekoliko asova su međuplanetarci neprekidno radili, prebacuju i sanduke sa namirnicama i opremom, najlonske balone sa specijalnom vitaminiziranom vodom iz skladišta u keson, a onda iz kesona u otvore svudahoda »maljika«. Nad močvarom je bila noć, neprozirna tama svud unaokolo. I vrlo slabo, ali neprekidno, kuckali su brojači i Gajgerovog dozimetra: tik... tik-tik... tik...

Odmo poglavlje

Kada je sve bilo obavljeno, Bikov i Jermakov poslednji put izvršišepregled transportera od periskopa do gusenica u mašinskom odeljenju, isprobaše da li je teret dobro privršen i iziše ošepopolje. Svi su ih većekali. Bikov zatvori ulazne otvore, a Jermakov naredi da svi počnu na spavanje. Umorni, ali zato zadovoljni, međuplanetarci se popeše na »Hius«.

Nisu, međutim, mogli da spavaju. Samo što su, pošto su skinuli specijalna odela, krenuli u salon da na brzu ruku večeraju, Krutikov, koji je brzo išao ispred ostalih, najednom se okliznu i pade na pod.

— Do avola! — povika sko ivši i omirisa šaku. — Kakva je... ko je ovde prosuo ovu odvratnu sluz?

— Šta to?

— ekajte, drugovi... — uznemireno re e Jermakov. — Odista, šta je to?

Pod salona je bio prekriven tankim slojem crvenkaste providne sluzi. Bikov oseti oštar, neprijatan miris, nalik na smrad trulog vo a. U grlu ga je nešto peklo. Jurkovski glasno šmrknu i kinu.

— Otkud ovaj odvratani smrad? — re e, osvr u i se oko sebe.

Jermakov se nagnu i oprezno stavi malo sluzi na prst rukavice. Meduplanetarci se u nedoumici zgledaše.

— Šta se, zapravo, dogodilo? — upita Dauge.

— Evo, pogledajte! — Krutikov pokaza bife. — I tamo je! I onde takode!

Ispod pritvorenih vratašca bifea visile su nekakve ri e niti u obliku udnih ipki. Velika ri a pega se videla u uglu, pored frižidera. Zaboravljeni tanjir na stolu je tako e bio ispunjen kosmatom pau inom boje r e.

— Plesan ili nešto sli no?

Jermakov sa ga enjem obrisao prst maramicom.

— Zaboravili smo na to... — promrmlja.

— Zaboravili smo na opasnost — upade mu u re Jurkovski. — Pustili smo protivnika da u e u našu utvrdu.

— Kakvog sad pa protivnika?

— Plesan... gljivice... — kao za sebe, re e Jermakov. — Uneli smo u »Hius« spore venerianske faune, i evo rezultata... Kako sam samo mogao da zaboravim na to? Drugovi, moramo odložiti i ve eru i spavanje. Moramo pregledati planetoplan i pažljivo dezinfikovati sve prostorije ultrazvukom. Nadajmo se, za sada, da nije posredi ništa opasno... ali nare ujem, za svaki slu aj, da se svi istuširaju i istrljaju špiritusom.

— Možda kasnije? — upita Jurkovski.

— Kasnije — ponovo. A sada — obavezno. Na posao.

Ošamu eni tim novim iznena enjem, uznemireni nepoznatim tonovima u komandantovom glasu, me uplanetarci su krenuli na pregled. Kožne navlake u nekim kajitama su bile prekrivene beli astim mehuri ima veli ine iodine glavice. Presvlake od polimera nisu bile ošte ene. Predmeti koji su sadržali vlagu, bili su obrasli kon astom plesni. Na malim vunenim prostirkama u kupatilu, po peškirimima i aršavima pojavile su se gomilice paperjaste pau ine boje r e. Krutikov je sa užasom otkrio da su se sve konzervisane namirnice u bifeu, a me u njima i njegova omiljena pršuta, pretvorile u bezobli ne mrke grudvice, iz kojih se širio oštar, odvratani miris. To je bila prava nesre a i moralo se intervenisati ultrazvu nim aparatima po svim uglovima broda,

— Izgleda da je laka voda za lokalnu mikrofaunu mnogo povoljnija od teške vode — re e Jurkovski.

— Da, na žalost, . . — odgovori Jermakov.

Bikov za svaki slu aj poprska dezinfekcionom te noš u sve automate i bombe i si e da pomogne Daugeu, koji je pregledao polietilenske paketi e sa »ve itim« hlebom. Hleb nije bio ošte en.

— Znaš li, možda, zašto se Jermakov toliko uznemirio? — upita.

— Ne znam. To jest, razumljivo, bez te nevolje bilo bi kudikamo manje glavobolje... Jedno je jasno: Jermakov je takav ovek, koji se bez razloga ne uznemirava.

Kada su se tri asa kasnije, mrtvi umorni vratili u salon da ve eraju buljon i okoladu, komandant re e, ne gledaju i ni u koga:

— Pre pet godina je posada ameri kog zvezdoplana »Astra-12«, koja se iskrcala na Kalistu, izginula od nepoznate bolesti koja je pokosila posadu za samo petnaest asova. Mislim da se nama ne e desiti nešto sli no, ali... budite oprezni. Ako osetite i najmanju slabost, javite mi.

U uta, kratko vreme je dobio prstima po stolu, a onda dodade:

— Posle ve ere — svi na kupanje, masiranje i spavanje. Za spavanje imate punih sedam asova. Vas, družo Krutikove, molim da navratite kod mene.

— Ja bih sad sa uživanjem popio ašicu konjaka — prošapta Bikov.

Dauge na to samo kratko uzdahnu.

Sutradan izjutra, kada se pokriven lepljivom kaljugom, vuku i za sobom duge trake beli astih mo varnih trava, transporter kona no izvukao iz mo vare i magle na kamenito podnožje crnog grebena, morao je dugo da manevriše napred i nazad, traže i nešto nalik na prolaz. Stene, gusto obrasle mrkim, tvrđim kao gvožđe bršljanom, izgledale su bezizlazno nepristupa ne. Tada Jermakovu pade na um da u traganju iskoriste radar. Za as prona oše prolaz — raselinu skrivenu bujnim rastinjem golih grana, sa trnjem dugim po pola metra. Sa hukom i škripom transporter po e da prodire kroz tu džunglu i pomažu i se raširenim »nogama« za oslanjanje, lome i i savijaju i elasti na stabla, u e u prolaz. Kada izbiše iz raseline, me uplanetarci utke pogledaše stenovite zidine i krvavu traku neba. Dauge re e:

— Zar ne ose ate da tle pod nogama... drhti...

Bikov ništa nije ose ao, ali se zato tiho odazva Jermakov.

— To je Golkonda... — i, okrenuvši se Bikovu, upita: — Ho emo li se probiti?

— Pokuša emo i rizikovati, Anatoliju Borisovi u — bodro odgovori Bikov. — A ako nai emo na prepreku ili uletimo u nekakav orsokak, vrati emo se i ponovo tražiti prolaz. Ili emo prepreku jednostavno di i u vazduh.

»Malj ik« krete dalje. as za asom je proticao, kilometar po kilometar prolazio, ali ne naidoše ni na kakvu prepreku. Bikov se lagano smirio.

Ravnomerno je brujaao motor, škripali su sanduci i remenje kojim su sanduci bili pri vrš eni. U ogedalu iznad ekrana infracrvenog monitora Bikov je video unutrašnjost kabine. Bogdan je spavao, oslonjen o radiostanicu, Jurkovski dremao, leže i na balama. Pored njega je ležao Dauge, a u njihovoj blizini se njihao srebrnasti šlem Jermakova...

Prešli su gotovo dvadeset kilometara po mo vari, i gotovo isto toliko kroz klisuru. Bikov je ve pet, punih sati sedeo za upravlja kim pultom. Noge su mu odrvenele, potiljak je po eo da ga tišti, suze su mu krenule na o i od napora, ili možda od neobi nog sklada crvene i crne boje. Jednostavno je nemogu e ikome prepustiti transporter na ovakvom putu, pa makar to bio i komandant. Transporteru se svakako ništa ne bi desilo, ali brzina... Sam Bikov ne može da razvije više od šest do osam kilometara na as. Kada e najzad nestati te proklete stene!

Jermakov se uspravi i zabaci šlem na potiljak.

— Kako ide, Alekseju Petrovi u?

— Bez promena.

— Jeste li se umorili?

Bikov sleže ramenima.

— Možda biste malo prepustili upravljanje meni, a sami odspavali koji as?

— Put je izuzetno komplikovan.

— Da put je odista jeziv. Ali ništa, uskoro emo sti i do pustinje.

— Bilo bi odista krajnje vreme...

Uskoro se probudio i Jurkovski i odmah po eo da pri a. Dauge se proteže i re e da je nešto sanjao, ali ih Bikov nije slušao. Nešto se dogodilo spolja, izvan tvrdog i stabilnog oklopa »malj ika«. Smra ilo se još više. Nebo iznenada poprimi prljavo-mrku boju i odjednom u snopu svetlosti farova-reflektora sve po e da se kovitla, talože i na dno raseline mnoštvo crnih, sitnih ta kica. Crn prašak je sipio odnekud odozgo, gusto, kao sneg kada dobro zaveje, i ubrzo se više nije video ni put, ni stene. Signalne sijalice od spoljašnjih dozimetara dobiše boju maline, kazaljke na mera ima alfa-beta radiometara nemirno po eše da titraju. Bikov naglo priko i. Transporter skliznu desnom gusenicom u jarugu i ostade popreko u raselini. Slaba svetlost farova, zbog prašine koja je ispunila atmosferu, obasjavala je glatku bazaltnu površinu stena.

— U emu je stvar? — upita Jermakov.

Bikov utke otvori pred njim otvor za osmatranje.

Jermakov je kratko vreme utao, netremice gledaju i napolje, a onda re e:

— Crna oluja. To sam ve imao prilike da vidim.

— Šta se to tamo doga a? — upita uznemireno Dauge.

— Odža arski karneval — progunda Spicin.

— Crna oluja. Još jedan dokaz da se nalazimo u blizini Golkonde. Uklju ite motor, Alekseju Petrovi u.

Bikov pritisnu starter, ali »malj ik« nastavi da podrhtava. Sitno je zveketao neki nedovoljno vrsto pri vrš en predmet.

— Da izi emo? — predloži Jurkovski.

— Zašto? Prašina je radioaktivna, zar ne vidite? Morali bismo mnogo vremena da utrošimo kasnije na dezaktivaciju.

— Bilo bi dobro da uzmemo malo te gadosti za probu..

— To možemo uraditi manipulatorima — predloži Bikov. — Dopuštate li, Anatoliju Borisovi u? — okrete se zatim Daugeu. — Izbaci kontejner.

Jurkovski i Dauge nestadoše u kesonskoj komori, koja je vodila prema gornjem otvoru za izlaz i trenutak kasnije, u crnu prašinu ispred »malj ika« zaroni olovni cilindar. Bikov stavi šake na poluge manipulatora. Duga ke kolenaste »ruke« podviše se lagano ispod transportera i spustiše se na cilindar. Klešta manipulatora vrsto uhvatiše kontejner, odšrafiše poklopac, ostaviše kratko vreme otvoreni kontejner ispod nanosa crnog snega, ponovo zatvoriše poklopac i preciznim pokretima doturiše kontejner do gornjeg izlaznog otvora transportera.

— U redu je! — viknu Dauge iz kesona.

Bikov uvu e manipulatore u ležišta i obrisa znoj sa ela,

Jermakov tiho re e:

— Dva puta sam imao prilike da gledam crnu me avu. Oba puta je pre toga došlo do izuzetno jakih podzemnih potresa.

— Sada, ako se ne varam, nije bilo nikakvih potresa — primeti Bikov.

— Možda ih u kretanju nismo zapazili,

— A zemlja drhti sve ja e... — Spicin oslušnu. — U uš u klisure pukotina se jedva zapažala, a sada...

— Približili smo se Golkondi...

Jurkovski i Dauge se vratiše iz kesona, a Jermakov naredi da se krene dalje. Bikov uklju i infracrveni reflektor.

Pošto su ru ali, Jermakov, Dauge i Jurkovski pregledaše rezultate ekspres-laboratorije. Vlažnost atmosfere je, sa udaljavanjem od mo vare, naglo opadala i prakti no došla do nule. U atmosferi se pove ao sadržaj radioaktivnih izotopa inertnih gasova, oksida ugljenika i kiseonika, temperatura se kretala izme u 75 i 100 stepeni. Na opšte zaprepaš enje i oduševljenje Jurkovskog, ekspres-laboratorija je pronašla u atmosferi vidljive tragove žive protoplazme — nekakve mikroorganizme, bakterije ili viruse koji su živeli ak i u ovom suvom, vrelom vazduhu. Zbog toga je Jermakov naredio da se udvostru i opreznost prilikom izlaženja iz transportera i rekao da e prvom zgodnom prilikom cela posada primiti injekciju kompleksa jakih antibiotika...

Do kraja klisure stigoše iznenada. Stene-zidovi najednom se izgubiše, svetlost farova utonu u crvenkasti sjaj prostranog neba. Bikov pove a brzinu i radosno uzviknu:

— Pustinja!

— Zaustavi, Alekseju! — uzbu eno re e Dauge.

»Malj ik« se zaustavi. Užurbano, zatvaraju i hermeti ki šlemove, meduplanetarci pojuriše ka izlaznim otvorima. Bikov izi e poslednji.

Da, planine su ostale za njima. Ali ono što je u samom po etku li ilo na pustinju, ponovo se pretvorilo u iznena enje. Pred »malj ikom« se prostirala ravna kao sto, crna površina po kojoj su munjevito letele magli aste struje najsitnije crne prašine. Daleko na horizontu, oivi enom crvenkastom koprenom, lagano su se lelujale fine, graciozne senke, kao gigantski zmajevi uspravljeni na repovima. A iznad svega toga se nalazila narandžasta kupola neba, pokrivena haoti nom masom tamno-purpurnih oblaka, koji su lu a kom brzinom klizili u susret »malj iku«.

Svi su bili oduševljeni susretom sa pustinjom. Jedino Spicin, obazrevši se oko sebe, uzdahnu :

— Ovde je baš kao kod Stendala: sve je crveno i crno. A znaš li, Alekseju, Stendal mi se nikada nije previše dopadao...

Krenuše prema crnoj pustinji, na ijem se crvenom horizontu videlo mnoštvo maglovitih traka i ogromnih crnih levkova — ciklona.

— Cikloni — promrmlja Bikov — bolje e biti da ne upadamo u njih — setivši se kako je pred njegovim o ima mnogo manji vior, za jedan trenutak, pretvorio u peš anu dinu logor geologa u centru pustinje Gobi.

Deveto poglavlje

Pošto je put bio relativno ist, Bikov prepusti upravljanje »malj ikom« Jermakovu i ode da se malo odmori. Bogdan pokuša da uspostavi radio-vezu sa »Hiusom«, a Dauge i Jurkovski po eše da se dogovaraju o planu istraživa kih radova.

Bogdan u jednom trenutku diže ruku, umiruju i drugove.

— Šta je? Uspostavio si vezu? — upita obradovani Jurkovski.

— Ne... Ali... sa ekajte koji as... Signali!

— iji? Sa »Hiusa«.

— Nisu. Slušajte...

Dauge, Jurkovski, pa ak i Jermakov ostaviše sve ime su se dotle bavili i nagnuše se nad radio-stanicu. Dauge zazvižda:

— Izgleda da ovde nekoga ve ima?

— Sve govori u prilog toj tezi.

— Desno od našeg pravca kretanja... Interesantno! — Jermakov se okrenu Bikovu: — Alekseju Petrovi u, preuzmite upravljanje transporterom za koji as...

— Razumem...

Jermakov se pridruži Spicinu i uze od njega slušalice. Bio je uzbu en:

— Tri ta ke crtica, ta ka. Ko bi to mogao da bude?... Za poslednjih deset godina u rajon Golkonde je bilo upu eno šest raznih ekspedicija i najmanje tuce raznoraznih letilica bez pilota,

— Možda... — ženice Daugea se raširiše. — A možda su to tamo ljudi? Pretrpeli su nesre u i traže pomo ?

— Neverovatno je — primeti na to Jurkovski. — Šta vi mislite, Anatoliju Borisovi u?

— Krivicki se na Marsu održao u svojoj raketi tri meseca. Ali, on je tamo pronašao vodu. ..

— Da, vodu.. .

— Prema tome, to bi najverovatnije mogao da bude automatski pelengator.

— Dakle — ho emo li skrenuti ili ne? — umeša se Bikov.

Jermakov je razmišljao. Bikov ga je prvi put video kako se koleba.

— Mogli bismo, jer — nije daleko... — re e Dauge.

— Dobro! — složi se Jermakov. — U granicama dvo asovne vožnje — dajem pristanak. Alekseju Petrovi u, kre ite. Po žiro-kompasu — nagnu se nad radio-stanicu — otprilike šezdeset stepeni. I nagazite do daske.

Posle prili no naporne vožnje, kako bi se manevrisanjem savladali ili izbegli naleti ciklona, Jurkovski viknu:

— Skrenite ulevo! Eno ga!

— Planetoplan! — u jednom dahu prošapta Dauge.

Da, bio je to planetoplan koji je pretrpeo katastrofu. Izgleda da je neverovatnom snagom bo nom stranom udario o vrh pljosnatog bazaltnog brda i tako ostao me u kiklopskim gromadama ispremetanog kamenja. Široka peraja stabilizatora bila su zgnje ena i izvijena, a duž itave krme videla se vijugava pukotina ispunjena crnim peskom. Dole, kraj samog tla, video se okrugao otvor — širom otvoreni ulaz u brod.

— Da, pelengovanje je o igledno automatsko... — potmulo je e Jurkovski.

— Dovezite nas malo bliže, Alekseju Petrovi u — re e Jermakov. — Moramo da pogledamo... — Primitivši da su svi po eli da se zakop avaju i nameštaju šlemove, dodade: — Nema potrebe da svi izlazimo. Sa mnom e po i Bikov i Spicin.

U neverovatnoj, neprozirnoj tami, osvetljavaju i put elektri nim baterijama, etvoronoške puze i, oni se provukoše kroz hodnik do iskrivljenih eli nih vrata. Jermakov pokuša da ih otvori, zapinju i iz sve snage, ali mu to pode za rukom tek kada mu pomože Bikov. Na oše se u praznoj kupastoj prostoriji — najverovatnije u kesonu. Pod zracima baterijskih lampi ugledaše delove polomljenih ure aja. Jermakov se nagnu, podiže kostim od metalnih krljušti i pažljivo ga pregleda.

— Boce sa kiseonikom su prazne — promrmlja. — Sve je jasno...

— Pogledajte! — prigušeno kriknu Spicin.

Bikov se obazre i krenu natraške. Nešto je zagrmelo pod njegovim nogama. Iza njih se videla uska traka svetlosti.

— Ulaz — re e Jermakov. — Hajdemo.

Prodoše kroz osvetljeni salon, oprezno preska u i komade nameštaja i ugljenisane krpe, verovatno negdašnje stolnjake, i u oše u komandnu kabinu.

— Ovde...

Na zidu, koji je ranije bio tavanica, gorela je sijalica. Komandna tabla, popreko naprsila. bila je pomerena sa mesta, a ispod nje su virili nagoreli kablovi. Radio-predajnik je, me utim, funkcionisao, a kraj njega je, oborene glave ufa lovane u sive zavoje, sedeo mrtav ovek.

— Zdravo, pandite Bidhane Bondepadhaje iz Kalkute — tiho izgovori Jermakov i stade mirno, stavivši ruku na naslon fotelje. — Eto gde se desilo da se sretnemo... Umro si na stražarskom mestu... kao pravi ovek...

Jedno je vreme utao, trude i se da savlada uzbu enje. Zatim podiže stisnutu pesnicu i izgovori:

— Neka ti je ve na slava!

Podigoše telo meduplanetarca i pažljivo ga položiše na pod.

— Bolji se spomenik, od ovog planetoplana, ne bi mogao za njega ni zamisliti — Jermakov saže glavu. — Ostavi emo ga ovde.

Bikov je razgledao izmršavelo, unakaženo telo, na brzinu i nevešto previjeno stolnjacima i komadima košulja. Razmišljao je o tome kako ovome oveku, borcu za nauku, sigurno nije bilo strašno da umre sam, milionima kilometara udaljen od Zemlje. Takvi ljudi ne padaju duhom, nikada se ne povla e. Oni predstavljaju pravu snagu ove anstva.

Spicin se udalji od radio-predajnika i poluglasno re e:

— Sam je popravljao aparate i sam je ure

dio automat-pelengator. Ali, kako je mogao ostati itav posle ovakvog udarca to jednostavno ne mogu da shvatim. Ovde je sve razbijeno u parampar ad.

Bikov zadrhta, iznena en novom mišlju:

— Anatoliju Borisovi u, a gde su ostali?

— Bondepadhajdži je leteo na Veneru potpuno sam — odgovori Jermakov.

Pošto su poneli dnevnik planetoplana, trake iz automatskih ure aja i sve dnevnike, brižljivo za sobom zatvoriše vrata i krenuše prema izlazu. Kada su izišli iz broda, Jermakov tiho re e:

— Tamo, u »malj iku«, ne govorite mnogo o detaljima koje smo videli. Spicine, na inite nekoliko snimaka broda i — kre emo.

U kabini »malj ika«, pošto sede za upravlja , Jermakov kratko i jednostavnim re ima ispri a geolozima o pogibiji Bondepadhaja.

Samo Dauge upita:

— Je li to onaj Bidhan Bondepadhaj, koji je na Mesecu osnovao opservatoriju? Iz Kalkute?

Niko mu ništa ne odgovori... Tek nekoliko trenutaka kasnije, ne odvajaju i o i od periskopa, Jermakov re e: — Ova je planeta — pravo udovište... Ali — mi emo je ve zauzdati! Ukroti emo je!...

»Malj ik« je sigurno grabio prema severu, u susret vetru, zaobilaze i ciklone. I evo, najzad, gase i crveni sjaj neba, blesnu, zaslepljuju e plav, neobi no lep odsjaj. U njegovoj se pozadini jasno nazirala ljubi asta talasasta linija dalekih brežuljaka. Odsjaj je treperio, prelivaju i se bojama belomodrih talasa. Zatim se smra i i sve nestade.

— Golkonda nam se lažno osmehnula — re e Jermakov. — Nailazi crna oluja. Alekseju Petrovi u, preuzmi upravljanje transporterom. Sada e nam, sigurno, dobro do i celokupno

vaše majstorstvo i veština u upravljanju ovim udom...

Bikov se kasnije nikako i nikada nije mogao setiti svega od po etka do kraja — svega onoga što se desilo nekoliko minuta posle komandantovih reči, kada mu je ovaj ustupio mesto za upravljanje transporterom. Crna oluja Golkonde ne nailazi lagano kao uragan — ona nailazi iznenada, trenutno, kao odraz u ogledalu, odjednom i sa leve i sa desne strane, i sprema, i otpozadi, i odozgo i odozdo. Bacivši pogled na monitor infra-crvenih zraka. Bikov stiže da primeti gigantski mastiljavo-crni zid na sto metara od »malj ika« i — tada zavlada tmina. Toga su jednostavno nestali svi utisci i po elu su osećaji.

Transporter je bio odbačen unazad brzinom ekspresnog voza. Bikov je glavom na kojoj se nalazio šlem lupio o zid i video sve zvezde. Zatečen je od bola i odjednom osetio kako »malj ika« zabada nos u tle, propinju i se uvis. Remenje mu se useklo u telo, po elu da pucketa, ali je izdržao. Gr evito se uhvatio za pult, gotovo potpuno gluv i slep, i pritisnuo komande za maksimalno brzo kretanje napred, a istovremeno izbacio sve četiri poluge — noge za oslonac. Zadnja, desna, koja trenutak kasnije se polomila. Pomr ina je po elu da se okreće kao podivljala vrteška. »Malj ika« se nagao u stranu, puzio nekoliko desetina metara po pesku i najzad se prevrnuo naglavačke. Poluge, koje su ostale čitave podigle su ga u normalan položaj, a oluja je »pomogla« da se sve ostalo sredi — transporter je ponovo stajao na gusenicama.

Kao i uvek u trenucima velike, smrtne opasnosti, mozak Bikova je radio brzo, hladnokrvno i precizno. Bikov se odupro, slivši se sa izuzetnom mašinom, kao njen sastavni deo, napinju i sve mišice, gledaju i raširenim, ukočanim očima kako se u beskonačnoj magli pojavljuju treperavi prameni plave boje. »Održati se, održati se!... « Na ekranu su igrale zaslepljujuće kugle, ne ujno su eksplodirale sipaju i plamen, a u grmljavini i zavijanju oluje, gusenice višetonske mašine su se okretale luda kom brzinom, a supertvrde poluge od titanijuma zabijale se u tle. »Malj ika« se ipak povlačio. Oluja ga ponovo obrte, po elu da ga vuče. Bikov je očajnički, poslednjim snagama, ponovo postavio »malj ika« na noge... Transporter je ponovo napala oluja, a on se gr evito branio...

Sve je prestalo najednom, isto onako neoklevano kao što je i po elu. Bikov uključi motor i sa mukom pomeri ruke sa upravljača. U periskopu se opet videla treperava crvenkasta svetlost koja sada kao da je privlačila, mamila... U tišini koja zavlada, čulo se brzo i jasno kuckanje Gajgerovog brojača. Bikov se okrenu. Jermakov je pokušavao da se ispetlja iz remenja. Bogdan je, bez šlema na glavi, sedeo kraj radiostanice na podu, vrteći glavom kao da je poludeo. Lice mu je bilo umazano nekim crnim, toliko umazano, da se Bikov čak uplašio. Jermakov je najzad uspeo da se ispetlja i ustane. Kolena su mu klecala.

— Zar je i mladost naše Zemlje bila isto ovoliko nemirna? — našali se Bogdan.

Ispod stolica se, puzeći, izvuče Dauge, pokušava da ustane, ali predomislivši se, opsova nešto na letonskom, sede na podu, oslonivši se na bale, skide šlem sa glave. Vrtelo mu se u glavi. Jurkovskog dugo nisu mogli da pronađu pod gomilom prevrnutih sanduka. Bio je onesvećen, ali je odmah došao sebi.

Dok su razgovarali, u trenutku kada se Bikov spremao da skine šlem, začu se oštar glas Jermakova:

— Uzbuna! Navucite brzo šlemove! Radioaktivna prašina! Spicine — hitno na umivanje! Pripremite se za dezaktivaciju!

Bikov je shvatio. Zidovi, pod, sanduci i bale, aparati, kostimi, Bogdanovo lice — sve je bilo prekriveno najfinijim crnim puderom, koji je posle naleta oluje prodro kroz mikroskopske, gotovo kapilarne zazor zatvorenih ulaznih vrata transportera. Zaprášeni poklopac indikatora žmirkao je zeleno i svi za uše suludo pucketanje Gajgerovog brojača. Bogdan odjuri da se umije. Dauge i ostali navukoše brzo šlemove.

— Alekseju Petroviču, pogledajte »malj ika« spolja — kratko naredi Jermakov, pa i sam navuče srebrnasti šlem.

Napolju je bilo začuće tiho. Vetar, koji je neprekidno duvao sa Golkonde, sada se smirio. Išezli su gigantski cikloni koji su se polasa ranije kovitlali na horizontu. Bikovski i sa »malj ika« i do kolena upade u crnu, meku prašinu. Tle je toliko drhtalo, da Bikovu po eše da cvoko u zubi. U slušalicama je svaki čas odjekivala potmula grmljavina.

»Malj ika« je stajao kao propet konj, nagnut malo na desnu stranu, nalik na ogromnog,

crnog, unakaženog pauka. Obišavši transporter, Bikov utvrdi da se desna zadnja poluga drži »na asnoj re i«. Pritisak oluje je prosto doveo do njenog »iš ašenja«. To se ipak moglo popraviti, ali nožica više nije ponovo mogla da postane onako stabilna kao pre havarije. Bikov se lati posla. Kada je već bio pri kraju, začu iznad sebe glas Jermakova:

— Kako ide? Mi smo sve srediii... — skoči sa transportera i uđu pored Bikova.

— Da smo pošli da se povlaćimo, ovo se ne bi dogodilo — reče Bikov. — Sve nožice bi bile bitave. Ovako je jedna mašina uganula nožicu...

— Zna li koliko je trajao uragan? — osmehnu se komandant.

— Pa... jedno dvadesetak minuta... Teško je tačno reći...

— A ja sam kontrolisao: tačno tri i po minuta...

— Šta kažete???

— Tri i po minuta... A za to vreme nas je vihor odbacio tačno hiljadu metara unazad... Da ste se povlaćili, »malj ik« bi sada bio sto kilometara odavde... I, uz to, kotrljao bi se razbijen u komadi e... Vi i ne shvatate da ste prava sila, Alekseju Petroviću... Nego, sada — napred. Put je otvoren, Golkonda je pred nama. Još pedesetak kilometara... Ona se već vidi — eno, one crne pege tamo... Ne, to nisu planine — to se kovitla Golkonda...

Kada su ušli u transporter, Jermakov naredi Bikovu da prilegne i odspava, a on zauze mesto za upravljačem. U trenutku kada je Bikov skinuo šlem, Dauge kriknu, a Jermakov se okrete i viknu:

— Alekseju, pa celo vam je lice krvavo! Sigurno ste se udarili... — Ne pipajte se rukama — skrenu mu pažnju — odmah uđite u vam isprati ranu.

Pošto su ga previli, Bikov se smesti meću u balama i ubrzo zaspa. Uskoro se među utim probudio i pridružio drugovima, koji su se okupili iza leđa Jermakova i zurili u monitor.

— Kao kljove — reče Bogdan. — Prestarela boginja lepote, i mi smo joj u zubima...

Pustinja se završavala. Zaobilaze i gomile sivog kamenja, »malj ik« se kretao kroz šumu glatkih vertikalnih stubova. Nad gomilama kamenja štrale su po više metara uvis šiljate stene, a na stotine takvih stena videlo se u daljini.

Tle je bilo izrovano pukotinama i rupagama obraslim tvrdim bršljanom. Bodljikave grane obavijale su i ove udnovate kamene kule.

Truckanje je postajalo nepodnošljivo. Jurkovski se čak ugrizao za jezik. Bikov opomenu Jermakova:

— Treba se zaustaviti, Anatoliju Borisoviću. Ovde lako možete oštetiti donji postroj »malj ika«.

Jermakov klimnu glavom, dotera transporter do najbližeg stuba, isključi i motor pa reče:

— Izvrši ćemo izviđanje. Uđite u etvoro. Vozač ostaje kraj kola... Čekajte ne nositi, poneti samo oružje.

— Ali mi nijednom...

— Nemamo vremena: Jurkovski! Spicine, brže! Bikove, od vozila se ne udaljavate. Čak i ako uđete pucnje...

Bikov iziđe zajedno sa ostalim članovima posade, ali ostade sedeći na kupoli »malj ika«, prateći pogledom drugove koji su se udaljavali: Bogdan i Jurkovski — udesno, a Jermakov i Dauge — pravo.

Nebom su kao i ranije jurili oblaci, vetar je zavijao među crnim stubovima. Nekoliko se puta razleže isprekidani pucanj, nekoliko je puta Bikov poskočio s mesta, obazirući se oko sebe. Zatim shvati da to vetar obara komade stena, ali ipak uđe u transporter i vrati se sa automatom. Tle su potresali snažni udarci... U jednom času Bikov skoči, steže automat. Uđinilo mu se da je iza najbližeg stuba bešumno šmugnuo ogroman, mračan ovek, ogroman kao kupa. Zadrhta, pilje i u tom pravcu. Ali ne, bio je to samo nekakav kamen. Smirivši se, razgledao je zatim najbliže stene i kamene stubove nalazeći u njima poznate konture: lava koji spava, gigantsku žabu, nekakvu udnovatu figuru sa rogovima i iskolačnim oćima... Tigrovi, gušteri, aždaje od kamena... Iz razmišljanja ga trgnu pomicanje nekakve male pojave u daljini.

Bio je to Jurkovski. On stiže, teško dahujući, skide automat i sa ga enjem ga baci na transporter. Pošto se malo odmorio, on odgovori Bikovu, koji ga je pitao kakav se teren nalazi pred njima.

— Stene, gomile kamenja, nekakve jame, a ovo e ga znati ega tako sve nema... Vire nekakvi komadi iz peska — po metar, metar i po visoki, oštri kao britva... a onamo — on pokaza u pravcu iz koga je došao — oko dve stotine metara odavde, ovi Venerini zubi su gusti kao zid, ovek ne bi mogao da se provu e izme u njih. orsokak. Mora ete, izgleda, svoje oklopno vozilo da okrenete nalevo krug.

— Možda e Jermakov i Dauge prona i neki put...

— Možda, mada sumnjam... Verovatno emo morati da tražimo zaobilazni put: ne možemo valjda da dižemo u vazduh sve redom! Ja bih, da sam na vašem mestu, ve po eo sa pripremama.

U daljini se pojaviše dve siluete — popeše se na jednu stenu i jedna od njih po e da maše rukom. Bikov odgovori mahanjem.

— Evo i Jermakova sa Daugeom. A šta je sa Bogdanom? Jeste li se odvojili od njega, ili se desilo nešto drugo, Vladimire Sergejevicu?

— Da, o igledno smo se odvojili — rasejano odgovori Jurkovski, prate i pogledom drugove, koji su se približavali. — Ovde ovek lako može da se izgubi i zaluta — na desetak koraka se zbog kamenja ništa ne vidi, a ja sam se vra ao drugim putem. Je li Bogdan odavno otišao?

— Kako to — da li je odavno otišao? Otišao je zajedno sa vama...

— Šta? — upita Jurkovski, o igledno ne uvši dobro Bikova.

Bikov utke prede preko toga, misle i da se Jurkovski možda šali.

— Posredi je bila nekakva sitnica, rupica na bocu za kiseonik. Nepotpuna hermeti nost, šta li...

— Šta? — Bikov oseti udnovati nemir. Nije razumeo Jurkovskog.

Jurkovski se sada o igledno tako e našao u udu:

— Bogdanu se nešto desilo sa bocom za kiseonik. Rekao mi je da se ne zadržavam, da ga ne ekam, pa se vratio prema »malj iku« da uzme novu bocu. Za svaki slu aj... A vi, Alekseju Petrovi u, jeste li se vi udaljavali od transporterera?

— Zna i, Bogdan se vratio do »malj ika«?

— Vratio se... po novu bocu...

— Bogdan se nije vratio do »malj ika«... — jedva uspe da izgovori Bikov, ose aju i u telu nekakvu udnovatu jezu koja ga je obuzela zbog lošeg predose anja.

— Nije se vra ao?

Obojica sko iše tako re i u isti mah, zapanjeno gledaju i jedan drugoga.

Trasporteru se približiše Jermakov i Dauge, koji je nosio dva automata i pridržavao komandanta. Jermakov je išao sporo, šepaju i desnom nogom. Kada su bili na nekoliko kora aja od transporterera, komandant kroz stisnute zube procedi:

— Spremajte se, voza u. Tamo može da se pro e. Svi u kola!

Jurkovski neo ekivano sko i na tle, dograbi automat i, ne rekavši ni re i, polete napred, klizaju i se i spoti u i po stenama. Bikov zaostade za njim za deli sekunde.

— Dauge! — povika on takvim glasom, da ovaj zadrhta. — Daj jedan automat komandantu i — za Jurkovskim, brzo!... Anatoliju Borisovi u, izgleda da se Bogdanu desila nekakva nesre a. Dopustite mi da po em?

— Brže! — povika Jermakov.

Dauge je ve tr ao napred, gube i se u bodljikavim stabljikama bršljana. Noge su mu klizile po glatkim stenama, Tle — krupan šljunak, zasut peskom i prašinom — kao da se migoljio pod nogama. Bikov je bio preznojen. Brzo, brzo — odzvanjalo mu je u slepoo nicama. Misao je radila brzo, jasno. Ili su Bogdana napali («Teško da je to mogu e — stene su ipak mrtve...») ili se okliznuo, udario, leži bez svesti («tada emo ga prona i, sigurno emo ga prona i...») ili je zalutao («Zašto onda ne puca, zašto ne zove u pomo ?») Odjeknu rafal automata. Bogdan?... Ne! To je bio Jurkovski. Stajao je na steni, opalio pa po eo da osluškuje... Nema odgovora, nema... Kamen odgovara dugotrajnim, povremenim odjecima...

... Bikov je sedeo, oslonjen o gomilu bala, lagano žvakao presovanu pršutu, pijuckao vo ni sok. Leže i na podu, teško dišu i, spavao je Dauge. Nad radio-stanicom je sedeo nepomi ni Jermakov. O i su mu bile zatvorene, samo su se lagano pomicali njegovi prsti na dugmetu.

Opipavao je eter, pokušavaju i da se poveže sa »Hiusom«. Ranije je to radio Bogdan. Bogdan... Nad glavom, po oklopu »malj ika« odjekuju lagani, umorni koraci. To šetka Jurkovski.

Jurkovski okrivljuje sebe za Bogdanovu nesreću. Dauge i Bikov su pokušavali da ga razuvere, ali bezuspešno.

— Nisam smeo da ga puštam samog — ponavljao je neprekidno, posmatraju i drugove praznim pogledom.

Jadni Bogdan... Jadni Jurkovski...

Dvanaest punih asova su lutali po kamenim džunglama. Na pucnje im je odgovarao samo potmul eho, klopotala je udaljena Golkonda i odjekivali su udarci srušenih stena. Bogdan nije odgovarao. Pronalazili su ispaljene aure — svoje. Svoje tragove u pesku i prašini. Bogdan se nije odazivao... Nekoliko im se puta uinio da odnekud dopiru pucnji — i odmah bi strelovito pojurili u tom pravcu, pucaju i uz put. Ali, uvek je to bivala samo obi na varka. Znoj im je oblivao oči, noge su im klecale, a oni su drhtali. Sve eše se spoticali i padali, i sve im je teže bilo da ustanu. Najzad je Jurkovski pao, a Dauge se, pokušavaju i da mu pomogne, sruio kraj njega. Bikov je stigao do njih i spustio se na kamenje, jedva nekako savivši odrvenele noge. Jedno je vreme posmatrao kako Jurkovski, teško dašu i, pokušava da ustane, jedva pokreću i ruke, ne mogavši da podigne glavu, a onda reče:

— Idemo do »malj ika«... treba se prvo odmoriti...

— Ne-e-e-e! — razjareno dreknu Jurkovski.

Ipak su krenuli natrag. Bikov je nosio sva tri automata i vodio Jurkovskog. Dauge je išao ispred njih, povode i se i ne biraju i put, a kada bi se zaustavio, oslonivši se o stenu, Bikov bi ga, prilaze i mu, malo gurnuo u leđa. Geolog bi se jedva nekako odlepio od kamena i spoti u i se vukao dalje. Kao da je bio oslepeo od zamora, ali — upravo je on prvi primetio široku raselinu i na njenoj ivici Bogdanov automat koji se presijavao. Dauge je poeo da viče iz sveg glasa, pa je čak pao i na kolena, nerazumljivo mrmljajući i, pokazuju i malaksalom rukom na provaliju...

Kada je »malj ika«, kreću i se sporo dopuzao do provalije, Bikov se vezao čelima uzetom i spustio dole. Uo je kako odozgo promuklim glasom doziva Jurkovski: »Bogdane! Bogdane!« Na dnu raseline, Bikov pod snopom jake baterijske lampe ugleda gomile kamenja, pesak, ostatke bodljikavih grana od bršljana, šljunak... Lutao je po tami pola asa, opipavao svaki kamen, zagledao u svaku pukotinu... Ali, Bogdana nigde nije bilo. Imao je još toliko snage da se izvuče iz provalije i uđe u transporter. Tamo se sruio na pod i zaspao kao zaklan.

Bikov je dovršio obrok. Jermakov se nije micao. Dauge najednom ustade, bulje i mutnim očima i pojuri prema njemu:

— Bogdane! Bogdane! Pronašli smo te najzad, rođeni naš! — njegov glas najednom kao da zamre, on se sav opusti, sede i poe da trlja lice obema rukama. Posle kraćeg utanja, progovori:

— Izvinite, Antaliju Borisovi u... Priinilo mi se... — i poe da namešta šlem drhtavim rukama.

Jermakov baci na njega brz pogled i okrete se na drugu stranu.

— Mi ćemo, eto, pokušati još jednom, Anatoliju Borisovi u — reče ne baš previše energično Bikov.

— Da — bešumno pokrete usne Jermakov.

Prošlo je još etrdeset i osam asova, ispunjenih napetošu do krajnjih granica, nadama i gorkim razorenjima. Traganje je bilo uzaludno.

Ništa nisu pronašli. Nigde ni najmanjeg traga! U preniku od jednog kilometra pretražili su svaku pukotinu. U provaliju, pored koje je naen Bogdanov automat, spuštali su se četiri puta. Bilo im je užasno teško. Naročito: Jurkovskom.

Dok su ostali tragali za Bogdanom, Jermakov se sa mukom izvlačio iz transportera, jedva hodaju i zbog išašene noge i satima sedeo kraj »malj ika«, sa automatom u krilu. Čekao je signal. Dok su se ostali odmarali, mrtvi umorni posle traganja, on je dežurao gore, pokušavaju i da uhvati vezu sa »Hiusom«. U jednom je trenutku uspeo da se poveže sa Krutikovom i opiše mu položaj ekspedicije, ne pomevši ni jednom rečju Bogdanovu

nesre u. Dok su utke slušali razgovor, geolozi su se složili sa onim što im je rekao komandant. Mihail i ne mora da zna baš sve. Iako mu nije baš lako u onoj samo i.

Toga je dana Jurkovski preduzeo poslednji o ajni ki i skoro lu a ki pokušaj da otkrije tajnu Bogdanovog nestanka. Kao iskusni alpinista, usudio se da se popne na vrh jednog od najviših stubova, udaljenog oko sto metara od »malji ka«. Prosto je bilo neverovatno kako mu je pošlo za rukom da se popne na njega. Bikov i snuždeni Dauge su stajali u podnožju.

Zatim su, kada se Jurkovski spustio dole i le ima oslonio o stenu da bi se malo odmorio, strpljivo ekali da vide šta e im re i. Jurkovski im, me utim, re e samo slede e:

— Golkonda je blizu... Kao na dlanu...

Jermakov ih je o ekivao kraj »malj ika«.

Kada svi u oše u transporter i skidoše šlemove, on tihim glasom re e:

— Kre emo za jedan as.

Bikov se nije za udio. Svima je, najzad, bilo jasno da je Bogdan Spicin mrtav. ak i da mu je boca sa kiseonikom bila ispravna, mogao je izdržati najviše etrdesetak asova. Jurkovski je, me utim, reagovao druga ije od ostalih. Drhte i, uzbu en do krajnjih granica, on promrmlja:

— Ja odavde ne idem... On je još ovde... negde... pored nas... možda je... još... Ja ne idem Anatoliju Borisovi u!

Jermakov progovori blago, umiruju i ga:

— Vladimire Sergejevi u, moramo po i. Bogdan je poginuo. On više nema kiseonika. Moramo izvršiti svoju dužnost. Nemamo prava... Mislite li da je prvim ekspedicijama na Antarktiku bilo lakše? A Beranc, Sjedov, Skot, Amundsen... A naši pradedovi kod Volgograda... Ni ija smrt ne može zaustaviti našu ofanzivu...

— Pljujem ja na sve to! — re e naglas, potpuno van sebe Jurkovski. — Pljujem ja na Golkondu! To je podlo, družo Jermakov! Ne u da idem! Do avola, ostajem ovde sam...

Lice Jermakova posive, ali se on ne pomeri sa mesta, dok je prijateljskim tonom smirivao Jurkovskog:

— Družo Jurkovski, prekinite sa histerijom, obuzdajte se malo! Nare ujem da se stave šlemovi i izvrše pripreme za pokret!

Energi no se okrete, sede za upravlja , a Jurkovski se skljoka u naslonja u. Ramena su mu se tresla...

Deseto poglavlje

— Ovde se iskrcavamo.

— Razumem, Anatoliju Borisovi u. Dopustite mi da vam pomognem... Dauge, pomoz mi...

Bikov pogleda kroz izlazni otvor i nehotice zažmuri, pope se na kupolu transportera i pruži ruku Jermakovu. Iza komandanta izi e namrgo eni Dauge... Samo je Jurkovski ostao da leži u transporteru, licem okrenut zidu.

Evo i Golkonde!... Na kilometar od »malj ika« se kovitlala nad zemljom siva koprena dima i prašine celim horizontom. Koprena se pomicala i leljala kao ogromni talasi. A u daljini, zaklanjaju i polovinu neba, štrcala je gigantska stena-planina, crna kao ugalj, ozarena zaslepljuju im odblescima raznobojnog plamena. Njen vrh je nestajao u purpurnim oblacima koji su munjevito leteli. Zaglušuju a grmljavina je dopirala iz nedara tog udovišnog kotla, koji ve ito kloko e; teren je podrhtavao, beže i bukvalno ispod nogu, kao živo bi e. Bikov se ugrize za donju usnu i brzo isklju i vezu sa spoljnim svetom.

— Isklju i spoljni telefon!... uješ li me, Alekseju — povika Daugeu iznad samog uveta, tako da Dauge ak i zadrhta.

— Šta se dereš? Odavno sam ga ve isklju io...

Bu-bu-bu-bu... Iz uskovitlane koprene izlete vatrena kugla, polete uvis i prepolovi se uz zaglušuju u eksploziju.

— Divno! — ushi eno re e Dauge. — Idem da pozovem Vladimira...

— Ne uznemiravaj ga — jedva progovori Jermakov.

Bikov nije mogao da odvoji pogled od prizora pred sobom, od fantasti ne crne planine na horizontu. Najzad je shvatio — pred njim se nalazio stub dima. Nije mogao da veruje da se ta mra na tvorevina sastoji od pare, usijanih gasova i estica prašine. Prenu se.

— Šta ćemo dalje da radimo, Anatoliju Borisovi u? Maršruta?

— To e re i geolozi — odgovori Jermakov, posmatraju i Golkondu kroz dogled. — Verovatno ćemo krenuti duž obale Golkonde... A uz put ćemo sastaviti kartu... Treba potražiti mesto za raketodrom...

Geolozi izi oše iz otvora transportera. Dauge uzviknu:

— Pogledaj samo, Vladimire! Pa ovo je prava pravcata geološka katastrofa! Kataklizma!

Uštini me! Fantasti no je, avo ga odneo!...

Jurkovski nezainteresovano sede pored komandanta. Ose alo se da mu je bilo sasvim svejedno sve što se zbivalo oko njega. Dauge sko i dole, sagnu se do tla. Trenutak je razgledao podlogu, zatim duboko zavu e ruku u rukavicama u debeli sloj prašine i, zahvativši pregršt, pokaza Jurkovskom.

— Smolasti pesak! Pogledaj!... Anatoliju Borisovi u, po e emo upravo odavde... Ne!... krenu emo onamo, malo dalje! — pokaza Dauge prema dimnoj kopreni. — To je prava riznica, shvatate li to? Šta je zlato prema ovome! To su odista retke zalihe! Brzo napred!

— Opasno je, Dauge — primeti Bikov. — Ko zna šta se tamo dešava...

— Opasno? — povika Dauge. — Pa kog smo se vruga onda uopšte i dovukli ovamo? udan si, nema zбора! A kako e da rade oni koji e sti i posle nas?... Istraživanje je uvek opasno...

— Rizikovati... — po e Bikov i zagrcnu se.

Na kilometar i po od »malj ika« pojavi se stub sivog dima, protkan jakim belim plamenom. Penju i se uvis na ivici, plamen se proširi u ogromnu bleštavu kuglu. I ponovo odjeknu eksplozija. »Malj ik« se zaljulja. Bikov izgubi ravnotežu, uhvati se za rame Daugea i, padaju i, stiže da primeti kako se od dimnog stuba otkla ila teška plava kugla, poletela prema nebu i ponovo zaronila u uskovitlanu pu inu.

— Jesi li video? — povika Bikov. — To nije samo opasno...

— Obavezno! — Dauge zatrese energi no pesnicom. — Obavezno moram dospeti tamo! Po bilo koju cenu!

Tako je otpo ela »svakidašnjica« u radu ekspedicije. ..

Jermakov kategori ki odbi zahtev Daugea. »Malj ik« krete, drže i se na oko tri stotine metara udaljenosti od ivice dimnog zida.

— Sve dotle, dok ne bude opremljen raketodrom sa farovima — re e Jermakov, odgovaraju i na insistiranje geologa — ne u dopustiti, druž e Dauge, da dovodimo u opasnost vozilo i ljude. Još nismo izvršili ni jedan jedini zadatak.

Ograni ite se na isto geološka istraživanja ovde, i potražite mesto za lansiranu rampu. im raketodrom bude gotov i »Hius« premešten ovamo — tada ćemo videti i odlu iti...

»Malj ik« se zaustavljao svaka dva-tri kilometra. Istraživa i su se iskrcali. Jermakov je ostajao u vozilu, a ostali su kretali na posao. Dauge i Jurkovski su išli napred, sakupljaju i uzorke tla, razgledali okolinu i nameštali geofizi ke instrumente koje je nosio Bikov, a na povratku ih skupljali. Bikov je uz sve to bio pretovaren uzorcima tla i instrumentima i jedva se vukao za geolozima.

Svako je nosio i automat. To je geolozima smetalo, i Dauge jednom pokuša da svoj preda Bikovu, ali ovaj odbi da ga uzme. Najzad, svako je morao biti naoružan, kako bi intervenisao — ako se za to ukaže potreba. Dauge se naljutio, ali Bikov nije popuštao.

U šumi šiljatih stena — »Venerinih zuba« — nije nikako bilo mogu e raš istiti teren za pravi raketodrom. Ekspedicija je imala deset atomskih mina, dvadesetak bombi, ali to ne bi bilo dovoljno za takav posao. Bila je potrebna itava armija graditelja, naoružana najmodernijim eksplozivnim sredstvima i mehanizacijom, da bi se sa uspehom izvršio napad na prilaze Golkondi... Za sada im još nije uspelo da prona u prirodno podesno mesto, koje bi uz minimum napora moglo da se prilagodi za raketodrom.

Posle jednog kra eg savetovanja, Jermakov re e:

— Geolozi su nestrpljivi, jedva čekaju da zarone u Dimno more. Imaju i pravo. Možda se zagonetka Golkonde krije upravo tamo. Ali — mi smo ovde prvi. Naš zadatak je — istraživanje: prikupljanje kolekcije mineraloških i botaničkih uzoraka; ocenjivanje Golkonde i dokazivanje rentabilnosti njene eksploatacije; orijentaciono utvrđivanje karaktera kore Venere. Zato vas najlepše molim da shvatite... da shvatite ono, što ste vrlo dobro shvatili na Zemlji... Razumem: »zlatna groznica«... Ali, tu je još jedan zadatak — raketodrom, pa makar i najprimitivniji. Bez toga ne krećemo odavde ni po koju cenu. Rampu moramo stvoriti. Nedostatak vode nam skraćuje sve rokove. Ako kroz deset zemaljskih dana ne pronajdemo mesto za rampu, vratimo se u »malj ika« na onu stranu stenovitog grebena, pa ćemo tamo podići i rampu.

»Malj ika« je nastavio da se kretati prema zapadu. Tle je nešto drhtalo, naleti vetra su nanosili oblake sive magle — radioaktivne prašine i pare. Iza horizonta je jezivo odjekivala grmljavina udovišnog stuba dima koji je lebdeo nad ždrelom razbesnelog uranskog kotla. Tamo su se svake sekunde stvarali transuraniidi: rađala su se majušna gnezda u kojima je počinjao munjeviti lanac procesa — eksplodirala bi mala prirodna atomska bomba, ekvivalentna nekoliko desetina tona trotila. Kroz dogled se video ogroman oblak, protkan stotinama odblesaka. Prirodni uranski kotao, stotinama kilometara širok, besneo je i klokotao hiljadama eksplozija.

— Zanimljivo mesto — reče Dauge — šta li bi se dogodilo da tamo nema ogromne količine različitih primesa koje apsorbuju neutrone. Atomska bomba teška sto miliona tona u neprekidnom dejstvu!

U jednom trenutku iz dimnog zida izmire težak modrikastocrni oblak i polete preko ravnice pravo prema transporteru, uska u njega u ulazni otvor, Bikov primeti kako nad Golkondom bljesnu zaslepljujuće plavetnilo. Jermakov krenu transporterom nazad, ali ga oblak sustiže i počinje da napada. Po oklopu počinje da odjekuje dobivanje teških udaraca — oblak je nosio sa sobom komade kamenja, pesak. Strelica termometra je pokazivala 400 stepeni, Ekran potamne. Jermakov zaustavi vozilo. Svi su dugo nepomično sedeli, osluškujuci i kuckanje Gajgerovog brojača. Ali - oblak je već munjevito odleteo dalje.

—Eto, tako nastaje Crna oluja — reče Jurkovski, prateći i pogledom oblak, koji je munjevito leteo prema planinskom grebenu.

Golkonda je disala. Ponekad su »malj ika« napadali nevidljivi cikloni radio-zračenja. Srećom, sve je munjevito prolazilo. Osim toga, putnici su preduzimali i potrebne mere predostrožnosti a bila je povećana i zaštita unutar specijalnih odela. Geolozi su radili, zaklonjeni teškim štitovima, neprobojnim na zračenje. Pa ipak, opasnost je zapretila posadi »malj ika«. Pojavila se malokrvnost. Ljudi su izgubili apetit, slabili, postajali nervozni. Jermakov je utao i nastavljao vožnju »malj ikom« duž obale Dimnog mora.

Geološka istraživanja su dala sjajne rezultate: Golkonda je odista predstavljala riznicu neiscrpnih bogatstava urana, torijuma, transuranskih elemenata — plutonijuma, kalifornijuma, americijuma, kirijuma — jednom rečju onih materija za koje se proizvodnju u zemaljskim uslovima troše ogromna sredstva i energija. Ovde je sve to ležalo bukvalno na dohvat ruke. Bez posebnih napora svi ti elementi mogli su se eksploatisati u industrijskim razmerama, u tonama. Dauge je bio oduševljen. Srećak je i Jurkovski živnuo. Otkriće je dolazilo za otkrićem. Pred svojim očima istraživači su videli viziju budućnosti, kada će ovek eksploatisati fantastična bogatstva Venere: neverovatnan progres energetike, tehnike, industrije, medicine; planetu Zemlju, prekrivenu većito zelenim šumama od Severnog do Južnog pola, naseljenu zdravim, jakim ljudima, koji ne znaju čak ni šta je to bolest, izobilje u svemu, velelepni gradovi, gigantske elektricne centrale, srećan život...A upravo taj život treba da dobije gigantsku potporu odavde, iz smolastog peska Golkonde...

Daugeu je pošlo da opada kosa. Kada bi se ošljao, na ošlju su ostajali gusti pramenovi kose. Geolog je smršao i malaksao, samo mu je u oči ma većito goreo plamni ak energije. Temperatura mu se popela na 39 stepeni...

— Grip. Treba odista biti majstor pa da te ne uhvati promaja, jer ovek ne izlazi iz specijalnog odela! — šalio se Dauge. — Prava pravcata gripozna temperatura! Zar ne, Anatoliju Borisoviču.

Jermakov je utao. Ni sam se nije dobro osećao — bolela ga je još uvek povredena noga. Jurkovski je poeo da dobija otkopane otkopane po telu i postajao je sve utljiviji.

Bikov se osećao najbolje, ali je jednom prilikom zapazio da sa njegovim otkopanim ima nešto nije u redu; postajao je sve kratkovidiji i kratkovidiji. Jermakov mu je u otkopanim i nakapao nekakve kapi, i odredio specijalnu dijetu.

Bez obzira na jaku radioaktivnost i temperaturu od nešto i svih 100 stepeni, na Veneri su, prema svemu sudeći, postojali i živi organizmi. Za vreme jedne ekskurzije, Bikov je malo zaostao za geolozima, zanevši se razgledanjem lepog srebrnastog samorodnog metala. Odjednom za u udaljene krike. Pojuri u tom pravcu i nalete na geologe, koji su trčali prema njemu. Obaziru i se, Dauge je prišao:

— Gmizavac!... Jesi li video, Volo... Zamisli samo, Alekseju, pravo iz stene ispružio se vrat dugačak jedno pet metara sa kljunom... uhvatio sam automat... Jesi li video, Volo... a.

— Ništa nisam video — progunda namrgoćeni Jurkovski. — Po eo si da urlaš, otvorio rafalnu vatru iz automata i pojurio unazad, povukavši i mene...

Dauge ponovi prišao i dodade:

— Najviše me od svega iznenaduje što se ta zmijurina pojavila neposredno iz kamena...

— Sve ti se to pričinilo! — upade mu Jurkovski u reči.

— Hajde da vidimo šta je to bilo... — naljuti se Dauge. Imaš li bombu, Alekseju?

— Bombu imam, ali ne treba ni ići i tamo...

— Zašto da ne? Trojica — pa da je ne savladamo? A još sam je i pogodio. Zar ne, Volo... a?

Jurkovski se kolebao, ali Bikov je insistirao:

— Ne treba, drugovi! Ove mi se stene nikako ne dopadaju. Bolje da se ovamo vratimo sa tenkom... sa »malj i kom«...

— Idemo — najednom reče Jurkovski, — Ako si je ubio, onda je to veoma interesantno. Naši biolozi će likovati. A Bikov, ako to baš želi, može da se vrati svom tenku.

Bikov htjede da primeti da je on ovde najstariji po rangu, ali ništa ne reče: možda je, taj nalaz izuzetno značajan za nauku.

Išli su oprezno, jedan uz drugog. Bikov je držao bombu »na gotovs«.

— Ovde — reče Dauge i prišao podnožju stene, lupnu o nju nekoliko puta nogom, nagnu se, pokupi sa zemlje kamen i ga i ubaci ih u torbicu.

— Izgleda, dragi moj, da si promašio — zajedljivo reče Jurkovski. — Idemo kući, vreme je za ručak.

— Da, promašio sam! Šteta, odista! Bio bi to divan eksponat za naš muzej... — reče Dauge.

Jermakov posle ručka stavi primedbu da su članovi malog odreda za vreme poslednjih događaja bili dosta nesmotreni. Gledaju i netremice u Jurkovskog, Jermakov naglasi da je za rad ljudi van »malj ika« odgovoran Bikov, i da njemu moraju svi da se potčinjavaju.

Jedan sat kasnije, dok je Bikov oprezno upravljao transporterom obilaze i prepreke, a Jermakov razgledao svoje beleške, Dauge glasnim šapatom prenu sve oko sebe:

Volo... a, pogledaj-de ovamo! Ovo je otkriće!

— Pa to je senzacija! — uzviknu Jurkovski.

— Gde si to našao?

— Pod onom istom stenom u kojoj stanuje aždaja. Pogledaj samo, kamičak na prvi pogled najobičniji, najjednostavniji, ali me je odmah iznenadio njegov oblik.

— Trilobit... Pravi pravcati trilobit! Naši drugovi na Zemlji će jednostavno poludeti.

— Trilobit na Veneri? — začu se glas Jermakova. — Jeste li sigurni?

— Dobro-de, da budemo precizniji: to nije baš pravi trilobit — poe da objašnjava Dauge.

— Iako se golim okom mogu zapaziti razlike, a ja i nisam nekakav stručenjak. Ali — sličnost je zapanjujuća, kao i sama činjenica da na Veneri postoje fosili! Koliko je meni poznato, još nikada i nigde nisu na drugim planetarna bili otkriveni fosili...

udno otkriće, uzorak nađen u pustinji, poeše da razgledaju jedan po jedan. Na njemu se video odraz jedne šare — glave izdužene životinje, sa mnogobrojnim savijenim nožicama. Dauge je objasnio da je taj mnogonožac preležao u tlu mnogo miliona godina, da se skamenio i da se na Zemlji veoma često mogu pronaći slična okamenjena stvorenja — trilobiti. Pre mnogo stotina miliona godina te su životinje živele u okeanima na Zemlji, a zatim su

izumrle iz nepoznatih razloga.

— Sve same zagonetke! — nastavi Dauge. — Golkonda je tako e ogromna zagonetka: »Venerini zubi«, crveni oblaci, mo vara na mestu gde se spustio »Hius«, crne oluje, plavetnilo nad Golkondom... I sada, na kraju, ovaj trilobit... Zar je mogu e da je ovde nekada bilo more?

Prošao je još jedan dan. »Malj ik« se brzo kretao prema zapadu traže i mesto za rampu. Ponovo su se pojavila tajanstvena bi a. Dauge, koji je prvi krenuo iz »malj ika« kada su se, slede i put zaustavili, pojuri nazad, vi u i da je ugledao gigantsku zmiyu, koja gmiže ispred gusenica »malj ika«. Bikov okrenu transporter i gusenicama iskopa ogromnu rupu u pesku, ali je udovište, o igledno, uspelo na vreme da se sakrije.

Jermakov naredi Bikovu da udvostru i pažnju, kada bilo kud krene sa geolozima. Nije ih ostavljao same ni jednog koraka. Nosio je uvek po etiri bombe, pored automata koji je uvek bio spreman za otvaranje paljbe. Ali, dani su prolazili, a napetost nije popuštala.

Bikov primeti da su geolozi spokojniji, veseliji...

Neo ekivani susret ponovo sve izmeni.

Bikov i Dauge jednog dana krenuše u izvidnicu. Jurkovski je ostao da pregleda prikupljeni materijal i napiše koncept izveštaja o istraživanjima geološkog bogatstva u rejonu Golkonde. Bikov se nerado složio da udvoje krenu u istraživanje.

Kretali su se otprilike dva asa. Ništa se neobi no nije dogodilo. Prilikom povratka Bikov oseti da mu nije dobro. Mršte i se od glavobolje, jedva se vukao za Daugeom. Bolele su ga o i. Unakolo su se ljuljale stene, brda, dimne koprene na severu... Jednostavno je želeo da istoga asa legne i zatvori o i...

— Evo opet! — Daugeov glas ga natera da se prene. — Nikako mi se ne dopadaju ovakve stvari!

Stajali su na ivici velikog levka, U dubini se crnela rupa koja kao da nije imala dna.

— Pogledaj, kako su se istopile ivice levka — re e Dauge. — Neverovatna temperatura od nekoliko hiljada stepeni!

— Podzemna eksplozija? — jedva progovori Bikov, ose aju i kako mu se jezik oduzima. »Loše mi je... Moram što pre u vozilo da se ispavam...« mislio je.

— Podzemna atomska eksplozija... Uopšte mi se ne svi aju ovakve stvari. Ne dopada mi se boja tla — dodade Dauge.

Sve oko njih je bilo prekriveno ne im što je li ilo na crveni gnoj.

— Ovde je sve crveno. Crveno i crno... —

Bikov se seti Bogdana. — Hajde, Dauge. Umoran sam.

Na iniše nekoliko kora aja kada Dauge najednom povika. Bikov se prenu i po e da se okre e u mestu, mrmljaju i:

— Šta? Gde?... .

— Bombu! Alekseju, bombu! Brzo!

Bikov izvu e bombu, još ne shvataju i gde da je baci. A Dauge, prislonivši automat na stomak, po e da puca ispred sebe.

— Aždaja! — vikao je Dauge. — Bombu! — i pritiskao je oroz, otvaraju i vatru u nekakav nevidljivi cilj na desetak metara ispred sebe.

Bikov ništa nije video i smirivao je Daugea, predlažu i mu da krenu prema transporteru.

Kraj »malj ika« su ih do ekali drugovi. Jermakov upita:

— Šta se desilo?

— Veoma udne životinje — nejasno po e Dauge. — Ogromne zveri... crne, desetak metara duga ke... Koža im se presijava, kao da je vlažna... A zašto nisi bacio bombu, Alekseju?

Pomogli su mu da se popne u vozilo i skine šlem. Lice mu je bilo mokro od znoja, a o i su mu se kolutale.

— Zašto li su samo providne? — lagano upita Dauge i strovali se na jastuk utonuvši u san.

Jermakov sasluša izveštaj Bikova, pa ga upita:

— Jeste li potpuno ube eni u to, da nije bilo nikakve aždaje?

— Nikakve aždaje tamo nije bilo — energi no re e Bikov.

— Onda stvari loše stoje... — promrmlja Jurkovski.

— Jako loše — dodade Jermakov. — Dauge je bolestan... se am se »Tahmasiba«. I crvenog prstena... Sli ni simptomi. Nalik na halucinacije...

Kada »malj ik« ponovo krete, Dauge se prenu, zagladi uperak i mirno re e:

— Putujemo, izgleda?

Bikov, koji je dremuckao kraj njega, podiže glavu. Dauge ga pogleda i osmehnu se:

— Samo ti lezi, Ljoška! Izvini, probudio sam te...

Jurkovski se prosto uko i nad svojim sto i em, okrenuvši im svoje zapanjeno — radosno lice. Jermakov zaustavi transporter, obrisa znoj sa ela i sa olakšanjem progovori:

— Izgleda da je sve prošlo... sre no se za vršilo. ..

Jedanaesto poglavlje

Drugi dan uzastopce je nisko nebo sipalo pahuljice crne prašine. Crni sneg se kovitlao pri slabim naletima vetra, pokrivaju i prostranu valovitu ravan, u ijem se centru nalazio »malj ik«. Na kraju — ipak su imali sre e! Pred njima se nalazio divan prirodni raketodrom površine oko dve hiljade kvadratnih kilometara, potpuno ravan, ako se izuzme desetak stena, koje su virile iz smolastog peska. Sa juga, prema pustinji, ravnicu je oivi avao poluprsten Venerinih zuba: u daljini, na severu, iza koprene Dimnog mora, klokotala je Golkonda, Do nje ima etrdesetak kilometara — zna i ne previše. Utvr eno je da je tle toliko radioaktivno, da može napajati selensko-cerijumske baterije, snabdeva e elektri nom energijom radio-farova, koje je trebalo postaviti na uzvišicama ogromnog, što je mogu e pravilnijeg ravnostranog trougla na ivicama rampe. Ali, najpre su morale da se dignu u vazduh stene koje su smetale, jer je postojala verovatno a da planetoplan prilikom spuštanja udari u njih: jer, one su virile iz peska gotovo u samom centru budu eg raketodroma. Zato je Bikov, uz pomo dvojice geologa, postavio mine na dva mesta.

— Na koji talas natempirati — povika Jurkovski, sede i na uzvišici stene, na koju je trenutak pre toga doturena mina.

— Indeks osam! — javi se Bikov.

— Gotovo! Sve je u redu! — re e Jurkovski i sko i sa stene visoke gotovo šest metara i umalo se ne polomi.

— Kakvo je ovo sada ponašanje? — zapanjeno upita Bikov. — Ponašate se kao nekakav de ki . Javite se na raport komandantu!

Kada su se našli u transporteru. Jermakov uklju i motor i »malj ik« krete ka Venerinim zubima, u ijem se podnožju zaustavi. Bikov upita Jermakova da li da otpo ne sa miniranjem. Komandant izdade odobrenje. Bikov stavi ruku na dugme za aktiviranje mina preko radio-stanice. Monitor zaslepljuju e blesnu, pa se zatim odmah zamra i — u daljini se podigoše tri krvavo-crvena stuba ognjenog dima i, njišu i se na vetru, rasplinuše se u obliku pe urkastih oblaka. Iza horizonta, nadja avaju i buku Golkonde, dopre zvuk nalik na udar groma, razleže se iznad »malj ika« i, tutnje i, prolete dalje.

Istoga dana crni sneg prestade da pada i odjednom nastupi nehsvatljiva pomr ina. Neo ekivano se ugasiše purpurni oblaci. Nad pustinjom zavlada gluva pomr ina...

U mrkloj pomr ini zapo eše radove na postavljanju radiofara, pri svetlosti »malj ikovih« reflektora i lampi pri vrš enih za šlemove. Radili su svi, izuzev Jermakova, koji se jedva kretao zbog povre ene noge i koji je iz transportera održavao stalnu vezu sa »Hiusom«, vodio dnevnik, podešavao televizijsku vezu sa planetoplanom, unosio podatke u kartu Golkonde. Kao i pre, svaka dvadeset etiri asa, u 19.55 asova prema »Hiusovom« vremenu, gasio je u transporteru svetlost, uvla io se u komandantsku kulu i gledao kroz okulare daljinomera dugo prema jugu...

Veza sa »Hiusom« je bila povremeno izuzetno dobra. Tada bi Jermakov svaka tri- etiri asa razgovarao sa Krutikovom, koji se raspitivao za sve, slao im pozdrave, govorio kako je tužan što je sam, što njegovi drugovi nisu kraj njega... A o Bogdanu još ništa nije znao.

Zdravlje posade ponovo po e da popušta, svako se trudio da prikrije svoju slabost, ali to

nikome nije polazilo za rukom. Bikov se budio noću od bolova u oči i esto video Jermakova kako izuven posmatra otežanih gležanj. Jurkovski je, krišom od drugova, previjao otoke na rukama i nogama. Dauge se posebno loše osećao. Naoko je bio gotovo zdrav, ali ga je stalno savladavala prikrivena bolest: oslabio je i neprestano imao visoku temperaturu. Jermakov je preduzimao sve što je bilo u njegovoj moći: davao mu lekove za umirenje, primenjivao elektro-terapiju, ali sve to nije mnogo pomagalo. Bolest nije prolazila. Dauge je povremeno dobijao napade udnovatog buncanja i očajno viču i bežao od izmišljenih, nepostojećih zmija. U takvim trenucima nikoga nije poznavao, a posle napada se opet ništa nije sećao...

Montiranje drugog radio-fara se približavalo kraju. Ostalo je da se uradi još jako malo. Bikov je, mrtav umoran, otišao u transporter da malo predahne. Geolozi su ostali napolju da rasporede poslednju stotinu kilograma selensko-cerijumskih baterija. Jermakov je nešto petljao kraj radio-stanice, bio namrgošen, nezadovoljan. Pošto malo pričekao, Bikov mu se oprezno obratio:

— Jesu li u pitanju ozbiljne poteškoće?

Jermakov zadržao i okrete se:

— Ah, vi ste ovde... Da, prekid veze. Ne očekivan i... prilikom udnovat... Razgovarao sam sa Krutikovom... i veza se najednom prekinula. ..

— Da se nisu možda poremetili aparati?

— Ne, radio-stanica je u najboljem mogućem redu... Pre ovoga je veza bila izuzetno dobra...

Bikovu se ućini da Jermakov govori neobičnim tonom.

— Da li je ostalo još mnogo toga da se uradi? — upita Jermakov.

— Ne, preostalo je još otprilike dva sata rada, ne više.

— Odlično. — Komandant pogleda na ručički asovnik, i kao uzgred upita: — Niste li nekad zapazili, Alekseju Petroviću, nekakvo sevanje na jugu?

— Na jugu? Prema »Hiusu«? Ne, nisam,

Anatoliju Borisoviću. Na jugu, u rejonu možda varava još do sada nije zapaženo sevanje. Barem ne do sada.

— Da, da, imate pravo... — rekao je Jermakov smirenije. — Završite — pa na odmor. Imamo još malo posla.

Bikov ponovo namesti šlem i ustade. Na izlazu rekao je:

— Brzo uću se vratiti, Anatoliju Borisoviću; pomoć ću vam da izidete napolje.

Jermakov ga pogleda, zatim pogleda na ručički asovnik i jedva promrmlja:

— Treba osmatrati horizont.

— Horizont?

— Da, prema jugu, prema možda varavi...

— Dobro, dobro...

Probudivši se noću, Bikov ugleda Jermakova kako sedi za prijemnikom. Nije uspostavio vezu. »Hius« je ćutao ćele noći. I celog sledećeg dana...

Treći, poslednji radio-far su montirali kraj samog lansirnog tornja, i pri tome su ćutali. Ništa se nije bilo promenilo: iz pravca Golkonde je sve kloktalo od eksplozija u uranskom kotlu, i iznad njih je ponovo lebdeo purpurni svetlosni zid, nalik na polarnu svetlost. Tle pod nogama je drhtalo. Na jugu su, nad crnom pustinjom, munjevitom brzinom leteli cikloni. Jedva ćujno je zviždukao radio-far, a nevidljivi radio-sноп je zapoćeo svoj munjeviti let u kolotovima po nebu — od horizonta prema zenitu, od zenita prema horizontu — kao da odmotava beskrajnu ogromnu spiralu.

Posao je bio završen. »Malj ćik« će uskoro krenuti. Izvući će se iz gigantske moždane ćevare i vratiti na Zemlju »Hius«. Crno nebo će biti ozareno svetlošću, doleta će i odletati sa Venere desetine planetoleta, a tri jaka radio-fara će neprekidno emitovati svoje pozivne signale u eter: »Ovde rampa za spućtanje, ovde Golkonda, ovde je vać cilj, lutanice po kosmićkim prostranstvima!«

— Dakle, reketodrom »Uranska Golkonda broj jedan« spreman je da poćne da prima planetoplane — rekao će ćzvućnim, zvonkim glasom Jermakov — Sedamnaest ćetrdeset i pet

minuta, šesnaestog septembra...

Svi su utali. Jermakov podiže ruku i sve ano, glasno i odmereno izdeklamova:

— Mi, posada sovjetskog planetoplana »Hius«, proglašavamo Uransku Golkondu sa svim njenim bogatstvima svojinom ove anstva!

im su se vratili u transporter, Jermakov sede za radio-stanicu, a Jurkovski sma e šlem, opruzi se i upita Daugea:

— Elem, Johani u, ime eš nas sada po astiti?

Bikov se seti: tog dana je bio Daugeov ro endan. Šeretski se osmehnu i upita slavljenika:

— A gde su one obe ane akonije?

Dauge se uzmuva, po e da pretura po svojoj vre i i izvu e brižljivo upakovanu flašu, dve konzerve i podobar komad sušene letonske slanine. Sve to nije spadalo u uobi ajeno sledovanje me uplanetaraca i bilo je pravo udo kako je to Dauge uspeo da prošvercuje slaninu. Bikov raširi salvetu i po e da rasprema sto. Prazni no raspoloženje se stvori u transporteru za tili as.

Jermakov je petljao oko radio-stanice, nešto prora unavao i po eo da doziva »Hius«. Eter je, me utim, utao. Jermakov isklju i radio-stanicu i priklju i se društvu, iako se najpre odupirao, smatraju i da e biti najbolje da se odmore od napornog rada.

Dok je Jurkovski sa apetitom jeo konzerviranu jegulju, Dauge po e da pri a šta mu se, navodno, desilo za vreme ekspedicije u pustinji Gobi:

— Bilo je to... eto... ovako... Upravo povodom jednog ro endana. Po esmo da otvaramo konzervu sa dimljenom jeguljom u šatoru, svi su gledali u konzervu, a ja spazih kako iznad svih, izvijaju i se gamiže ogroman suri crv... pravi zmijski car. . Sav od nekakvih prstenova...

— Lažeš! — upade mu u re Jurkovski.

— ekaj samo, da uješ — nastavljao je sa pri om Dauge. — Bila je to udovišna životinja, naoružana uz sve to elektricitetom... Po eo sam da vi em, potr asmo u susedni šator po puške, a kada se tr e i vratismo — od elektri ne zmiije ni traga, kao da je kroz zemlju propala...

Bikov na to re e:

— Toliko sam puta bio u pustinjama, posebno u pustinji Gobi, ali za tako nešto nisam ni uo a još manje bih mogao da kažem da sam video...

Jurkovski htede nešto da kaže, ali ga Jermakov prekide:

— Izvinite za trenutak! — re e i uklju i radio-stanicu.

»Hius« je, me utim, i dalje utao.

— Veze nema? — zabrinuto upita Dauge.

— Ve puna dva dana — tiho odgovori Bikov.

— Krenu emo prema »Hiusu«... — energično re e Jermakov, pošto isklju i radiostanicu i, pogledavši na sat, dodade: — Za jedan as, otprilike, ako se, razumljivo, nešto u me uvremenu ne desi...

Me uplanetarci se zbunjeno zгледаše.

— Dopustite — namršti se Jurkovski. — A Dimno more?

— Zar ne emo krenuti prema Dimnom moru? — sa u enjem upita Dauge. — Kasnije... jer Krutikov mora, kako smo se unapred dogovorili, da »Hius« prebaci ovamo. Raketodrom je spreman za prijem... Mihail eka samo vaše nare enje.. .

— Izgubili smo vezu sa njim... — muklo re e Jermakov.

— Ništa zato! — Jurkovski sleže ramenima. — To se doga alo i ranije. Pri eka emo malo...

— ...a u me uvremenu možemo da istražujemo Dimno more. To predstavlja uskla ivanje korisnog sa...

Jermakov na to odgovori:

— Ne, krenu emo prema »Hiusu«... Veza se može uspostaviti, ali se može desiti i suprotno. Ne smemo ekati, moramo odmah da se vratimo do »Hiusa«. Vode imamo za još samo etiri dana. Od sutra smanjujem dnevno sledovanje vode...

Jurkovski sko i sa mesta:

— Da odemo? U trenutku kada je posao tek napola obavljen? Da se zadovoljimo mrvicama, dok se nalazimo na dva koraka od riznice tajni i zagonetki? Poverili su nam odgovoran posao...

Jermakov prekide Jurkovskog:

— Smatrate li da su geološki podaci o Golkondi i okolini kompletni?

— Na pristupima Golkondi?... — Jurkovski zažmire.

— Da, na prilazima Golkondi...

— Podaci su tek relativno kompletni — oprezno progovori Dauge. — Ali...

— Završili ste prvu fazu proučavanja kvalitativne i kvantitativne strukture minerala i ruda a u okolini Uranske Golkonde — energičnim glasom započinje Jermakov. — Dokazali ste da je nalazište pogodno za eksploataciju. Prikupili ste osnovni materijal o prirodnim uslovima regiona, odredili režim radioaktivnosti. Sastavili ste i kartu okoline — geološku i topografsku. Izvršili ste geofizička merenja unutrašnjosti Venere u tom regionu...

— Podaci su, me utim, dosta nejasni — upade mu u reči Jurkovski. — Možemo dobiti mnogo preciznije podatke...

— Ne možemo! — odsečno odgovori Jermakov.

— Kako to — ne možemo? Zašto?

— Već sam rekao. Spreman sam da ponovim. Ostalo nam je vode za još samo četiri dana. Radio-veza ne postoji. »Hius«, koji se nalazi u moćnoj varijanti, nije najbezbedniji. Ekspedicija na Dimno more bi, u našim uslovima, predstavljala avanturu. ...

— Odakle bi to bila avantura, kada je reč o izuzetno odgovornom zadatku! To je sramota! Kada će ponovo ljudi doći i ovamo...

— Ako se vratimo, oni će doći i ubrzo, a ako ostanemo ovde — nikada... Ili, možda kroz dvadeset godina! Nemam nameru da žrtvujem postignute rezultate.

— Rizik! Ponovo — rizik! — Jurkovski je bio van sebe od besa. — Ne bojim se rizika! Govorite šta hoćete, Anatoliju Borisoviču, ali vi niste u stanju da od nas naćinite kukavice!

— Nije baš tako! — umeša se Bikov. Nećekivano se setio razgovora sa Jermakovom koji je vodio početkom leta i odmah je shvatio zašto je komandant letilice bio oprezan. — Osnovni zadatak ekspedicije nije geološko proučavanje — nastavi Bikov. — Ćini mi se da se nećete svi narećenja. Osnovni, glavni zadatak celog leta je bilo isprobavanje, provera »Hiusa« kao planetoplana...

— Aleksej Petrović je u pravu. Naš osnovni zadatak je da dokaćemo da planetoleti tipa »Hius« mogu da reće problem osvajanja Venere. Osim toga, naš zadatak je takoće bio da dopremimo na Zemlju rezultate prethodnih istraživanja. Mi ih već imamo. Raketodrom je izgraćen. Preostaje još ono najvaćnije — da se vratimo na Zemlju.

Slavljenik sać gaćenjem počeo da ćzvaće parće dimljene jegulje iz konzerve — bilo je oćigledno da se predaje. Jurkovski ljutito uzviknu:

— Napustiti napola obavljen posao!

— To je za sada odista najbolje, Vladimire Sergejeviču. Pored toga, mi smo obavili ono najvaćnije radićega smo uopćte i poleteli...

— Vi niste strućnjak! — drsko reće Jurkovski.

— Zato sam komandant! — Jermakov se jedva uzdrća da ne plane i dodade: — Ja ćodgovaram za ishod celog poduhvata. Mogu jednostavno da naredim, ali saslućšao sam vaće argumente i... smatram da nisu ubedljivi... Ne ćemo više da ćgovorimo o tome... Uostalom, ako se Mihail uskoro poveće sa nama i prebaci »Hius« ovamo, da u vam još jedno dva-tri dana...

Jermakov najednom ustade. Potpuno mirno, ne ćodvajajući oći odćasovnika, reće:

— Izvinite, ali ugasi u svetlost. Vreme je za osmatranje okoline. Pomozite mi, Alekseju Petroviču.

Popeće se u komandnu kulu. Jermakov ugasi svetlost, uperi objektiv prema jugu i prisloni oći na okulare. Bikov se nagnu ka drugom instrumentu za osmatranje. Pred njegovim oćima, u oćlovnocrnom krugu, ićšrafiranom fosforescentnim linijama, odjednom sinuće jedna za drugim dve sjajne krvavocrvene zvezdice — nisko iznad beskonaćne linije horizonta.

— Dajte mi proraćun — iznad samog uveta Bikova nećekivano grunu snaćan i mukao glas Jermakova. — Proraćun mi dajte, Bikove! Ne ćzevajte, doćavola...

Ne razmićšljajući mnogo, mahinalno i ućzurbano, Bikov uperi instrument prema ćudnovatim odblescima. Crvene zvezdice potamnese i ugasiće se. Jermakov ukljući i svetlost u kupoli i sa

grozni avom užurbanoš u po e da uzima prora une sa svog instrumenta.

— Koliko je kod vas? — upita brzo Bikova.

— Visina — deset stepeni nula osam minuta, azimut trinaest stepeni, dvadeset i šest minuta...Ali šta je...

— utete, Alekseju Petrovi u. — Jermakov zapisa podatke. utite. O tome emo kasnije... Bikov se ugrise za usnu.

— Svetlost! — povika najednom iz sveg glasa Jurkovski. — Palite svetio! Daugeu je ponovo zlo!

Dvanaesto poglavlje

»Malj ik« se nije kretao brzo. Po ekranu monitora su klizile konture stena, kamenog haosa. Odblesci dalekog plavetnila Golkonde poigravali su na belim ispucalim ple ima ogromnih kamenih bregova.

ak i na takvom putu je voza »malj ika« mogao da razvije dva puta ve u brzinu od one koja je postizana, ali svaki put, kada bi se transporter zaljuljao na slede o j džombi, Jurkovski bi u pomr ini kabine glasno po injao da stenje, ne bude i se. — I voza je stiskao zube, kao da je njemu samom strašno gorelo telo posuto otocima.

Kroz ravnomernu buku motora probijalo se prigušeno pucketanje radiostanice; komandant je nije isklju ivao ni za jedan tren.

Bikov nikada ranije nije video Jermakova tako zabrinutog. Razumljiva je bila užurbanost, jer se u transporteru nalazio teško oboleli Dauge, a rezerve vode u transporteru bile su dovoljne za najviše dva ili tri dana. Jasno je zašto je Jermakov odlu io da se vrati do, »Hiusa«. Ali — emu tolika i takva žurba? Zašto to komandant pridaje toliku pažnju sevanju na jugu? Možda ga je o ekivao? Da to možda nije Mihail? Zar je mogu e...

— Alekseju Petrovi u, morali bismo malo da popri amo — tiho mu se obrati Jermakov.

— Slušam vas — odgovori Bikov ne okre u i se, jer je upravljao transporterom.

— Zaustavite vozilo... saslušajte me pažljivo. Ovo je vrlo važno. Se ate li se ona dva odsjaja na jugu?

— Da.

— Odredio sam njihove koordinate pod pretpostavkom da su to signalne rakete...

— »Hius«?..

— Ne znam. Pogledajte i sami...

Bila je to karta oblasti koju su istraživali. Bikov je video gotovo pravilan prsten ogromne mo vare, blatnog kratera i krsti unutar njega — mesto na koje se spustio »Hius«. Put »malj ika« kroz pustinju i mnoštvo stena na putu prema raketodromu »Golkonda— 1« bio je obeležen jasnim ta kicama. Oštro je padala u o i mastiljavo-crna mrlja Golkonde, oivi ena bledosivim pojasom Dimnog mora.

Jermakov pokaza kraji kom olovke crveni kruži jugoisto no od mo vare:

— Evo ta ke: vidite i sami, to je mesto pored mo vare... Upravo su odatle ispaljene rakete, ako su to uopšte i bile rakete... Preciznost odre ivanja mesta iznosi — pet do sedam kilometara...

— Ali, kako je i zašto tamo mogao da se prebaci »Hius«?

— Ja nisam ni rekao da je posredi »Hius«. Ali...

— Evo šta, Bikove. Sada se kre emo prema mestu na koje se spustio »Hius«, prema mo vari. Rakete je mogla da ispalji i neka ekspedicija, koja zna da smo mi negde u ovom rejonu. Možda je to jednostavno teledirigovana raketa — teretnjak sa hranom. Isto je tako mogu e da tamo nema ni ega. Možda smo videli samo atmosfersko sevanje... udnovato je, me utim, što se sve to poklapa sa našim ugovorenim signalom.

— Ta no u 20.00? — upita Bikov.

— U 20.12 — hladno ga popravi Jermakov.

— A Mihail je trebalo da u slu aju... trebalo je da signalizira ta no u dvadeset?

— Da.

Bikova obuže jeza kada je čuo sve ovo.

— Veza je prekinuta na veoma udan na in — nastavi Jermakov, kao da glasno razmišlja.
— Zvučnik je počeo da zuji, i ja sam gotovo sasvim prestao da čujem Krutikova. Ali, u čuvalo mi se da me je on pozvao nekako... kako da kažem... uzbuđen, šta li. Suviše čak uzbuđen... A onda je zavlado tišina. I ta tišina traje već puna tri dana...

Jermakov se nagnu nad samo uho Bikova:

— Za svaki slučaj, jednu kartu predajem vama. Sakrijte je i držite uz se. Sve vreme uz se! Druga će ostati kod mene, stavljam je evo ovde, u stoici. Ma šta da se dogodi, držite se kursa prema mojim varijantama. Ne tražite novi put. Nemamo potrebe da gubimo vreme. Držite kurs prema »Hius«. I tek onda, ako »Hius« ne bude u mojim varijantama...

Bikovu zastade dah.

— Uostalom, nadam se ipak najboljem — završi Jermakov takvim tonom, da Bikov shvati; komandant se praktično nije nadao nikakvom dobru.

Jedno kraće vreme su ćutali.

— Eto, to je sve što sam hteo da vam kažem. Držite kurs prema mojim varijantama! — Jermakov se tiho nakašlja i okreće se prema radiostanici.

»Maljčik« ponovo kreće dalje. Bikov više nije obraćao pažnju na stenjanje Jurkovskog. Transporter se kretao neprestano, sve brže i brže...

Nesretni Dauge počeo da krklja, zabacivši glavu. Lice mu je bilo pokriveno pegama sumnjive, crvenkaste boje. Opasna, akutna bolest. Šta li je to bilo posred? Nisu mu pomagali nikakvi lekovi. »Groznica, koja je uništila posadu škotskog broda« — rekao je Jurkovski nekoliko dana ranije. Pešačana groznica. Ali, zašto je oboleo samo Dauge? Ovde, u »maljčiku«, svi su živeli u istovetnim uslovima. Istina, tamo, među stenama, kada su tražili nestalog Bogdana, Dauge je jednom izašao iz transportera bez skafandra i nagutao se prašine... Ali... ako je posredi pešačana groznica, onda Daugeu neće biti baš lako...

Bikova zboleše oči, on levu ruku odvoji od klavijature komandnog pulta i protrlja naduvene kapke.

— Bole? — iznenada upita Jermakov.

— Da... Smeta mi...

Jermakov se pažljivo prebaci na sedište pored voza evog i pogleda spidometar. Četrdeset i pet kilometara na čas. Malo! Transporter poskoci, za učen stenjanje Jurkovskog. Strelica spidometra ubrzo je pokazivala da se transporter kreće brzinom od sedamdeset kilometara na čas...

»Hius« — razmišljao je Bikov. — Krutikov?!? Da se nije dogodila nekakva nesreća? Zar se moglo desiti da je planetoplan nastradao?

»Maljčik« se nalazio u blizini stenovite prepreke, kada Bikov spazi na putu ispred sebe lelujanje nekakvih crvenih pega, a iznad njih svetlucave trake nalik na ljubičastu paru. Neobična vatrena bujica presećala je put transporteru. Bikov zaustavi vozilo i tiho pozva Jermakova. Jedno vreme piljili obojica kroz okulare u čudnu pojavu.

— Da pokušamo da se probijemo? — upita najzad Bikov.

— Ne... Ne vredi — neodređeno odgovori Jermakov. — Biće najbolje ako pokušamo da ovo mimoićemo nekako sa strane.

— Šta li bi to moglo da bude?

— Ne znam... Približimo se malo bliže...

»Maljčik« lagano pređe oko dve stotine metara i zaustavi se. Na crnom tlu su treperile lelujave trake jarkocrvene svetlosti. U daljini, iza ljubičaste koprane, trake su se slivale u gustu masu boje masline. Izgledalo je kao da se odnekud izliva istopljena lava, prekrivajuć i pustinju. Bikov opazi kako se crveno polje jedva primetno približava velikoj crnoj steni. Kraj podnožja se podiže i uspuza uz kamen...

— Ovo se kreće... — promrmlja Bikov. Stena nestade pod crvenom tekućinom.

— Čarobna stvar, nema zбора!

— Iziđimo da pogledamo — energično reče Jermakov i naglo ustade, ali jauknu i skljojka se u fotelju. — Ne, ne mogu da se krećem. Probudite geologe.

Iz vozila nisu odmah izišli, jer ta svetle a masa je izgledala do te mere zloslutno i zlokobno, da čak ni Jurkovski ništa nije rekao. Bikov na kraju oprezno progovori:

— Mogli bismo da pri em o i ispitamo manipulatorima šta bi to moglo da bude...

— Mogli bismo — neisugrnim glasom po tvrdi Dauge. — Po mome, to nije lava...

— Budite oprezni i u slu aju najmanje opasnosti vratite se brzo u transporter. U svakom slu aju, možete ute i, jer se kre e lagano — posavetova ih Jermakov.

Lelujava masa se kretala tako, da je na inila neku vrstu prstena oko »malj ika«, kao da dugim rukama, isturenim unapred, opipava tle. A iznad nje je treperila ljubi asta magla. U slušalicama se ulo brujanje udaljene Golkonde, odjekivalo je i ravnomerno škripanje: purpurna bujica je vukla za sobom kamenje, komade stena.

— Neverovatno, li i na živo bi e... — re e Jurkovski.

— Ovo i jeste živo bi e — pogledaj samo ove pipke, oni kao da traže put kroz stene...

— Ništa oni ne traže...

Dauge se sagnu, podiže kamen i hitnu ga u crvenu masu. Bikov, ne mogavši da osujeti Daugea, napet kao luk, bio je spreman na svaku neprijatnost. Ali — ništa se ne dogodi. Kamen pade na crvenu prašinu, posko i, malo se otkotrlja i zaustavi se, pocrvenevši. Oko njega se zalelujaše mlazevi ruži astog dima, a zatim kamen nestade, kao da ga je masa usisala u sebe.

— Temperatura je normalna — saopšti

Jurkovski, gledaju i u ru ni termometar: — Pedeset etiri i tri stota. To nije lava.

Sasvim se približiše crvenoj masi. Još nekoliko kora aja, pa bi nagazili tu udnu, purpurnu pojavu.

— Ne treba i i dalje — re e Bikov — moj broja u šlemu kao da je poludeo.

— Da, da — re e Dauge, zaustavljaju i se.

— Radijacija se poja ava. Ovaj avo zra i, Volo a... .

— Vidim i sam — progunda Jurkovski i u nuvši, po e pažljivo da razgleda ivicu purpurne bujice. — Debljina iznosi petnaestak centimetara. Ali, to nije živo bi e, Griša! Potpuno je ravnodušno prema spoljnim nadražajima.

— Baš je udan! — sleže ramenima Dauge. — Pa ni suner ne reaguje na spoljne nadražaje... Ovo je svakako kolonija nekakvih mikro-bi a...

— Mikro-bi a... Na takvom nivou radijacije? — upade mu u re Jurkovski. — Iako se živi organizam može prilagoditi svim mogu im uslovima. Utoliko pre, što ovaj avo i sam zra i... U pravu si, Johani u... Ali — kako to da se dokaže... Hajde da uzmemo uzorak — kod ku e emo ga prou iti...

— Zna i da mislite da se kroz ovo crveno polje može pro i u »malj iku«? — upita Bikov.

— Pre bih odgovorio sa da, nego sa ne — odgovori Dauge. — Ali to, svakako nije lava.

— Onda da u emo u vozilo. Jermakov eka.

— Odmah, Alekseju. Treba samo da uzmemo uzorak ove stvar iceDauge otr a do transportera, koji je bio na stotinak metara od njih, da donese sud za radioaktivne uzorke. Za to vreme je Jurkovski pokušavao da nožem odse e komad pihijaste crvene mase, ali mu to nikako nije polazilo za rukom. Gledaju i u pravcu »malj ika«, otkuda je dolazio Dauge, vuku i za sobom posudu, Bikov spazi da su ognjeni pipci ve opkolili transporter sa svih strana, na inivši zatvoren prsten gotovo pravilnog oblika oko njega. »Prsten... — odjednom pomisli Bikov. — Ognjeni prsten... Gde li sam to samo uo za taj ognjeni prsten?« Najednom se seti: »Crveni prsten! uvaj se Crvenog prstena! Zagonetka Tahmasiba... «

Tog asa tle zadrhta. Bikov izgubi ravnotežu i zamalo što ne pade. On vide kako Dauge, ispuštaju i sve iz ruku pada, kako Jurkovski pokušava da ustane, puze i etvoronoške.

Na crnom nebu zaslepljuju e blesnu belo-modra munja. Drugi udarac baci Bikova na tle. Pod nogama oseti zaglušuju u eksploziju. Svuda unaokolo grmelo je i odzvanjalo.

— A-a-a! — jedva ujno, u zaglušuju oj grmljavini odjeknu glas Jurkovskog.

Gr evito se hvataju i za neravnine terena, Bikov vide kako se tle pored »malj ika« otvori i kako iz njega suknu stub plamena. U rasplamsalom odsjaju se videlo kako se besno okre u gusenice transportera koji kao da se propinjao, i kako Dauge ustaje i ponovo ni ice pada. Nepodnošnjiva jara obuze Bikova, pošto je prodrila kroz silikatnu tkaninu njegovog specijalnog odela. Gube i tako re i svest, Bikov se uspravi, na ini nekoliko nesigurnih

kora aji prema naherenom vozilu i ponovo pade — tle kao da mu se izma e ispod nogu. Grmljavina se momentalno utiša. Kroz znoj, koji mu je oblivao o i, Bikov vide kako ispucalo tle lagano obliva slaba crvena, pepeljasto-crvena svetlost, kako transporter tone u rastopljeni pesak, zagrejan do crvenog usijanja.

— A-a-a! — vikao je odnekud Jurkovski.

Stegavši zube i savla uju i strašnu slabost koja ga je obuzela, Bikov nat ove anskim naporom po e da puzi prema tom glasu. Ugleda crne, kao ugljenisane ruke Jurkovskog kako se pružaju prema njemu. Našao je još toliko snage da uhvati geologa za ruke i odvu e ga dalje od pihtijaste mase boje maline. Posle toga ipak izgubi svest, ali izgleda na veoma kratko vreme, jer je otkrio, kada se osvestio, da je Jurkovski ležao pored njega, da istopljeno tle oko »malj ika« još nije potamnelo i da transporter stoji, jako naheren i duboko utisnut u istopljen teren, dok se oklop od plasti ne mase dimio i postao nekako sivkast. U ušima mu je odjekivalo i zujalo, i Bikov ne shvati odmah da je to zvuk Gajgerovog broja a. »Desetine, stotine rendgena« — projuri mu križ glavu misao, ali odmah negde nestade. Bikov ustade, poduhvati ispod mišice nepomi nog Jurkovskog i po e da ga vu e prema »malj iku«. Posle etrdesetak kora aja nabasa na Daugea, koji je ležao onesveš en na le ima. Donji deo specijalnog odela bio mu je sav u ritama. Aleksej brzo otvori slavinu za kiseonik, skide remen sa automata i vrsto njime priveza Daugea oko pojasa, kako bi spre io prodiranje spoljašnjeg vazduha, siromašnog kiseonikom i zasi enog radioaktivnom prašinom. Dauge po e da stenje, udišu i životvorni gas. Jurkovski se i sam osvesti i sede. Dauge je i dalje teško krkljao.

— »Malj ik«... Antoliju Borisovi u... — promrmlja Jurkovski. — Brzo...

Bikov mu pomaže da ustane i oni zajedno, klate i se, kretose ka transporteru koji se hladio. Presko iše jednu pukotinu i potr aše. Jurkovski prvi pokuša da dopre do ulaznog otvora, ali ne uspe. Ni Bikovu to nije pošlo za rukom. Otvor se istopio i postao ovalan, kao da je bio zavaren. Oklop je još uvek bio usijan i njegov se vreline ose ala ak i kroz specijalno odelo. U mra nom kesonu Bikov upali lampu na šlemu, ali nikako nije mogao da otvori vratanca.

— Antoliju Borisovi u! Druže Jermakove!

— o ajni ki je vikao Bikov. A onda najednom shvati: komandant je poginuo.

Temperatura eksplozije je bila isuviše visoka. Sve se istopilo. »Malj ik« se jedno vreme nalazio u stanju belog usijanja, a Jermakov je, kada su oni izišli, bio bez šlema. Tamo, u transporteru, sve je izgorelo. Sve — i komdandant tako e... .

— Ulaz, ulaz, brzo, avo ga odneo! — Jurkovski se uvu e u keson i naleže na ulazni otvor pritisnuvši ga celim telom. Pridruži mu se i Bikov. Uzalud! Jurkovski u nemo nom besu po e da udara otvor pesnicama.

— Treba ise i... — muklo povika Bikov.

— Da, ali ime? Brzo na pomo ni ulaz, brzo!...

Bikov izlete napolje. Drugi rezervni ulaz, koji se nalazio kraj krme, dotle nisu upotrbjavali. Obišavši vozilo, shvatiše da je sve propalo. »Malj ik« je mnogo utonuo u istopljeno tle i prosto se stopio sa njim. Videše da se rezervni otvor nalazi ispod nivoa tla. Prema tome, transporter se prtvorio u mrtvu tvr avu, u koju nisu mogli u i oni koji su ostali živi. Jermakov je odse en od sveta i mrtav. Bikov se umorno sru i pored transportera i uhvati rukama za šlem.

Daugea dovukoše do »malj ika«. Bikov je morao da upotrebi dosta vremena da bi povratio Jurkovskog, koji je bio gluv i slep za sve što se zbivalo oko njega, i koji je kružio oko transportera. Bikov ga najzad uhvati za ramena i naglo prodrma. Tek tada se Jurkovski osvesti i krenu za njim.

Dauge je još uvek ležao bez svesti. Nisu imali ni lekova, ni zavoja da mu previju noge.

Nisu mogli da mu skinu ni šlem da bi mu dali vode — temperatura vazduha je još uvek bila viša od 80 stepeni. Pokušaše sa vešta kim disanjem, mada ni sami nisu znali zašto, a krpama od pocepanog odela pokušaše da mu zaklone obnaženo telo od naleta vrelog vetra. Bikov je svaki as gledao u termometar, ali je temperatura jako sporo opadala.

— Umre e — jedva izgovori Jurkovski. — Opekotine drugog stepena. Loše...

— uti! — dreknu Bikov besno.

— Alekseju! Ona gamiže... — promrmlja Jurkovski, kao da bunca. — Pogledaj, gamiže...

— Šta to? — Bikov se obazre i odmah shvati.

Oko »malj ika« se lagano, ali primetno, sužavao prsten crvene pihtijaste mase. Purpurna masa je navirala sa svih strana približavaju i se centru strašne podzemne eksplozije, koja je spalila »malj ika«. Nad dubokim crnim levkom dizao se dim.

— Zapljusnu e nas — nastavi Jurkovski. — Samle e nas, zbrisati... .Moramo oti i što pre...

— Kuda? — Bikov lagano pogledom prede preko horizonta; svuda oko njih, sa svih strana, nadirala je masa boje zrele maline.

Jurkovski jedva ustade, nagnu se nad Daugeom i uhvati ga pažljivo ispod mišica:

— Hvataj, Alekseju... Zatvori emo se u kesonu »malj ika«. Možda emo uspeti da se spasemo... .

U kesonu je, me utim, bilo ak toplije nego napolju.

— Devedeset! — o ajno uzviknu Bikov, gledaju i u termometar.

Leže na usijani pod, a preko sebe prebaci Daugea. Jurkovski pokuša da zatvori poklopac, ali mu to ne uspe: od eksplozije se sve bilo iskrivilo. On ipak nekako uspe da pritvori otvor i u nu kraj Bikova, koji je utao, osluškuju i spoljne šumove i krkljanje Daugea, oseaju i istovremeno na le ima nepodnošljivu jaru. Osu eni su na propast; »malj ik« je nastradao, hrane nemaju, kiseonika, vode — tako e nemaju... Johani je u lošem stanju. Kako da mu pomognu?...

»Malj ik« zadrhta, bijesnu crvena svetlost, odjeknuše škripa, zveket. Crvena koprena po e obavijati unakaženi transporter.

Pola asa kasnije, temperatura se spusti na 60 stepeni i Bikov , Daugeu usu u usta malo soka od pomorandže pošto mu pažljivo skinu sa glave šlem. Dauge se osvesti, otvori o i. ispijene od patnje. Bikov ga potapša po neobrijanom obrazu i ponovo mu stavi na glavu šlem.

— Gde smo...

— U »malj iku«... ranjen si...

— Strašno me boli... Noge... Šta se desilo, zašto je tako mra no? Zašto se ne kre emo?

— Došlo je do eksplozije...

— Da... eksplozija... se am se... oborila me na zemlju i opekla... To je sigurno atomski kotao eksplodirao pod zemljom. Ta no ispod nas — jedva izgovori Dauge i po e ubrzano da diše.

Bikov okrete slavinu za dovod kiseonika.

— Dobro je, dobro... još... Dauge je duboko disao. — A gde je Jermakov? Zašto utite? Šta se dogodilo?

— »Malj ik« je nastradao, Griša... — Jurkovski u uta, a zatim veoma sporo izgovori: — Jermakov je poginuo...

Dauge se zagrcnu i ponovo izgubi svest. »Malj ik« je podrhtavao, nešto je škripalo po oklopu, kroz rupe otvora se videla crvena svetlost. Jurkovski najednom ubrzano po e da govori:

— Griša, Griša, osvesti se... Oti i emo odavde... Na rukama emo te odneti... Griša!

Dauge je u groznici drhtao, zvaao Mašu, plakao.

Bikov mu obuhvati glavu na kojoj se nalazio šlem, i steže je uza se. Dauge u uta.

— Umro? — jedva ujno upita Jurkovski.

Bikov zaškrjuta zubima:

— Nije, Dauge nije mrtav. Nosi emo ga, shvataš li to? Dokle god budemo živi...

— Nosi emo ga...

Jurkovski pri e otvoru, prisloni se uza nj i jedva ujno po e da govori:

— Šest godina smo zajedno... Mesec... pustinje na Marsu... šest godina...

Otvori poklopac kesona naglim, neo ekivano snažnim pokretom. Svuda unaokolo bila je no , tama... Daleko negde, drhte i od sopstvene snage, gromela je Uranska Golkonda, stvaraju i iznad sebe odblesak u obliku dimne koprene, protkane plamenim varnicama...

Trinaesto poglavlje

Ostala su trojica. Dauge nije dolazio sebi. Bikov i Jurkovski su jedva uspeli da ga izvuku iz transportera i stajali su potom kao ukopani, ne mogavši da smognu snage da napuste to užasno mesto. Tle je i dalje podrhtavalo... Bikov podiže automat uvis za poslednji pozdrav, ali se u poslednjem trenutku predomisli: preostao mu je još samo jedan redenik sa šezdeset metaka, a pred njima se nalazio put dug sto kilometara kroz pustinju, klanac, mo varu... Sto kilometara, sto hiljada metara, sto pedeset hiljada kora aja, a svaki od njih je krio opasnost. ..

— Pozdrav! — promuklo povika Jurkovski, i Bikov ipak ispali kratak, dragocen rafal.

Od komadi a selensko-cerijumske tkanine koje su pronašli u kesonu napravili su nešto nalik na nosila i na njih stavili Daugea.

Išli su lagano, korak po korak, kroz mrklu noć, povremeno obasjavani retkim odblescima plavih munja. U takvim trenucima Bikov bi ispred sebe ugledao šlem Daugea na improvizovanim nosilima i crnu priliku pogurenog Jurkovskog kako se tetura.

Uz put nisu razgovarali. Disanje im je bilo otežano zbog napora, a štedeli su i kiseonik, i zbog toga udisali i spoljni vazduh kroz filter za kiseonik... Od toga su se gušili, svaki as zevali. Žed ih je jezivo mučila. Jezik je postao da im deblja... Ali, tečnost je morala da se štedi, a preostao im je još samo sok od limuna. Pred njima se nalazila pustinja. Iza nje klanac. Sto pedeset hiljada kora aja... A tamo ih čekala Krutikov u »Hiusu«... Ne može on odleteti bez njih... dok ne dobije vesti, pa ma kakve one bile... Noge im se oduzimaju od napora...

Ali — Grišu treba preneti. Krutikov čeka. I Krajuhin, i Mahov čekaju, i onaj hladnokrvni inženjer sa »Ciolkovskog«, kao i devojka u Ašhabadu... I druga, tako daleka planeta...

... Koraćaju veći više od dvadeset kilometara po pesku u koji upadaju noge, a vetar duva takvom snagom da se sa mukom održavaju na nogama. Jeli su samo jednom za poslednja dva dana. Samo su jednom i pili. Jurkovski pada, ispušta Daugea, teško diše, Bikov ga gura:

— Idemo, idemo dalje, Voloća! Ostalo nam je još samo malo!

Jurkovski se ne pomera. Tada se Bikov naginje, odvrće slavinu za kiseonik na nekoliko sekundi. Jurkovski brzo udiše spasonosni kiseonik, zatim lagano ustaje i klata i se kreće napred...

Koraćaju već četvrti dan. Bikov ima mera za korake: prešli su sto hiljada koraćaja. Preostalo im je, znaći, još samo pedeset hiljada. Danas su pregledali opekotine Daugea: koža mu se ljušti, rane su otvorene... Bikov nekako uspeva da mu previje noge... Kreće u dalje. Jurkovski ponovo pada.

— Diži se!

— Ne...

— Ustaj, kad ti kažem!

— Ne mogu...

— Diži se! Ubiću te! — jedva uspeva da procedi Bikov kroz zube.

— Ostavi i mene i Grišu — ljutito, promuklim glasom kaže Jurkovski. — Idi dalje sam...

Ipak na kraju ustaje...

Za vreme predaha Bikov se, mrtav od umora i iznemogao, ipak ispavao. Četvrtog dana nisu prešli više od dvanaest hiljada koraćaja. Dok je Bikov spavao, Jurkovski je skinuo sa sebe termose sa ostacima te nečokolade i limunade, skinuo bocu sa kiseonikom, poredao sve to pažljivo pored Daugea i krenuo u noć da umre u pustinji. Bikov se probudio na vreme. Našao ga je upravo u trenutku kada je ovaj, iznemogao, osećajući da nema snage da otpuže dalje, pokušavao da skine sa glave šlem. Bikov ga je natovario na leđa i preneo do odmorišta, namestio mu bocu sa kiseonikom i šlem, ne rekavši pri tome nijednu reč. A kada je sve to uradio, naterao ga je da obećava da neće ponovo pokušati da pobegne dok se Bikov odmara...

Odmicali su napred sve sporije. Snage su im bile na izmaku. Jurkovski je ponovo pao i ostao sedeći u pesku.

— Znaćte šta, Bikove, ovako ne ide... Ne slažem se...

— Dosta priće!... Diži se!...

— Ostavite nas? Zašto se mućite? I onako ćemo svi poginuti, a...

— Ne tiće te se! Diži se! Napred...

— uj, Alekseju... Ako ipak ne stignem... o zagonetki Tahmasiba, o Crvenom prstenu... . Ja mislim... siguran sam... To su bakterije. Kolonija bakterija, ali ne zemaljskih bakterija . . Druga iji život... neorganski život. Žive na ra un apsorbovanja zra enja, Apsorbuju radioaktiyne zrake i žive na ra un njihove energije... uješ li me, Bikove?

Da, da, on ga uje. »Bakterije i zraci... «

— One se okupljaju oko mesta na kojima treba da do e do atomske eksplozije — nastavlja Jurkovski. — Sakupljaju se u obliku prstena... Crvenog prstena... i ekaju. »Malj ik« je naleteo upravo na takvo mesto... A one ose aju na kome e mestu do i do eksplozije, okupljaju se i ekaju... Gotovo sam apsolutno siguran... Prenesi svima da se uvaju Crvenog prstena. Tamo gde je Crveni prsten, tamo dolazi do podzemnih atomskih eksplozija... Ho eš li preneti? uješ li me?

— Da, da, prene u svakako... sam eš to ispri ati!

... Korak, dva... deset... petnaest... Gde li je najzad taj klanac? Trebalo bi da bude tu negde..

Sestog dana su stigli do klanca. Ulaz su odmah pronašli. Zapravo, Bikov ga je posle kratkog izvi anja pronašao, vratio se i natovario na sebe Daugea, pa su krenuli. Ali, posle nekoliko desetina koracaja skljkao se onesveš en zajedno sa Daugeom. Bio je na ivici snage,

— Dosta — re e Bikov i ustade, oslanjaju i se o glatku stenu, pošto su napravili mali predah. ..

Ali — dalje se više nije moglo i i. Moralo se puzati etvoronoške, i uz to vu i za sobom Daugea kroz splet kao gvožde tvrdog i bodljikavog bršljana.

Eto i tragova »malj ika«... Ostalo je još samo nekoliko hiljada koraka... Bikov seda, podvla i poda se oduzete noge, ali, dobro se ose a.

— Tamo je naša mo vara, Volo a. Još sa mo mal ice... Napred!

— Napred!

Posle napornog probijanja kroz džunglu udovišnih biljaka, po tlu koje se migoljilo pod nogama, zaustavili su se da predahnu malo duže pred poslednju etapu. Bikov je izvadio neprikosnovenu zalihu dragoceni termos Daugea — njihovu poslednju nadu, sa dva litra soka od pomorandže. Bikov je dopustio Jurkovskom da otpije pet gutljaja, isto toliko i sebi, a Daugeu je u ispucala usta polako i pažljivo usuo jednu ašu soka. Zatim su, jedan za drugim, odspavali po tri asa, a pošto su se probudili, popili još po pet gutljaja soka.

Uz put je u jednom trenutku Bikov sa Daugeom na ramenu po eo da tone u mo varu. Jurkovski ih je u poslednjem trenutku izvukao. Me utim, najve e zaprepaš enje ih je tek o ekivalo. Bez greške su pronašli mesto, na kome se pre ta no mesec dana spustio »Hius«.

Ali — »Hiusa« nije bilo nigde. Od njega nije bilo ni traga...

Umesto planetoplana — pred njima je zjapilo udubljenje pre nika šezdeset metara, prekriveno tvrdom asfaltnom korom, obraslo bujnom vegetacijom debelih, ljigavih stabljika...

Od onog asa, kada se planetoplan, prilikom spuštanja na Veneru zario svojim reaktorskim prstenovima duboko i lepljivo tle ilova e, neprekidno je tonuo, pritiskaju i svojom eli nom masom, teškom hiljadama tona, elasti ne slojeve ilova e nakvašene vodom. Ilova a je popuštala mikron po mikron, centimetar po centimetar i na kraju nije izdržala. Krutikov je iz dana u dan osmatrao, ekao signal, održavao radio-vezu sa Jermakovom... Ali, »Hius« je sve više i više tonuo u blato. Nešto je moralo da se preduzme. A šta e se dogoditi drugovima, kada se vrate? Umesto planetoplana zate i e široku, crnu rup agu... Nastrada e, zna i, bez vode, kiseonika, hrane?... Krutikov se kao kleštima držao za ivicu upravlja kog pulta, pokušavaju i da ustane. »Hius« se opasno naginje, i postoji opasnost da se preturi na bo nu stranu... Kroz nekoliko sekundi »Hius« e se preturiti... možda — ak i naglavice. To bi zna ilo — sigurnu smrt. Krutikov se kona no do epao glavnog pulta i stavio ruke na poluge... Zasjale su male sijalice koje su osvetljavale instrumente. ..

Mo vara zadrhta, zaljulja se beli asta džungla. Oblaci plave pare pokuljaše iz crne jame u mo vari, napunjene, žitkom te noš u... Okružen zaslepljuju im bleskom, uz gromoglasnu buku i zviždanje, nalik na gigantskog zglavkara, petonogi »Hius« izroni iz rastresitog tresetišta, zalebde za tren nad mo varom i vinu se u crno nebo, ostavivši za sobom šezdeset

metara široku jamu na asfaltnom tlu.

Nekoliko trenutaka kasnije, Krutikov je izmenio kurs i planetoplan spustio na kamenito tlo posuto crnim peskom, prebacivši se preko crnih stena izuzetno sigurno...

I sada »Hius« stoji u pomrini, itav i neoštećen, izuzev nekoliko ne tako važnih i bitnih instrumenata.

Planetoplan stoji stabilno, ali — gde? Krutikov to ne zna, uostalom, to nije ni važno. On satima i danima sedi pored radiostanice, zove »maljika«, čeka signal za prebacivanje na novi raketodrom. Ali — signala nema. A šta će se dogoditi, ako ga nikada i ne dobije? Krutikov ustaje i počinje da korača po komandnoj kabini, nesvesno popravljaju i prljave zavoje na isečnim rukama.

Ako se ne uspostavi veza, »maljika« će krenuti prema mestu na koje se »Hius« spustio kada je prvi put dodirnuo tle Venere. Drugovi će potražiti planetoplan. Neće ga naći u moćnoj varijanti. A imaju malo vode. Ali, zašto ne daju signale? Ili su možda već signalizirali?

Krutikov se lupi po glavi: kako je samo mogao da zaboravi? Obe rakete je trebalo da ispali u 20.00 prema vremenu »Hiusa« bilo kog dana — tako je rekao Jermakov; kada je krenuo sa »maljikom« u ekspediciju. Krutikov si je u donji kesson, otvori poklopac na izlaznom otvoru i kroči u tamu, u kojoj je šibao ledeni, oštar vetar. Sa teškom mukom mu počinje za rukom da spusti signalne rakete. Potrebno je da ispali obe, obavezno obe rakete! Jednu Jermakov možda i neće opaziti, tako je onda rekao...

Odvukao je rakete stotinak metara od »Hiusa« — zapunjujući iz petnih žila, teturaju i se i jedva koračaju uz jak vetar. Tamo ih je montirao. Proverio je na časovniku vreme i uključio startni mehanizam. Radi bezbednosti trebalo je da se popne u »Hius«, ali nije mogao da pronađe lestvice: odneo ih je nekuda vetar. Gotovo onesvešten, zaklonio se iza debelog reaktivnog stuba. Nije ni video, niti čuo kada su rakete, jedna za drugom, kao bele munje, poletele prema nebu i gore, visoko iznad oblaka eksplodirale, raspavši se u zaslepljujuće vatrene kugle.

Kada se konačno vratio u planetoplan, jedva je uspeo da sa sebe skine specijalno odelo. Dovukao se do svoje kajite i srušio na ležaj. Ostao je tako ležeći nekoliko časova, a zatim je ustao, popio čašu hladnog buljona, popeo se u komandnu kabinu.

I tek tada je primetio da njegov časovnik žuri dvanaest minuta u odnosu na veliki hronometar — besprekoran instrument, koji funkcioniše na principu disocijacije metalnih molekula. Znači, on je pustio signalne rakete dvanaest minuta kasnije nego što je trebalo, Jermakov je mogao da ih primeti, ali isto tako nije morao. Krutikovu je preostalo samo da razmišlja o mogućim posledicama svoje greške. I da čeka.

Krutikov shvata: ovek ne treba da bude magarac! Ne — on mora biti užasno uplašen da bi ispustio iz vida drugu, najjednostavniju mogućnost! Na »maljiku« postoje lokatori. Oni će ih uključiti i Jermakov će kasnije ili ranije otkriti pelenge i planetoplan. Jako jednostavno!

On se brzo nagnu nad pultom za upravljanje protivmeteoritskim uređajem. Čak počinje i da pevuši, kada okrugli ekrani počnu da svetlucaju...

Od tog časa su prošla puna četiri dana.

— »Maljika«, »maljika«, ovde »Hius«... Hvatajte moje pelenge... Talasna dužina... Šta li su samo pomislili na »Ciolkovskom« ako su zapazili ispaljene rakete? Sigurno su svi stavili crne trake, Mahov najverovatnije priprema spasilačke rakete-teretnjake sa automatskim upravljanjem, Krajuhin sedi savetoban u svom kabinetu; propao je njegov san, cilj njegovog života — nastradao je »Hius«! Ali ne, ne samo »Hius«!...

Prolazi dan za danom. »Maljika« ne stiže, ne javlja se. A to znači da je u nevolji. Krutikov uzalud čeka, muči se... Ne, on mora da čeka, oni se moraju vratiti...

— »Maljika«, ovde »Hius«! Javite se. Ovde »Hius«... Hvatajte moje pelenge...

Devetog dana je Krutikov proverio lokator prekontrolisao komplet za napajanje specijalnom odelu, uzeo automat i spustio se dole, na kamenito tlo ispod »Hiusa«. Preko neba su jurili purpurni oblaci. Na tom mestu je pesak menjao boju i postajao nekako ričavi i posebno sitan. Vetar ga je dizao sa tla, fujkao u sličicama, lelujavao izdanke suvog bilja na oko dve stotine metara od planetoplana.

Krutikov se osvrnuo oko sebe, namesti automat oko vrata i krenu prema sasušenom bilju.

Više nije mogao da se okrene. Njegovi prijatelji su poginuli — to je bilo jasno, ali on ne može otići i odavde, ne može odleteti, sve dok ne pronađe njihova tela...

Ulaze i u nagoreli cestar, Krutikov takore i istoga časa nalete na tri čoveka. Jedan od njih, ogromnog rasta, puzao je, izvijaju i telo kao crv, hvataju i se grabevito za neravnine tla i nose i na sebi drugoga, obavijenog nekakvim krpama, nepokretnog, bespomoćnog i svog opuštenog. Treći je puzao za njima, privezan kaišem za prvog čoveka, ogromnog rasta. Puzali su pravo prema skamenjenom Krutikovu, koji, izgubivši iznenada glas, guše i se od zapanjenosti i radosti vide kako onaj koji je puzio prvi, udari srebrnastim šlemom o stablo, poe da stenje i nastavi da puzi dalje, zaobilaze i stablo. Uporno i besno...

Krutikov najzad povika i polete prema njima. U tom se času onaj prvi neverovatnom brzinom podiže na kolena, a u rukama mu se naše upereni automat.

— Ko je to? — prokrklja on.

— Alekseju! — povika Krutikov i pade pred njega na kolena, pribi se uz njega i poe da rida.

Kada je Bikov završio priču, Krutikov poe da plače:

— Drugovi! Najdraži moji! Bogdan. Jermakov...

— Ne treba... plakati... — jedva uspe da iscedi iz sebe Jurkovski.

Ležao je u fotelji kraj zatvorenog cilindra mat bele boje, u kome je izranjavan i potpuno go Dauge ležao u lekovitom rastvoru.

Gutaju i suze, Krutikov prenese pogled sa ispupčenog poklopca cilindra na lice Jurkovskog, crno kao ugajl, i na lice Bikova, koje je tako reći celo bilo prekriveno ogromnim tamnim naočarima.

Bikov skide naočari u času kada visoko i intenzivno »tu-ut, tu-ut, tu-ut« ispunio komandnu kabinu.

— Farovi! — prošapta on žmirkajući i — Radio-farovi koje smo mi postavili!

»Tu-ut, tu-ut, tu-tu...«

— Da li bi ti, Mihailo, mogao da se orijentišeš prema ovim pelenzima? — prošapta Jurkovski: u njegovim očima su iskrili ponos, radost i sreća.

— Svakako. . Razumljivo! — Debeli navigator je brisao obraze, a suze, isto onako krupne i dalje su mu u potocima navirale i padale na upravljački pult. — I mogao bih ne samo ja, mogao bi to svaki novajlija!... Nego, Alekseju, stavi ti te naočare na oči! — povika najednom patni kim glasom. — Hoćeš li ponovo da oslepiš?

»Tu-ut, tu-ut, tu-ut...« — odjekivalo je kroz kosmički prostor: iznad purpurnih oblaka, razlupanih brodova, unakaženog »maljika«, iznad neznanog groba Bogdanovog, iznad Golkonde koja vešito kloko e...

— Do »Ciolkovskog« je ostalo još hiljadu i po kilometara — reče Krutikov i poe da traži po džepovima maramicu.

— Ne smeš da plačeš, Mihaile — šaputao je Jurkovski. — Posao je obavljen... Nismo mogli... da učinimo više... Ali, put je sada utrven. A mi smo se vratili... Bikov... Griša i ja...

Bikov ponovo stavi naočari na nos.

»Tu-ut, tu-tu, tu-ut...« — pevušili su udaljeni radio-farovi, koji su ostali za njima na planeti purpurnih oblaka.

A. Balabuha

RAVNOTEŽA

»Još jedan, — mislio je Surkis, posmatraju i s prozora ovlaš naboranu ravnicu, koja se širila u daljinu, sve do samog horizonta, gde je postepeno prelazila u predgorje planine. — Još jedan dan koga odbijaš. A šta mu odbijaš? Ono što je najvažnije, pravo da radi, da se bez smetnje bavi svojim poslom. Pobegao bih! Da opet, jednostavno, postanem arhitekta i... «

Tiho je zapevao tajmer. Surkis je prišao stolu i pritisnuo tipku na okviru selektora.

— Tolja? Da. Kako stojite s kontrolnim proverama energocentra? Ve su kod mene? Hvala. U samo dve re i. Ono isto? Da niste pogrešili? No, no, ne vre ajte se, udni ove e, znam ja da ste vi nepogrešivi. Kompjuterom? Tako, tako. Ipak, šteta što niste pogrešili.. Još jednom — hvala. To je sve.

Otvorio je poštansko sandu e i izvadio rolnu pergamentne trake. Po eo je da je premotava povremeno zastajkuju i i pažljivo analiziraju i grafiku koja je na nju bila ucrtana. Bio je to prigovor na projekat energocentra. Prigovor na poslednjoj instanci — nemilosrdan, bez prava na žalbu. Surkis je zamislio lice Ždana Bahmenda, vode eg energeti ara na Zari, i spopala ga je nepodnošljiva mu nina. Više i ne gledaju i u nju, automatski je smotao traku, položio ruku na sto i seo, obuhvativši glavu rukama.

»Pobe i u, — najednom je odlu io. — Jednoga dana, jedne ve eri, ali svakako u pobe i«.

Ponovo je uklju io selektor.

— Je li to Svetlana? Zdravo, mila. Hvala. Slušaj, Svetlaška, ako me budu tražili — smisli nešto. Ko? Ne znam, ali mogu da pretpostavim. Nema veze. Re ju, u nigdinu. Idiom, objasni u ti kasnije. Hvala ti!

Surkis je ustao iza svog stola i gotovo tr e i pošao prema vratima. Ali, danas mu ipak nije uspelo da pobegne. Vrata su se otvorila pre nego što se uklju io automat, i u njihovom okviru pojavila se ljudska figura. Surkis je jedva uspeo da se zaustavi.

— Dobar dan, Ždane. — Vratio se do stola i spustio se u fotelju, gestom pokazuju i posetiocu na drugu, a zatim je sumorno izgovorio u selektor:

— Nije uspelo, Svetlaška. Tako, ostao sam na svom mestu.

I tek sad je pogledao na Ždana.

—Slušam vas.

Nekoliko trenutaka utke su posmatrali jedan drugoga.

— Zna i, ne ete promeniti svoju odluku, Sarkise? — upita Bahmendo.

— A vi to dobro znate, — odvrati mu Surkis.

— Ali, ujte.. .

— Ne, nego ujte vi, Ždane. Ho ete da izgradite energocentar na Ardou. Izvanredan projekat, ja to ne osporavam. I sve unapred znam šta ete mi re i: da e potpuno zadovoljiti energetske potrebe Zare za pola veka unapred; da je neophodno da se izgradi prvi reaktor u istoriji ove anstva koji radi na teškim hronokvantima; da je re o inženjerskom rešenju izuzetne lepote, Ali, evo vidite. — Pružio je Bahmendu rolnu pergamentne trake. — Postoji itav niz ekoloških odstupanja. Prora uni su trostruko provereni, kontrolu je izvršio naš najbolji operater, a u poslu mu se priklju io i Veliki mozak. I šta su otkrili? Prvo, bilo bi neophodno da se ukloni oko dvesto kvadratnih kilometara šume, i to ne obi ne šume nego unikatne balzamske breze. Drugo, rad postrojenja podigao bi prose nu godišnju temperaturu planete za 24 do 26 stotih delova stepena, samo u odnosu na neposredno emitovanje toplote u etar. Tre e, predvideli ste da ete za hla enje ure aja koristiti vodu Arduskog vodopada, a to e, u krajnjoj liniji, podi i njenu temperaturu za etiri stepena, što e, sa svoje strane, prouzrokovati toplu struju...

— Ja sam, Sarkise, izgubio na putu puna dva sata, ali apsolutno ne za to da bih još jednom uo ono što sam ve pro itao u vašem izveštaju, — prekide ga Bahmendo.

— A ko vas je pozvao da dolazite ovamo, Ždane? Pre tri sata, ukoliko mi pamet nije otkazala, razgovarao sam s vama teleradiom.

— Želeo sam da porazgovaram s vama neposredno, a ne preko ekrana.

— Zar nije svejedno kako ćemo razgovarati? Važno je — o čemu.

— Ne čekaš, dakle, izmeniti svoju odluku, Sarkise?

Krug je zatvoren, tužno je pomislio Surkis. Tim pitanjem smo pošli i njemu se, evo, ponovo vraćamo. Ali, kako da to i njemu objasnim? Iako je pametan — oh, kako pametan! — nikako, eto, ne može da shvati...

— ... nekakvih četvrt stepena, — nastavio je Bahmendo. — Zar zaista nije smešno da se to upoređuje s napajanjem Zare energijom u naredno pola veka?

— Kad je na Zari završen poslednji ledeni period, Ždane? — tužnim i bezbojnim glasom upitao je Surkis.

— Ne vidim nikakvu vezu.

— Veza je u tome što je kraj ledenog perioda bio usiovljen porastom prosečne godišnje temperature za svega tri stepena. Za tri stepena, Ždane!

— Upamtite, Sarkise, ja ću se žaliti.

Surkis ustade. Time su se uvek završavali slićni razgovori.

— Žalite se, — reče on. — Žalite se koliko god vas je volja. Samo ne zaboravite da Savet geohigijene ima pravo veta. Pa čak i u Savetu Zare... Shvatite, na kraju, da i ja, ništa manje nego vi, želim da vidim taj projekat na delu. Ali niko nema prava da se na taj način meša u prirodu. — Došavši do vrata kabineta, osvrnu se i dodade: — S kakvim bih zadovoljstvom, Ždane, promenio s vama mesto! Vi čak ne možete ni zamisliti — s kakvim zadovoljstvom.

Kao i svi saveti na ovoj planeti, Savet geohigijene bio je izvan granica grada, a njegovo zdanje usamljeno je štrikalo nad parkom, koji se postepeno utapao u netaknutu prirodu Ravnice šatlova.

Surkis je mirno išao kroz taj prekrasni park, prema stajalištu vibroplana, — posle neprijatnog razgovora nije mu se sedelo u blindiranom vagonetu karvejra.

Kad mu je disk vibroplana, trepući, jedva ujedno zazvonio nad glavom, zemlja je zaplivala ispod i iza njega, a naokolo se otvorio takav pejzaž da je Surkisu i nehotice zastajao dah. Uzdignuvši se do četvrtog horizonta, upravio je vozilo prema gradu.

Grad je bio prekrasan. Bilo je to prijatno saznanje, ta sam ga je ucrtavao u okruženje. Ovaj grad bio je prvi Surkisov posao na Zari. Otad je prošlo više od dvadeset godina.

Grad se, kao talas, uzdizao iz ravnice. Počinjao je niskim kucicama, koje su podsećale na neobične gljive; zatim su ih smenjivale — najpre, bojažljivo izvirujuće i izmeću gljiva, a potom ih postepeno stešnjavajuće — kucice drvećne, sunčaste i ustreljene u visinu; i, naposljetku, srastajuće i s planinskim obronkom koji je poluprstenasto okruživao grad s južne strane, kao kompaktni zid, za njima se uzdizao masiv kula u obliku šata, koje su nekako podsećale na nepinske nastambe drevne Zemlje. Odozgo, grad je bio pokriven nevidljivom geodezijskom kupolom, ispod koje je postojala posebna mikroklima, različita od klime u Ravnici šatlova. Ta kupola mogla se primetiti samo ponekad, kada se u osvit ili u suton, na njoj zasvetlucaju suncem obasjana mesta.

Grad je bio lep. Ali, danas je nešto u njemu razdraživalo Surkisa, ali nikako nije mogao da shvati šta. Po čemu je u mislima da rašlanjuje grad, trudeći se da odgonetne koji to od sastavnih delova ovoga kompleksa izaziva u njemu nejasan unutarnji protest. I konačno je shvatio: kupola. Baš ona, nevidljiva i neosetljiva, kupola koja odvaja grad od okolnog sveta.

Ali, zašto?

Gradovi pod kupolama vekovima su išli skupa s svetom. I to je prirodno: kupole su neophodne svuda gde je okruženje neprikladno za svet. Da, to je to! Neprikladno! A čemu onda kupola ovde, na Zari?

Da bi odvojila svetove od sveta prirode. Čak i tako dobro udne kakva je ova ovde.

Dobro udna priroda? Surkis se osmehnuo. Kakva besmislica! Priroda ne može biti ni dobro udna ni zlo udna. Dobro i zlo — to su pojmovi iz oblasti morala. Priroda je izvan morala, jer je moral — funkcija razuma.

U svoje odnose s prirodom svetovik jedino može unositi pojmove kao što su dobro i zlo. Samo svetovik svoj odnos prema prirodi može uiniti moralnim ili amoralnim, zato što je i odnos,

prirode prema oveku adekvatan njegovom odnosu prema njoj.

A ovek se prema njoj odnosi na različite načine. Ipak, najviše je bio samo Potroša. Potroša s velikim po etnim slovom. I u vekovima mraka i u vekovima procvata ovek je samo uzimao od prirode, a ništa joj nije vraćao ili davao zauzvrat. On je pljačkao kao njena bogatstva, smatraju ih neiscrpnim, — pa se vekovima Zemlja svetila zbog toga, a mnoga pokoljenja borila su se da uspostave narušeni ekološki balans!

Ali, sve je to istorija, koju je Surkis poznao samo na osnovu filmova ili iz dokumenata. Sad je ovek već prestao da bude Potroša. Najbolji dokaz tome jeste zapravo postojanje saveta geohigijene.

Kad je prestao da bude parazit prirode, ovek nije naučio da živi s njom u simbiozi. On se jednostavno udaljio od svega toga i postao, u suštini, izvanredno biće. Otud, zaključujući u same sebe, i gradovi pod kupolama — ne samo tamo gde su okruženi zatrovanom atmosferom, nego i tamo gde se ona ne razlikuje od zemaljske. Otud i osnovni principi svih saveta geohigijene: nikakvih promena do kojih bi moglo doći izvan granica slušajnosti; na novim planetarna sve sa uvati, po mogućstvu u istom onom obliku kako je bilo pre ovekovog dolaska. To je razlog da transportne trase svuda prolaze ili kroz vazduh, ili ispod zemlje; zbog toga pokušavamo da hranu sintetizujemo industrijskim putem, a da pri tom ne uništimo seoska domaćinstva, mešaju i se na taj način u ekološki balans planete...

No mi ne možemo drukčije delovati, zato što više ne možemo da budemo potrošači, a da budemo simbioziti još ne znamo. Naši odnosi prema amoralnoj prirodi moraju biti strogo moralni.

Kad bi se dogodilo da makar jedanput odstupimo od ovog pravila — zbog čega bilo, makar i iz potrebe da zadovoljimo svoje energetske potrebe ne samo za pola nego i za pet vekova unapred, — talas zla protutnjao bi planetom, briše i sve na svom putu, kao što je Veliki talas¹ zbrisao drevnu Zemlju.

I da bi svaka takva mogućnost bila sprečena, na svim planetarna postoje saveti geohigijene. A svaki od njih ima koordinatora. Jedan od njih je i Sarkis Surkis, kome je veoma mučno i neugodno da odbija ljude, da staje na put njihovim delima. A zbog čega? Zbog nekakve četvrtine stepena, kako bi to rekao Ždan? Međutim, s ekološkim balansom planete skopčan je ekološki balans čovečanstva.

A sem toga, — suviše je kod nas uvrežena predstava da je ovek mera svih stvari. Evo, ja vidim lice Ždana Bahmenda; vidim uvredu i bol u njegovim očima. I kao ovek, neugodno se osećam zbog njega.

A priroda...

Ta no su mi poznate — čak do poslednjeg kvadratnog metra — površine zelenog lista na itavoj Zari; ali, kad sam ja to poslednji put držao u rukama zeleni list — živ, a ne prepariran u laboratoriji? I što je najstrašnije, moja dužnost je da štitim ono što shvatam jedino razumom od onoga što je blisko i razumu i osećanjima. A to neizbežno dovodi do gubitka unutarnje ravnoteže, do gubitka ravnoteže misli i osećanja.

Vibroplan je bio ispred same Isto ne kapije, kad je Surkis poverio upravljanje automatu, izvadio iz džepa tanku kutijicu teleradija, i okrenuo broj Ždana Bahmenda.

Kad je s ekrana, za ušeno i radosno, na njega pogledalo lice energetičara, Surkis je osetio da mu je negde u grlu zastala vrela knedla.

Odmahnuo je glavom.

— Ne, nisam se predomislio, Ždane. Ja nemam prava da se predomislim. I vidite ipak morati da svoj energocentar odvedete negde na asteroide. Knedla u grlu poela je da raste, ometaju i ga u govoru. — Nego, ako niste mnogo zauzeti, Ždane, dođite do mene. Zna li gde stanujem? Hteo bih jednostavno da popričam s vama, — neposredno a ne preko ekrana.

Bahmendo se jedva primetno osmehnu.

— Dobro. Dolazim, Sarkise.

Vibroplan je skliznuo u dijafragmu otvora koji mu se raskrilio u susret.

¹ Veliki talas, koji je nastao u okeanu kao rezultat podvodnog zemljotresa ili zbog erupcije podvodnih ili ostrvskih vulkana, vezuje se za nestanak Atlantide.